

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De Irregularitate ex occisione hominis. Caput XV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

invalidum, sicut se gerat, proferat v. gr. verba extrinsecè, sed absque intentione faciendi verum actum, seu verum Sacramentum, non incurrit in Irregularitatem, quia actus procedens à ficta intentione non dicitur usus Ordinis. Si vero habeat intentionem verum actum, seu Sacramentum faciendi, sed ex defectu materiæ, vel alterius circumstantiæ Sacramentum non facit, probabilius putat in Irregularitatem incurrit, quia tunc ille serius, ac voluntarius conatus faciendi actum, abusus Ordinis est. Scio Prates, a putare etiam in hoc secundo casu non incurrit Irregularitatem, sed, quia illum sequi, saltem tutius nolo, non est necesse in re rata amplius immorari.

a Prat. in
manusc. de
Irreg. d. 5. c.
4. §. 1. n. 18.
fol. 507.

18. Inquires Quinto. Si Sacerdos excommunicatus toleratus ad petitionem Fidelium non habentium v. gr. alium Sacerdotem, nisi hunc, celebret Sacrum die festo, ut si satisficiant præcepto, potestne licitè tunc celebrare, & effugere incursum in Irregularitatem? Supponimus autem ne is peccet, se posuisse in gratia saltem per contritionem.

b Castrop.
de Cens. d.
2. p. 8. n. 4.

19. Respondeo. Castropal. b videtur concedere his verbis: Ex quo fit, si dies occurrat festivus, neque adsit alius Sacerdos, qui Missam populo faciat, posse excommunicatum (unquè toleratum) celebrare, quia præsumitur Populus petere sacrificium necessarium pro præcepto audiendi Sacrum exequendo. ut bene Navarr. Filliuc, Bonacina. Hæc Callropalaus.

Inquires Sexto. Si is, cui est interdictus ingressus in Ecclesiam, celebret, incurritne in Irregularitatem?

Respondeo, Incurret, quia adhuc tunc violat Censuram, ut habes apud Suarium, & aliosque.

c Suar. de
Cens. d. 35.
se. 4. Lead.
de Interd.
d. 7. ferè per
notam.

§. IV.

Quis dispenset in prædictis ex abusu Ordinis?

1. Irregularitas contracta primo modo ex dictis §. 1. hoc est ex iuriva Ordinum susceptione, si tamen ea contrahitur, est dispensabilis ab Episcopo, si non præcessit prohibitio excommunicationis. Id quo modo se habeat, dixi in Tractatu de Ord. c. 12. à num. 34. & videri potest Thesaurus de pœnis Ecclesiasticis p. 2. V. Ordo cap. 7. præsertim §. Advertis Secundo. Quando autem etiam est oc-

cultum, dispensari semper posse ab Episcopo sic concedente a Tridentino, jam non ignoras.

a Trid. 24. Ref.

2. Irregularitatem contractam secundo modo ex dictis in eodem §. 1. hoc est ex Ordine suscepto ab uxorato, tunc solum potest Episcopus dispensare, quando sic ordinatus ingrederetur Religionem, mortua jam uxore, vel perpetuo divortio celebrato.

3. Irregularitatem denique contractam ex usurpatione Ordinis, quem non habes, vel ex prava administratione Ordinis, quem habes, de qua dictum est §. 2. & 3. à solo Pontifice dispensatur, nisi, quando est occulta, quæ potest ab Episcopo ex dicto Tridentino.

CAPUT XV.

De Irregularitate ex occisione hominis.

§. I.

Dispositio eorum, quæ in hoc capite sunt tractanda.

I. VT ex Ordine progrediamur, Agam hic Primo. de Homicidio casuali, præter intentionem, & quidem physice commisso.

Secundo, de eodem casuali, sed moraliter commisso, id est octo ex mandato consilio, &c. ad aliud, quam ad homicidium.

Tertio, de physice, & quidem injustè commisso ex intentione, id est de Homicidio voluntario.

Quarto, de eodem voluntariè commisso moraliter, per mandatum, consilium, &c. &c.

Quinto, de mutilatione, quæ etiam ipsa causa Irregularitatis est.

Sexto, de occisione iuste patrata à Ministris Justitiæ.

Septimo, de eadem iuste patrata à Militibus in Bello.

Octavo, de eadem commissa in sui defensionem.

In re sexcentis nodis implexa lucem nobis præferat Lux æterna.

De Irregularitate ex homicidio casuali.

§. II.

§. II.

Ex quoniam casuali homicidio incurraur
Irregularitas?

1. Homicidium, quod casuale appellamus
Hex eo, quod casu, id est præter inten-
tionem occidentis fit, tribus contingere mo-
dis potest.

Primo, quando quis nolens occidere quem-
quam, nec de occasione cogitans, vel subdu-
bitans, opus tamen ponit ex quo omnino
per accidens sequitur occisio alicujus, præ-
ter suam intentionem. Solet afferri exemplum,
ut, si famulum quis ducat secum ad venan-
dum, & famulus casu decidat ab equo, mo-
riaturque.

2. Secundo, quando quis opus ponit, ex
quo non solet, nec semper, nec sæpe mors al-
terius sequi, interdum tamen sequitur; ipse au-
tem mortem nullo modo intendit, sed illam
prævidens, vel saltem de illa subdubitan-
s, non adhibet remedia, ut non sequatur, vel, si talia
remedia non adsint, non desistit ab opere, ut
certè nunc ex iustitia desistere deberet.
Exemplum solet afferri de eo, qui projicit
lapides, & ligna in publicam viam, nullo
signo dato, quo transeuntes sibi caveant,
cum tamen advertat, vel certè de alicujus
morte subdubitet, quamvis illam non
intendat.

3. Tertio, quando quis opus ponit, ex quo
solet sequi occisio, caput v. gr. inimici graviter
frangit, ictum gladii in pectus impingit, &c.
animo tamen illum non occidendi, sed solum
vulnerandi.

Primum, ex his dicitur Homicidium verè
casuale, Secundum, dicitur mixtum à ca-
suali, & voluntario Tertium, verè voluntari-
um.

4. Jam de hoc Tertio verè voluntario
agemus §. 7. quando de Homicidio volonta-
rio disputabimus. De Secundo, hic est pro-
prius agendi locus, nam de primo nihil dicen-
dum erit, quia per omnes hoc a primo loco
dictum Homicidium, quod verè, & ex qua-
cunque parte est casuale, nullam parit Irregu-
laritatem; ad hanc enim, quæ est ex delicto,
incurrendam, requiritur culpa, quæ cum hic
absit, aberit, & pœna Irregularitatis, nam præ-
terea plures apud Sayrum b advertant, non af-
fici Irregularitate illum, qui, ut gravem la-

pidis ictum, quamvis joco immisum decli-
net, casu in alium incidit, eumque præcipita-
vit, vel alio modo absque ipsius dolo occidit,
quia tunc merè casualis fuit mors,

5. Porro Homicidium mixtum, de quo
in hoc paragrapho agendum erit, quodque
deinceps brevitate gratia appellabimus casua-
le (nam primum appellabimus cum addito,
verè Casuale) vel contingit, dum positivè
quis alicui operi vacat, quod opus aliquan-
do esse posset licitum, aliquando autem il-
licitum: vel contingit, dum nihil agit, seu
dum negativè se habens, omittit aliquid age-
re, ex qua omissione mors alicujus conse-
quitur. Habe jam de omnibus his tres Re-
gulas, singulas singulis hujusmodi casibus
respondentes.

PRIMA REGULA.

Operi licito vacans.

6. Si rei licitæ vaces, v. g. si domum de-
struas, & omnem moralem diligentiam, ne
quis offendatur, apponas, clamando v. g. ut
quilibet sibi ab lapidum, lignorumque proje-
ctione caveat, offenditur tamen aliquis, ac
præter tuam intentionem moritur, nec pec-
cas, nec consequenter Irregularitatem a con-
trahis, Ratio est manifesta, quia, ut modo dixi,
ubi nulla culpa, nulla pœna.

7. Contra, si simili rei licitæ vaces, mo-
ralemque diligentiam non adhibeas, undè
alicujus mors sequatur; & peccas, & Irregu-
laritatem contrahis, si tale periculum prævi-
disti, licet mortem illam non intendas, Ra-
tio est, quia opus illud licitum, illicitum tunc
fit in materia homicidii, propter diligentiam
non adhibitam. Vides discrimen? in priore
casu periculum prævidisti, & sufficienter ca-
vististi; hic vero prævidisti, & tamèn nequa-
quam cavisti.

8. Rectè ergo Pontifex b decrevit, incidisse
in Irregularitatem Presbyterum, qui puerum
intuitu doctrinæ percussit in capite, si puer ex
percussione, vel ob infirmitatem ex percussio-
ne contractam, occubuerit quia nimirum, ut
notant hic Doctores apud Barbosa, c per-
cussio fuit excessiva, & consequenter non
fuit sufficienter cautum in modo percussio-
nis, licet alias verberare ob doctrinam sit
res licita. Nam, si percussio (dicunt idem)
fuisset

a Less. l. 2. c.

9. dub. 15. n.

103. Casstr.

de lege pœ-

nali l. 2. c.

14. conf. 1.

G. Hurt. de

Irreg. d. 2.

diff. 8. n. 29

Anil. de

Cens. p. 7. d.

6. sec. 1. dñ.

1. Sæ. V. Ir

reg. ex def.

licita n. 4.

Io. Prapof.

q. 5. de Ir-

reg. d. 11. n.

84.

b C. Præsb.

de Homic.

c Barbosa. in

Coll. ad hoc

C. Præsb.

terum, de

Homicidio.

fuisse sine excessu, tum quoad numerum, tum quoad qualitatem istum, Præbyter nec homicida fuisse, nec Irregularis. Eodem modo debes discurre in similibus, quæ afferuntur in Sacris Canonibus.

a C. Dilectus de Homic.

b Corin. de Sacr. d. 18. dub. 9. nu. 38. Dian. p. 4. r. 2. r. 21. lo. Pias. q. 5. de Irreg. du. 10. n. 75. Casrop. de Cens. d. 6. p. 15. §. 4. n. 1. alios cit.

c Merolla T. 1. d. 1. c. 2. n. 118.

9. Inquires. Si prævidi quidem, sed non cavi ex negligentia, seu inadvertentia in foro conscientiz, & coram Deo, solum culpabili venialiter, eto ne tunc Irregularis;

10. Respondeo. Non eris Irregularis, quia, b ut sæpe dictum est, tanta poena, quanta judicatur Irregularitas ex delicto, de qua loquimur (Irregularitas enim ex defectu lenitatis non inducitur ex culpa, ut videbimus) non æquum est, ut à levi culpa progignatur.

11. Dixi (si prævidi quidem) si enim nulla ratione periculum prævideatur, nec subdubitatio occurrat de periculo, quamvis nulla diligentia apposita fuerit, nullum peccatum admittitur, propter inculpabilem inadvertentiam, & consequenter nulla Irregularitas. Unde is esset ille casus dictus in prima Regula numero primo. Vires enim humanas superat, ut quis diligentiam adhibeat ad vitandum periculum, de quo nihil in mentem venit, ut notat rectè Merolla. a At vero, si dubium tibi sese obtulit, vel suspicio, quamvis levis, de periculo alienæ mortis afferendæ à dicta tua actione, nec tamen tu curasti veritatem periculi indagare, peccasti profecto sive mortaliter, sive venialiter ad mensuram, ut mox dicam, negligentiz, quam apposuisti; & quidem, si mortaliter, Irregularis eris, si venialiter, non eris, ut jam dictum est.

Operi illicito vacans.

12. Sive opus, cui vacas, sit illicitum in quacunque materia v. gr. in materia luxuriz, furti, &c. sive etiam in materia homicidij, hoc est, si vacas operi, cui est annexum periculum mortis, v. gr. projectioni lapidum, explosioni bombardæ, &c. semper, pari modo, ac in præcedentibus dictum est, excusaberis ab Irregularitate, si non prævidisti, nec subdubitasti de homicidio, vel, si dubitasti, sufficienter per senilem diligentiam, quam ibidem diximus, præcavisti; Secus non excusaberis.

13. Hanc regulam non omnes admittunt: probabilissima tamen est, & mihi certa in alia materia quacunque, & satis probabilis in materia homicidij. Ratio est eadem, quæ dicta

est de opere licito, nam etiam hic, dum vacas operi cuiusque illicito, Homicidium nullo modo voluntarium est, unde, nec culpabile, & consequenter, nec inducens Irregularitatem; neque enim, actionem esse quomodocunque illicitam, trahit malitiam homicidij voluntarij, si quoad eventum homicidij, sufficienter cautum sit.

14. Rectè ergo de illo, qui equos surripuit, à quibus, dum eos fur abduceret, mulier quædam contracta est, & abortum passa, statuit Pontifex a furti reum esse, verum, si ipsius voluntas pernitiosa non agnosceretur (quia scilicet, ut notat Glossa, mulierem præmonuit, addamus nos, vel nullo modo de damno subdubitavit) aliqua legalis poena affici non debere. Consonat Glianus, b qui bene ait, Fratrem Franciscanum, qui equitando casu puerum occidit, peccare quidem contra Regulam suam Religionis, sed Irregulari non esse.

15. Contra. Rectè idem Pontifex, c cum narrasset, quosdam Clericos redeuntes à cultura vineæ lusisse hac conditione (quæ tunc erat in usu) ut victor uteretur victo pro equo, quendam autem victorem insilivisse, quasi equitaturum, in Diaconum victum, & sic a falce ipsiusmet Diaconi quæ erat præcinctus, mortale vulnus accepisse, & post octo dies ex eo vulnere interivisse, cum, inquam, id Pontifex narrasset, rectè prohibet, ne Diaconus ascendat ad Sacerdotium, & ne in Diaconatu ministret, quia, ut notat d Suar. aliique, Diaconus conscientis consuetudinis insilivisse, dum ludebat falce præcinctus, non sufficienter cavet periculum alterius.

16. Illud tamen, quando vacas operi illicito in materia homicidij est diligenter advertendum; quando enim e tuum opus est valdè connexum cum periculo mortis alterius, semper Irregularis ex homicidio voluntario pronuntiandus eris, quia præsumeris, voluisse malitiosè in causa illud homicidium, dum opus connexum periculo homicidij suscepisti. Ac in foro conscientiz, & coram Deo, verè tu non es Irregularis, si non prævidisti periculum, nec de eo subdubitasti, vel, si dubitasti, sufficienter cavisti. Quod si aliquo tandem modo de periculo suspicatus es, eris Irregularis, quia, vel debebas sufficienter periculum cavere, vel, si caveri non poterat, opus erat, omnino ab illa actione desistere.

17. Atque in his eventibus, si certò scias, aul.

nullam in te adfuisse negligentiam gravem, seu nullam te mortalem culpam commisisse, a-moto scandalo, poteris te gerere, tanquam a liberum ab Irregularitate, quia praesumptio exterior veritatem non laedit. Contra vero, si exterius judicetur, nullam fuisse culpam, vel satis levem, tu tamen conscius sis, te gravi-ter deliquisse, obligaberis, ut verum Irregu- larem te gerere. Lege circa praedicta Doctores b passim.

18. Objicis, Si opus illicitum, cui tu vacas, Irregularitatem ex se non affert, cur Pon- tificem in multis Sacris Textibus est aded sollicitus in examinando, an committens homici- dium casuale, operam de derit rei licitae, an il- licitae?

19. Respondeo, Quia sic melius fit judi- cium de animo occidentis, nam adversus eum qui operi illicito vacat, facilis praesumitur, seu colligitur voluntas occidendi, seu non ca- vendi homicidium, quam in eo, qui operi li- cito vacat. Adde, eiusmodi examen non raro fieri ad augendas, vel minuendas poenas ho- micidij, & ad faciliorem reddendam, vel dif- ficiliorem Irregularitatis dispensationem. A- liam responsionem affert Suar. e. aliam Gasp. d. Hurt. aliam Jo. Prapostitus, quos lege.

Ex praedictis duabus Regulis colligitur, quid dicendum de quibusdam casibus speciali- bus.

De Venatione.

20. In quacunque e Venatione, sive Cle- ricus (cui interdicta est Venatio clamosa) sive Laicus, si feram volens sagitta trajicere, vel vulnerare scilopo, hominem in dumis laten- tem occidat, non erit Irregularis, si per invin- ciblem ignorantiam, ibi latere hominem, non advertat, nec suspicatus sit, & suspicatus si fuerit, caute se gessit (in hac voce, caute, significo debitas cautelam modo in praecedentibus dictas) secus Irregularis erit. Idem dic de eo qui foveam, seu laqueum aptat ad feras, & casu, in illa impingens homo moriatur,

de Nutrientibus feras.

21. Idem sub eadem distinctione dic de nu- trimentibus feras, sicut Leones, Ursos, Canes, si quando mortem hae bruta alicui affe- runt; eris enim Irregularis, si ea non custodi- visti, ne nocerent, non eris, si caute te gessisti.

De Ludentibus.

22. Idem sub eadem distinctione, si lusi- sti. a Sive enim ludus sit licitus, ut pilae, Trochi, & cetera, sive sit illicitus in alia ma- teria, ut alearum Taxillorum, &c. sive illicitus in materia homicidij, qualis est hastiludium, tractatio gladiatorum, Taurorum agita- tio, non eris Irregularis, secus alicujus mor- te, si sufficienter morti consulisti; eris, si non consulisti, & modo dicto, cautelam non adhibuisti. De bucras autem omnino ludum relinquere, si sufficienter providere, non poteris.

23. Si ad domum tuam vocares, vel ad- mitteres ludentes, etiam ludis ordinarijs, si eos cognoveris facile deventuros ad arma, ri- xasque, te fore Irregularem, morte alicujus secuta, puto; quia tunc tu es cooperatus ho- micidio.

24. Idem sub distinctione praedicta de lu- dente cum muliere gravida, & universaliter cum ludente, sive jocante quomocun- que cum alio. Si quis enim gravidam v. gr. excitet ad choreas agendas, vel puellae me- culosae jocans repentinum incutiat timorem, unde mors sequatur concepti foetus animati, non eris immunis ab Irregularitate, si ma- lum suspicatus, caute te non gessisti, sed eris omnino b liber, si inculpate nihil es suspicatus, vel, si suspicatus, gessisti te caute, &c.

25. Is qui in ludo v. gr. pilae, dum adver- sarium propellit, ne pilam praecipiat, vel dum pilam jacit, puerum in aream proficientem, vel illac forte transeuntem interficit, Is, qui, dum cum alijs colluctatur, aliquem de more impellens, casu occidit Is qui dum nivis glo- bos in adversarios per jocum proiciens, ali- quem feriat lapide forte in globo nivis laten- te, occidatque, Ij, inquam, regulariter ab Irregularitate non afficientur, quia semper supponuntur nihil periculi advertisse: nam se- cus, afficerentur sine dubio, si debite non ca- verunt.

De Equitante.

26. Idem sub eadem distinctione dic de li- cite, & illicite equitante in equo intractabili, ac feroci. Lege Avilam. s.

Sayr. l. c. n. 19.

a De hoc vide Maiolum. de Irreg. l. s. c. 48. §. 3. n. 2. Vgol. de Irreg. c. 2. 2. m. 2. concl. 34. alioque e- bidem citatos.

b Henr. cit. alijs l. 1. 4. c. 15 n. 4. quic- quid sen- tiat Farin. l. c. 2. n. 4.

Avilam.

H

De

De cadente ligna, & similibus.

27. Idem de cadente ligna, seu arborem, sive suam, sive furtivè alienam, sive contra Superioris prohibitionem: Idem de attollentibus, vel pulsantibus Campanam. Lege Clarum. Idem de projiciente ligna, lapides, tegulas, ut supra insinuatum est.

a Clarus in Praxi Crimin. V. Homic. Farin. Tit. de Homic. q. 126.

Dubium incidens de casu, quo plures incaute projiciunt lapides vel similia.

28. Si plures lapides, plures sagittæ, plura similia à pluribus projiciantur incaute, & constet prætereuntem quempiam fuisse ex illis occisum, ignoretur vero ex cuius ictu, neminem fore Irregularem, docet Auila, quia quilibet (ait) potest prudenter sibi persuadere, non fuisse suum lapidem, suam sagittam, & causam mortis.

29. Equidem id probo, si projicientes sint valdè multi: at vero, si fuerint pauci, quales centè essent duo, vel tres, quilibet prudenter poterit iudicare, vel saltem dubitare, suum lapidem fuisse causam homicidii; dubius autem de facto homicidio se debet tenere homicidam, atque adeo Irregularem, ut supra b ex cap. Ad

b Supra, c. 5. n. 6.
c Castrop. de Conf. d. 6. p. 15. §. 6. n. 2.

audientiam de Homicidio dictum est. 30. Immo (ut rectè notat Castropalaus c) quando sunt etiam valdè plures, qui lapides projecerunt, si quis ex illis, propter peculiarem aliquam circumstantiam, dubitet, suum lapidis ictum fuisse causam mortis alterius, debet, propter eandem rationem dubii, si gerere, ut Irregularem, eo modo, quo dixi loco citato.

31. Nec tetamen prætereat, nos hic loqui de projicientibus singulis pro se, nam si sit actio aliqua communis omnium, ut est in exercitu, quando omnes un eo eodemque consensu projiciunt sagittas v. gr. in adversarios, dicemus infra, d

d Infra §. 34. n. 1.

TERTIA REGULA.

Omittens aliquid agere, unde mors alterius sequatur.

32. Vel omittis aliquid, quod ex Justitia agere debes, vel, quod ex Caritate, quæ, quia diversum jus sortiuntur, separatim sunt explicanda.

33. Quoad prius. Omittens, seu non prohibens aliquid, ad quod tenebatur quis ex Justitia, si ex ea omissione sequatur mors alterius, tantum peccat, quanta est omissionis malitia, de qua re disertè locutus sum l. 6. in Decal. cap. 3. §. 1. à nu. 8.

34. Supposita ergo gravitate peccati, sicuti ibidem cum omnibus dixi, incurri obligationem restitutionis, ita ego nunc tanquam probabilius dico, incurri Irregularitatem: licet enim Diana a alios citans dicat, non incurri, quia in jure Irregularitas videtur imposita solum cooperanti per influxum positivum ad homicidium, quæ certè sententia probabilis est, probabilius tamen est incurri, quod ego ibidem sequutus sum, quia etiam cooperatio negativa est voluntaria, estque causa moralis homicidii, Irregularitas autem adnectitur à jure homicidio injusto. Neque mirum, si in eodem jure de eiusmodi negativa cooperatione non fiat expressa mentio; sufficit enim, si in ea cooperatione inveniatur tota ratio formalis malitiæ injusti Homicidii.

35. Nota autem, ut prædicta sententia Dianæ sit probabilis, debere eam intelligi, quando merè negativè se quis habet: id quod latè, & clarè explicabimus suo loco b inferius.

36. Quoad posterius, nempe quoad obligationem solum ex Caritate, planior est Irregularitatis excusatio; Omittens enim agere id, quod ex Caritate quis tenebatur, si ex hac omissione sequatur alterius mors, peccat quidem juxta gravitatem omissionis, ut dictum est: At vero idem in Irregularitatem non incurrit, si homicidium non intendit. Ratio est, quia hæc Irregularitas est pœna, quæ cum sit odiosa, solum intelligitur imposita propriè d. cto homicidio, quod est illud, quod est propriè injustum, & non quod solum est contra Caritatem, ut ibidem diximus.

37. Et rectè Henriquez c Circa Irregularitatem, inquit, homicidii oportet, illud esse contra Justitiam, & idem censendum est de Irregularitate, & de obligatione restitutionis, quæ restitutio solum debetur, quando contra Justitiam peccatur. Addidi notanter illud (si homicidium non intendit) propter ea, quæ docui lib. 8 in Decal. tr. 3. c. 2. à nu. 9.

Denique de dubio homicidii casualis vide, quæ dixi in Superioribus de Homicidio dubio cap. 5.

§. III.

De Homicidio Casuali moraliter commisso, id est orto ex mandato, consilio, &c. datis ad aliud, quam ad Homicidium.

1. Si mandatum, consilium, favor, & similia dentur ad occidendum, pertinent ad homicidium voluntarium, seu directè volitum, de qua re paulo post disputabimus: nunc autem, ubi de casuali homicidio sermo est, agimus de iis casibus, quando, mors alicujus per accidens contingens, ortum habet à mandato, consilio, favore, &c. datis ad aliud, quam ad homicidium.

2. POISON, quicquid dicant Suar. a & alii. puto cum Io. b. Præpos. aliisque, similem doctrinam posse servari hic, quæ in homicidio casuali physicè patrato servata est. Quare quicumque, præcipiendo, consulendo, hortando, vel alio quovis modo inducit aliam ad actum sive licitum, sive quocunque modo illicitum, qui actus cognoscitur conjungi cum periculo mortis, vel mutilationis tunc sequuta morte, vel mutilatione, erit irregularis, quando non cavet sufficienter, ne sequeretur. At, si ejusmodi periculum amovisse prudenter censeatur, securum homicidium ipsi non imputabitur, eundemque nulla Irregularitas afficiet. Patet hæc regula ex supradictis. Censendus autem est sufficienter præcavisse, si homini prudenti, & cauto, si in talibus circumstantiis, si sub tali modo agendi, actus mandetur, ut quilibet prudens judicare e possit, homicidium nullum, mutilationem nullam fore pavendam.

3. Hinc, si Ludimagister, etiam disciplinæ causâ, jubeat discipulum iratum, & audacem verberari, quanvis à viro cauto, & prudenti, non effugiet Irregularitatem, si audax ille discipulus aliquem occidit. Simili modo, nec effugiet, qui puerum incautum mittat ad quarum ad puteum non circumseptum, & qui præcipiat, vel det consilium homini inexperto, vel mulieri, ut per tegulas, vel loca periculosa inambulet, quanvis prædictus moneat de periculo, proclametque, ut caute faciant. Pari item modo, si suadeas, vel mandes, ut Petrus v, g. aliquid faciat, v. gr. ut non fugiat, ut obstat rixanti, ut inear

Duellum, undè prudenter periculum madit occisionis alterutrius. Irregularis eris, & quidem ex homicidio casuali, si mortem non intendebas; voluntario, si illam intendisti. Ratio prædictorum est, quia in his periculum prævidisti (ut supponimus) nec tamen sufficienter illud præcavisti.

4. Hinc contra, si quid jubeas, vel mandes, unde nullum periculum mortis prudenter suspicari potes, nullam Irregularitatem incurres, ut, si scienti natare suadeas, ut naret, si fugienti hostes, jubeas sistere, prudenter ex circumstantiis putans, hostes remissuros mortem sese dediti, si navim vento percussam jubeas, potius in alium vela facere, quam juxta litus evidenti periculo in scopulos, vel in Syrtis impingendi, illam exponere. In his enim, & similibus casibus, si aliqua sequeretur mors, merè per accidens sequeretur, cum tu prudenter egeris, Irregularitatemque timere non debes.

5. Hinc denique, si consilium dedisti Joanni, v. gr. ut Furtum, vel Adulterium committeret, ex quo prævidebas ipsum capite plectendum, vel, si consilium dedisti Bertæ v. gr. ut per tectum ad adulterium committendum deambularet, undè cadens abiit in præceps, distinguendum ex dictis est. Nam, si sint tales circumstantiæ, ut hic, & nunc illæ actiones, sint conjunctæ cum probabili periculo mortis, Irregularis eris, morte secuta, quia tunc peccas etiam contra Justitiam circa materiam homicidii in illo imprudenti consilio. Si secus, non eris, quia solum peccas contra alias virtutes, quod solum potuit docere Gibalinus, ad dum docuit, prædictos Irregulares non esse.

6. Quid autem resolves in sequentibus quatuor casibus?

Primus Casus. Antonius mandavit Cæsari, ut occideret Joannem hominem satis debilem, sed eventus, ut Joannes, quanvis viribus Cæsare inferior, occideret ipsum Cæsarem, est ne Irregularis Antonius ex homicidio casuali commissio ex suo mandato?

7. Respondeo, Bonacina, b aliique probabiliter putant, non esse Irregularem, quia sufficienter Antonius periculum Cæsaris cavet dum illum cognovit Joanne fortiorem. Confirmari potest ex mox dicendis n. 10.

Navarrus e tamen probabiliter item, a aliique putant, esse Irregularem, quia

H 2 id est

a Gibal. c. 4. de Irreg. q. 2. n. 19.

b Bonac. de Conf. d. 7. n. 17.

Henr. l. 14. c. 16. n. 1.

Diana p. 2. tr. 15. ref. 17.

c Nav. Cou. ap. Dian. l. c. 10. Pra-

pos. l. c. Coninch. de

Sacr. d. 18. dub. 8. n. 68.

Aul. de Conf. p. 7. dis. 6. sec. 2.

du. 5. concl.

du. 5. concl.

du. 5. concl.

id est Antonius scire debebat, unde scivisse, vel saltem dubitasse praesumitur, in eiusmodi occasionibus solere agnum, ad se defendendum, audaciam Leonis inducere; quare sola cognitio imbecillitatis Joannis eum excusare non poterit. Excusaretur tamen in foro conscientiae, si nihil prorsus dubitasset de morte, vel, si mandavir, ut Joannes occideretur eminus seculo, vel sagitta, vel à tergo ita, ut prudenter omne periculum fuisse amotum judicaretur.

7. *Secundus Casus.* Antonius mandat Petro, ut occidat Titium Petro aequalem in viribus, vel idem suadet, ut Duellum cum eodem Titio committat. Contingit autem, ut ipse Petrus, praeter voluntatem, expectationem Antonij, occidatur, eritne Antonius Irregularis?

9. Respondeo. Prima sententia affirmat, a Sauroque ab haec non esse recedendum, sive speculative, sive in praxi, docet Suarius. Loquitur autem de consilio, sed eadem certe est ratio de mandato, vel similibus. Ratio est, inquit, quia absolute loquendo, tunc vacas rei illi citae, & ex se periculosa, quae enim ratio periculosa tibi esse potest ad mortem, quam aequalem aggredi, vel singulari certamine cum eodem pugnare;

10. Secunda sententia b negat, saltem in foro conscientiae, idque etiam, si probabiliter dubitaverit Antonius, Petrum Mandatarium exponi vitae periculo. Ratio est, inquit, quia aliud est, occidere, vel mandare, ut quis occidatur, aliud exponi quempiam periculo, ut occidatur. quamvis ergo consilium, seu mandatum de occisione activa, ut ita loquamur, trahat Irregularitatem; non tamen Irregularitatem trahit consilium, vel mandatum de se exponendo ad periculum, ut occidatur, quia de hoc nullum Jus extat, ut inter ceteros notat, Jo. Prapostus modo citatus. Sanè prior sententia probabilis est, de posteriore judicet Lector.

11. *Tertius Casus.* Mandavi tibi, ut occideres Caium, tu vero occidisti per errorem Sempronium, imputabitur ne hoc homicidium tanquam casuale tibi?

12. Respondeo. Id colligetur ex dicendis mox de Irregularitate ex homicidio voluntario parag. 7. num. 29. & §. 8. num. 11.

13. Denique in quarto casu amovendus mihi fuit ab amico nimis meticuloso scrupulus,

quo timebar, ne, dum persuaderet cuidam perfectionem Iodcam ad fidem praedicandam, si hic ab Infidelibus esset occisus, ipse amicus reus esset homicidij casualis, atque adeo Irregularitatem incurreret.

14. Dixi. Idem ergo multo magis timendum esset illi, qui suaderet Fidelem, ut fidem custodiens, obsteret Tyranno Infideli, unde praevideri facile posset, Fidelem esse à Tyranno occidendum, Verum, à page à te timor iste, neque enim putandum a est, Ecclesiam vel Irregularitatem illum multare, qui animat, erigitque Fideles ad fidem tam gloriose defendendam, vel ad eandem per exterarum nationum Gentium disseminandam. Vide paulo inferius §. 8. n. 39.

De dubitante, an suum mandatum, &c. concurrerit ad Homicidium egi superius universaliter e. §. unico à n. 11.

§. IIII

De Irregularitate ex morte infirmi praeter voluntatem Medicorum, vel Assistentium.

1. **H**is universaliter expeditis, remanent tria, de quibus multae solent dubitationes occurrere, nam propterea fuerunt hic separatim afferenda. Illa autem sunt primo, de morte occasione infirmi, de qua in hoc quarto paragr. Secundo, occasione Aduerij. Tertio, occasione subitaneae rixae, de quibus in paragr. quinto, & sexto.

Medicus Physicus.

2. Medicinam duplicis generis facimus: Physicam vocamus alteram, quae infirmis sine incisione, vel adustione remedia comparitur. Haec sane, nec b Laicis, nec Clericis, nec Monachis interdicta invenitur in jure. Alteram appellamus Chirurgicam, quae scilicet incisione utitur, & ad ustione, cujusque usus, tum Monacho, tum Clerico in Sacris prohibitus e est. Hujus autem Probationis explicationem pete distinctius à Diana. d

3. Quoad priorem ergo Affero Primo, Medicum Physicum, nec peccare, nec fieri Irregularem, si, cum sit arte peritus, infirmis vacat, deque utilibus, noxiisque monet juxta artis Canones, praecipitque, quamvis plerisque ex dictis infirmis mors,

præ-

a Sauro
quae sitat.
sequitur q.
Castrop. d.
6. de Conf.
p. 15. §. 2. v.
§. citat q. ite
Bonacin.
& Coninc.
b Vasq.
quam se-
quitur, ei-
tat q. Gasp.
Hurr. de Ir-
regul. d. 2.
diff. 6. num.
22. Turr.
de Conf. h.
8. d. 63. dub.
4. In h. 11.
10. Propos.
q. 5. de Ir-
regul. n. 78.
Henr. l. 14.
c. 16. Delu.
go de Iust.
d. 19. n. 40.
n. consi-
pna san-
tum foro.

a Coram,
in Clem. 7.
Farrus p.
2. §. 1. n. 6.
Vgl. de Ir-
regul. c. 16. §.
7. n. 1.

b Sauro
Cen. d. 7. §.
6. num. 11.
c C. sen-
tentiam,
Ne Cler.
vel Mon.
chi.
d Diana
p. 11. 177.
16/8.

e Sauro
Cen. d.
6. n. 1.

præter ejus intentionem, accidat. Ita habetur *Cap. Tua nos de Homicidio*, & ita Doctores a passim docent. Rationem habebis mox numero undecimo.

4. Affero Secundo, Eundem Physicum Medicum, si forte ob negligentiam, vel ob imperitiam, vel ob aliud in infirmi curatione contra quintum Decalogi præceptum mortaliter peccet, incurrit in Irregularitatem, secuta infirmi morte. Patet, quia tunc Medicus causa est mortis, ut iidem *b* notant. Idem dic de Ministris, seu Assistentibus huic Medico, si advertant ejus imperitiam, & ipsi cooperentur. Si dubium sit, dixi supra cap. 5.

5. Inquires Primo. Si Medicus curare debeat mulierem prægnantem, incurrit ne in Irregularitatem, si pharmacum illi propinet, vel præcipiat venæ sectionem, quo pacto magnum sit periculum, ne foetus animatus pereat, cum contra, si hæc non præcipiat, sit simile periculum, ne pereat mater? Foetus animatum dixi, nam, si non sit animatus, jam ex alibi dictis & scimus, ejus interitum non esse Irregularitatis causam.

6. Respondeo. An, & quatenus tunc peccet Medicus, dixi satis ibidem. Nunc autem, quoad Irregularitatem, sic breviter statue: Si peccet Medicus juxta ibidem dicta contra quintum Decalogi præceptum, simul incurrit in Irregularitatem, si non peccet, Irregularitatem non incurrit. Patet id ex dictis, & confirmabitur, explicabiturque ex mox dicendis num. 2.

7. Inquires Secundo. Medicus, desperato ægroti, concedens, dari quoslibet cibos, etiam noxios, est ne Irregularis, si inde mors, vel ejus acceleratio sequatur?

8. Respondeo affirmativè, quia tunc graviter peccat, crudelis est enim eæ pietas, qua, quis citius mortem aliquem subire facit. Nihilominus (ut notat ex Galeno Gibalinus *d*) aliud est, si non valde lædentia ea vehementer cupientibus exhibeantur; tunc enim non videtur, ex illis cibis timeri prudenter posse mors.

Medicus Chirurgus.

9. Monacho, vel Clerico in Sacris, ut modo dixi, vetita est Chirurgia, unde fit, ut, quia Medicina physica non est his & interdicta, si quis ex ipsis physicam ex arte

exerceat, dicatur exercere opus licitum, at, si Chiruriam, dicatur opus illicitum exercere.

10. Ex nostra autem doctrina, per quam diximus Irregularitatem nequaquam pendere ab hac prohibitione, nec ab opere illicito quocunque, sed solum ex eo, quod opus, cui quis vacat, sit causa homicidii, sequuntur ea, quæ hic dicam.

11. Affero enim Primo: Si Monachus, vel Clericus in Sacris exercens, etiam extra necessitatem, Chiruriam, incidat, vel adurat ex arte, licet peccet contra dictam prohibitionem, quando tamen non appareat culpa homicidii, non fore *a* Irregularem, quamvis præter intentionem, accidat infirmi mors, vel ejus acceleratio, vel mutilatio, (quæ uno verbo appellare consuevimus Deformatem.) Ratio hujus assertionis est, quia Irregularitatem non parit mera inobedientia cujuscunque præcepti, sed actio efficiens reatum Homicidii, seu Deformatatis.

Quoniam igitur in casu nostro sufficienter cautum est periculo, dum ex arte sit operatio, ideo, non peccabitur contra quintam Decalogi præceptum, nec consequenter timor aderit incurse Irregularitatis. Quicquid ergo in oppositum dicat Castropalaus, *b* alique apud Dianam *c* qui tamen alio in loco *d* nostram sententiam amplectitur.

12. Confirmatur, quia, quando Aduffiones illæ, atque similia remedia sunt ex arte, mors non præsumitur contigisse propter applicationem medicamentorum, sed propter vulneris gravitatem, propter humores graviter peccantes, &c.

13. Affero Secundo: Si idem Monachus, vel Clericus in Sacris peccet contra artem, exercens incisionem, vel aduflationem, unde sequatur alicujus mors, eum fore Irregularem. Patet ex dictis. Idem dic de Ministris, seu Assistentibus dicto Medico, si videant ejus imperitiam, & ipsi cooperentur, ut in simili dictum est num. 4. Si dubium adsit, dixi supra cap. 5. paragr. unico.

14. Dices: Si Medicus ex arte operans, secuta infirmi morte, nulla Irregularitate devincitur, cur Judex ex virtute Justitiæ Malefactorem capite damnans, ejusdem secuta morte, Irregularitatem incurrit?

15. Respondeo, præter voluntatem Pontificis ita disponentis, illa ratio appo-

a Coninck. de Sacr. d. 18. du. 9. n. 87. 10. Propos. d. 5. de Irreg. d. 10. n. 86. Diana l. moas citando.

b Castrop. de Cens. d. 6. p. 15. §. 4. n. 8. *c* Diana p. 4. sr. 2. ref. 24. *d* Diana p. 11. sr. 7. ref. 8.

1. Paul. in C. Tua nos. 1. 3. de homic. Sayr. l. 1. n. 3. Eadem Frag. V. Irreg. n. 95. Vgol. de Irreg. e. 1. 3. §. 1. aliter. 1. 4. q. 2. n. 15. cl. 6. in Decal. c. 2. §. 4. n. 1. d. Gibal. de Irreg. c. 4. §. 2. n. 27. V. Sæptimo Medici. e. Sayr. de Conf. l. 7. c. 6. n. 11.

ex probabili sententia non evades Irregularis, licet evadas, ex probabiliore, ut dixi supra §. 2. n. 37. & dicemus latius §. 9.

27. Quartus casus est, quando ea quis circa infirmos bona fide gerit, quæ solent ab Infirmariis, ægrorumque Assistentibus fieri, & tunc secuta per accidens morte, non eris Irregularis (quicquid aliqui debito scrupulosiores dixerint in oppositum) Ratio est, quia bona fides, & solita officia Caritatis non debuerunt tam rigorosa pœna castigari. Adde hunc non peccate mortaliter, ut certum est, ergo non incurret Irregularitatem ex delicto, quæ delictum mortale supponit: sed nec incurret Irregularitatem ex defectu lenitatis, quia hanc non incurrit, nisi à Ministris Justitiæ, & in bello justo, innuimus supra, & latè explicabimus inferius.

28. Hinc ergo, si tibi, potiusque aliquid bona fide ægrotò præbeas, sive tuo, sive alterius consilio, licet inconsulto Medico, si eundem ægrotum in lecto inventas, ut quietiorem situm inveniat si eundem subleves, ut cibum v. gr. capiat commodius, si ei suadeas deambulationem per cubiculum ut sese aliquantum exhilaret, si eundem verbis aliquanto asperioribus reprehendas, ut cibum, vel potionem sumat, si hæc, inquam, vel similia circa infirmum bona fide agas, quamvis accidat, sed accidat præter tuam intentionem, mors, Irregularis non a eris. De dubio in prædictis dixi universaliter supra cap. 5. §. unico.

Non Medicus tradens potionem medicatam.

29. Si eam des, ad occidendum aliquem, vel ad abortum fetus animati faciendum, te esse Irregularem ex homicidio voluntario, nullus ignorat. At in hoc loco quarimus, quando ad alium finem potionem ejusmodi propinas, vel medicamentum quodpiam confers, sed inde, præter intentionem tuam, alterius interitus consequitur.

30. Propinare autem potes. Primo, ad sanitatem inducendam. Secundo, ad non concipiendam prolem. Tertio, ad eandem concipiendam. Quarto, ad amorem, vel odium excitandum, quod poculum Amatorium appellare solemus.

De Primo hætenus dictum est: De cæteris hic aliquid est explicandum.

31. De Secundo igitur sic habe. Qui medicamentum dat, ad non concipiendum, seu ad fetum inanimatum ejiciendum, si sequatur inde mors illud sumentis, Irregularis per se fiet ille, qui dedit. Ratio est, quia ejusmodi medicamenta, quæ sunt causa tantæ effectus, præsertim fetum ejiciendi, cum sint a persæpè admodum violenta, timeri semper debent, ne mortem afferant. Per se, inquam, unde in foro externo pronuntiaberis temper Irregularis. At, si coram Deo nihil periculi mortis prævidisti, nec ullo modo dubitasti, mors sumentis erit tibi verè, & per omnia casualis, quare, juxta superius dicta, te in foro conscientiæ Irregularem facere, non possem.

32. De Tertio, & quarto, hoc est de dantibus medicamentum foecundatis, vel Amatorium, benignius loqui, concedimus; facile enim eos excusamus ab Irregularitate, quia hæc medicamenta non solent similis esse violentiæ. Expendendum nihilominus est genus medicamenti. Quod si periculosum est, deque periculo tu subdubitasti, Irregularem (si illud sumens moriatur) te omnino facimus, quia tunc causa ejus interitus fuit: Si ne dubitasti quidem, Irregularem te doctrina hætenus explicata non faciet.

33. Prædictis non obstat Jus Civile, quod tradentes potionem abortionis, vel medicamentum amatorium morte damnat. Non obstat, inquam, quia id in Legibus Civilibus disponitur. At non semper, quod punitur à Civilibus Legibus pœna mortis, punitur à Jure Canonico pœna Irregularitatis. Sic punitur morte peccatum nefandum à Jure Civili, at non punitur Irregularitate à Jure Canonico. Lege Covarr. & alioque qui prædictas leges afferunt.

§. V.

De Homicidio ex occasione Adultærij.

1. **A**sertio Prima. Si Adulter ex circumstantiis prævidit adulteram esse à suis occidendam, nec sufficienter cautè se gessit, in removendo periculo, erit, sequuta morte, Irregularis, non quidem ex adultærio, quod ex se non est causa proxima mortis, seu non est actio sufficienter directæ ad mortem inferendam, sed ex memorato

a Gibal. de Irregul. l. 5. n. 17.

b Cov. in Clem. Si furios. p. 2. initio n. 3. Gotio n. 3. Gomez. variar. T. 3. c. 3. nu. 33. Carrer. in præc. Crim. de Homic. §. 1. §. 25. c. 26. n. 103. Gibal. c. 4. q. 2. de Irreg. n. 16.

rato periculo, in quod, spectatis illis circumstantiis, Adulter conjicit adulteram, quamvis volentem, quia, neque is, neque hæc Domini sunt vitæ.

2. Si vero sint eæ circumstantiæ, ut ejusmodi periculum non afficiant, Irregularis non erit. Ita Suar. a alique; quæ doctrina conciliat Doctores, quorum aliqui negant, aliqui affirmant ex Adulterio posse oriri Irregularitatem.

3. Quod si periculum mortis prævidisti & illam intendisti, te esse certò Irregularem diximus §. 7. nu. 17. Atque hæc monitio custodienda est etiam in sequentibus assertionibus.

4. Assertio secunda. Si committas adulterium, etiam incautè, unde Maritus advertens uxoris infidelitatem, se ipsum propter dedecus inde sibi exortum, occidat, tu Irregularis non eris. Ratio est, quia more humano prævidere quidem & timere poteras de morte Vxoris, ac de morte Mariti non item. Idem dic, si Adultera, ne à Marito occidatur, Maritum occidat. Fatetur tamen, si in aliquo raro casu occasiones has prævidisses, nec sufficienter cavisses, difficile esse, te non pronuntiarì Irregularem, quia, sic, non solum remotam occasionem dedisti talium occisionum, sed vesè causam proximam, ad Irregularitatem enim contrahendam ex homicidio casuali, non est necesse, ut tu immediatè sis causa mortis, sed satis est, si à te actio fiat, ex qua prudenter timeatur mortis periculum, quod sufficienter non caveatur, ut dictum est *Supra* §. 3. nu. 2. Sic si mitras puerum ad aquam educendam à puteo, advertens ad periculum pueri, si is demergatur, eris Irregularis, ut supra diximus, quia, quamvis missio aquarum non sit ex se actio conjuncta, seu ordinata ad hominis mortem, est tamen in his circumstantiis, atque adeo ejusmodi missio erit in materia homicidii injusti.

5. Assertio tertia. Si, inter colloquendum referas adulterium mulieris coram Marito, vel coram consanguineis, unde adultera ab aliquo ex his occidatur, Irregularitatem non effugies, quia, in hac circumstantia, injusta causa est homicidii. Idem erit, si referas tuo Corrivali copulam cum femina, quam

Corrivalis petit, unde is faminam occidat, Ratio est, quia in his circumstantiis solet fieri ejusmodi occisio, & tu eam prævidisti, vel de ea dubitasti, ut supponimus. Quod si nullo modo de ea suspicatus es, vel etiam eæ circumstantiæ, ut timenda prudenter non esset occisio, timere tu non debes Irregularitatem. Et sanè in foro externo Episcopus per indicia, & per ea, quæ contingere solent, judicabit in prædictis de tuo incursu in Irregularitatem. At in foro interno tua te conscientia, adhibeo sapientum consilio, condemnabit, vel absolvet.

6. Si ducas uxorem amasiam, quam prætebatur alius corrivalis, unde is idem Corrivalis ipsam occidat, profecto, si hanc occisionem non prævidisti, certo non es Irregularis, at, si eandem prævidisti, licet eandem non intenderis, te esse Irregularem, putat P. b Prates contra Majolum, e quia in hac circumstantia causa est mortis. Sed mihi placet sententia dicti Majoli, qui hunc etiam in posteriore hoc casu liberat ab Irregularitate, & quidem nihil laborans de ejus ratione, illam ego satis validam affero, quia sine peccato mortali contra Justitiam in materia homicidii non incurritur Irregularitas, ut supra vidimus: At, quod peccatum contra Justitiam committit is, qui amasiam legitime uxorem ducit? Imputet sibi Corrivalis, si id ipsi non placet.

7. Assertio quarta. Si Judex, legitime procedens, de delicto delato, & probato Adulteram damnet v. gr. ad inclusionem in Monasterio, Maritus autem eam interficiat, non erit Judex Irregularis, erit vero, si non legitime procedat, ut, si v. gr. adulterium, quod erat occultum patefecit. Prior pars hujus assertionis manifesta est, quia, dum Judex justum judicium profert, non peccat, immo meretur, unde illa mors nullo modo ipsi tribuitur, sed malitiæ Mariti. Posterior pars probatur, quia tunc Judex, extendendo fines officii sui, causa est homicidii. Lege Majolum, d & Ugolinum. Semper autem intelligo, si de periculo subdubitaverit, si circumstantiæ periculum portendebant, nec sufficienter cavuit, &c.

§. VI.

De Homicidio occasione subita & Rixa.

1. Reole, homicidium voluntarium esse, & dici illud, quod fit sub expressa intentione occidendi, quale est illud, quo, quis sive occidit, sive occidere aliquem mandat, directè, ut cum inter vivos non amplius esse velit; atq; de hoc disputabimus latè paulo post. Homicidium autem Casuale, de quo hæcenus egimus, est illud, quod fit præter intentionem agentis, quale est illud, quod aliquis facit, non intendendo mortem, sed intendendo aliquid aliud opus, cui adnectitur per accidens mors alicujus, quam tamen ipse advertit, licet, ut dixi, non intendat;

2. Porro homicidium factum in rixa causam esse Irregularitatis non est dubium, quia jam tunc injustè, ut supponimus, occiditur homo: sed quæstio est, an illud dicatur, & sit absolutè voluntarium, an casuale. Id, quod scire inter est per maximè, nam ex Tridentino Irregularitas ex homicidio casuali occulto est facilioris dispensationis, quam Irregularitas ex voluntario, & propter alia, quæ dicentur inferius.

3. Quæstionis hujus decisio pender ex verbis ejusdem Tridentini. Quoniam ergo a nonnulli nomine homicidii voluntarii, cujus Irregularitatem negat Tridentinum, posse Episcopos dispensare, intelligunt solum homicidium illud, quod per insidias, vel per industriam quis committit, quodque nos Itali vocamus (Apostato Homicidium autem factum in subitanea rixa, quamvis sit voluntarium, posseque dici esse ex proposito; tamen, quia non est (Apostato) ideo non excluditur (inquiunt) à potestate quam Tridentinum concedit Episcopis, quando homicidium est occultum, ideo consequenter in hac quæstione non debet vocari homicidium absolutè voluntarium, sed casuale.

4. Contra vero alii b quia putant, nomine homicidii voluntarii à Tridentino intelligi quodcunque homicidium directè volitum sive sit per insidias, sive quocunque alio modo; homicidium autem factum in subitanea rixa, ut hic supponimus, sit omnino volitum directè, licet ex subitanea passione procedens, ideo contendunt, in hac nostra quæstione illud non debere vocari casuale, sed absolutè voluntarium, & negari à Tridentino Episcopis facultatem dispensandi Irregularitatem ab illo, quamvis occulto manantem.

Tamburini de Sacramentis.

§ Ego hanc posteriorem (quæ certè est communior) sententiam eligo, quia secus videtur vis inferri verbis Tridentini, illud audi. a

Cum etiam (inquit) qui per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab aliarum velli debeat, quia sua voluntate homicidium perpetraverit, &c. Solum Summum Pontifex dispensat, &c.

Et paulo post: Si vero homicidium non ex proposito, sed casu fuisse commissum narretur, &c. Episcopus dispensat, &c. modo tamen à nobis infra dicendo §. 17 à n. 10.

6. Notas illam rationem formalem (quia sua voluntate homicidium perpetravit) At ille, in subitanea rixa, jam sua voluntate perpetravit homicidium. Notas item illud (non ex proposito, sed casu) At, qui in subita dicta rixa directè, & ex intentione occidit hominem, non dicitur casu occidere. Casu enim occidere, est, præter intentionem, & indirectè, aliud agendo (ut supra vidimus) occidere.

Hoc jam statuto; Irregularitates ortas ex occasione sequuta in subitanea rixa, de quibus dubitari solet per sequentes figuraciones casuum, percurramus.

Supervenientia occisio.

7. Evaginato gladio rixabar cum Antonio; id advertentes aliqui mei, sive amici, sive propinqui, sive exteri, accurrerunt ad me defendendum, vel etiam expresse ad occidendum meam inimicum Antonium, ex quibus tamen unus interemptus ab Antonio, vel ab alio fuit: sumne ego Irregularis, qui nunquam hujus, sed inimici mortem intentabam?

8. Respondeo. Si aliud non addas, ab Irregularitate te immunem pronuntio, quia tu, nec intendisti, nec prævidisti hujus tui Defensoris interitum Ita Glossa. b

Dixi (si aliud non addas) nam, si concertando cum tuo adversario, conjecisses tuos amicos seu famulos in necessitatem, ut ipsi gladios educerent, cum tu illos ad hoc periculosum, ut supponi debet, opus induceris, Irregularis eris, quia tunc causa mortis fuisti.

Provocantium, & Aggredientium occisio.

9. Convocavi amicos, sive expresse, sive tacite eos ad rixam, seu ad homicidium committendum, induccas, sed inde factum est, ut unus,

I

vel

a Trident. sess. 14. c. 7. de Reform.

b Glossa in c. Petrus prima q. 4.

vel plures ex his amicis conciderint, & mortui sint, sumne ergo Irregularis, qui horum interitum nullo modo intentabam, immo ne ii occiderentur, strenue contra adversarios pugnavi?

10. Respondeo. In hoc eventu idem resolvendum erit, quod supra §. 3. à n. 6. resolvimus de eventu mortis mandataij, nimirum esse probabile te esse, & te non esse Irregularem.

11. Idem, quod dico de te principali Auctore rixæ, dic de convocatis ipsis amicis, qui mortem effugerunt: nam, propter eandem rationem probabiliter erunt, & probabiliter non erunt Irregulares. Suppono autem, nec à te, nec ab amicis prædictis illos, qui deinde occisi sunt, fuisse conjectos in necessitatem rixandi cum vitæ periculo: Si enim, ita fuisset, vos fore Irregulares ex homicidio voluntario in causa, certum esset, sicuti modo in simili diximus numero octavo.

Fortuita occisio ejus, quem occidere non intendit, &c., Quid si plures occidat?

12. De eo, qui ex errore putans occidere feram, vel hominem, alium hominem occidit, an incurrat in Irregularitatem, et alibi à me disputatum est larè. Hic ergo sequentem dumtaxat casum propono, quem ibi explicare in mentem non venit.

13. Titius, in conflictu, tanto impetu in adversarium irruit, ut non solum eo ictu illum transverberaverit, verum etiam alium hominem adversarii comitem. Inquiro, duasne Irregularitates ex duobus occisis contraxit Titius, an unam? idem inquiri potest de occidente plures unica Bombardæ explosione, &c.

14. Responsio communis est, duas Irregularitates incurri, cum necessaria tamen distinctione, seu explicatione. Si enim Titius duas illas occisiones prævidit, vel de eis dubitavit (ut certe regulariter contingit, si cadat aliquis ex comitantibus adversarium) duplicis erit obnoxius Irregularitatis, alterius, ob homicidium voluntarium directe intentum inimici, alterius, ob homicidium casuale non intentum, sed prævisum & non sufficienter cautum. At vero, si Titius occisionem alterius nullo modo prævidit (ut facile occurrere potuit, si cecidit aliquis omnino casu illac transiens) unica tantum Irregularitati subiacet, quia secundum homicidium sicut Titio parè, & plene casuale. Id autem intel-

lige (ut supra vidimus in similibus) in foro conscientiæ, nam forum externum propter actionem tam proximè annexam occisioni secundi hominis, etiam propter hanc, te secundam Irregularitati subjecit.

15. Dixi (Responsio communis) nam cum hic adlit unica tantum actio peccaminosa, atque adeo in sententia multorum unum tantum peccatum modo alibi explicato, posset aliquis dicere etiam unicam incurri Irregularitatem, sicuti in sententia probabili unica incurta esset excommunicatio, si illi duo simul occisi fuissent Clerici: quam probabilitatem nos ex Leandro admittimus in materia Excommunicationis. Quid autem in materia Irregularitatis, dicam a infra commodius. De dubio in prædictis iterum monoco, me locutum esse supra cap. 5. §. unico.

§. VII.

De Irregularitate ex Homicidio voluntario physice parato.

Quale illud sit, & quando intelligitur effectum commissum?

Diximus §. 2. n. 4. & nu. 21. Homicidium voluntarium esse illud, quod quis committit, directe illud volendo; sive Primo, volendo illud immediatè in se, ut si ictum in pectore inimici, ut illum occidat, insigat, sive Secundo, volendo illud in causa proxima; ut, si sine expresso animo occidendi, eundè ictum in adversarii pectus conjiciat; qui enim causam tam proximam mortis vult, ceptè, nisi sit amens, vult etiam effectum, id est, mortem, sicuti, qui vult ignem, vult etiam calorem. Scio Castropalaum, & asserere, homicidium factum ab eo, qui causam dictam proximam punit, si is præcindat à voluntate occidendi, esse homicidium casuale: Scio inquam, id, sed bio, id non occurrere, nisi in playè stulto. Quod si supponas, vere coram Deo hunc, sive per stultitiam, sive per ignorantiam, sive propter aliud, verè non advertisse ad effectum, id est, ad mortem, nec de illa ullo modo subdubitate, illum jam dixi dicto cap. 2. num. 21. tunc coram Deo non esse, nec homicidam, nec Irregularem, quamvis in foro externo esset pronuntiandus voluntarius homicida.

2. Porro, Cum ex homicidio voluntario nasci Irregularitatem omnium gravissimam nemo sit, qui nesciat, solum hic erunt nonnulli ex-

*2. Fill. 11. 20
c. 4. n. 122.
b Idem n.
123. Pasqu.
de c. 420.*

*2. L. 6. in
Dec. c. 4. §.
4. à n. 21.*

*a Infra
c. 15. §. 10.
à nu. 16.*

*b Castrop.
d. 6. de Cef.
p. 11. §. 11.
n. 1.*

*a C.
io C.
fari
§. 2.

b L.
un
am
Ag.

c H.
14.

d C.
de S.
18.
n. 6.
Pra.
5. d.
dub.
60.*

applicanda, quæ rem magis, ac magis illustrent; id quod faciam, figurando varios casus, qui in hac materia solent à Doctõribus expendi, & in praxi frequenter occurrunt.

I. CASUS.

Plures graviter eundem successivo vulnerantes.

3. Petrus heri lethifere vulneravit Paulum probabiliter mortuum ex eo vulnere post quatuor, vel quinque dies. Accidit autem, ut eisdem Pauli inimicus alius super venire, nullo communicato consilio cum Petro, & eundem Paulum, confoderit, occideritque, estne Petrus Irregularis?

a Covarr. in Clem. 8. s. 2. n.

4. Respondeo, Covarr. a absolue Petrum Irregularem enuntiat ex sequenti discursu: Ille, qui est Reus homicidij in Jure Civili, est etiam Reus Irregularitatis in Jure Canonico: At percussus aliquem vulnere lethali, ut scilicet eo percussus sit certo mortuus, tenetur in Jure Civili reus homicidij; ergo ex Jure Canonico tenebitur, ut reus Irregularitatis. Minor probatur, nam sic habet Textus: *b Lege tenori est: mali sunt, non solum, qui se a vulnerassent, ut confestim vita privarent; sed etiam hi, quorum ex vulnere certum esset, aliquem vita exessurum.*

b L. Ita vulnera au ff. ad l. Aquil.

5. Verum omitendo sensum dictæ legis, Discursus hic admitti non debet. Patet, quia in Jure Canonico dubius de facto homicidij Irregularis est, ut toties indicavimus, nunquam vero in Jure Civili est puniendus, ut homicida. Rursus, si Judex torquendo Reum excedat torturæ modum, quo fiat, ut reus moriatur, non punitur à Jure Civili poena homicidij, punitur Irregularitate ex delicto à Canonico. Præterea daos, poculum, seu venenum sterilitatis, ut homicida punitur à Jure Civili, non autem punitur Irregularitate à Jure Canonico, ut notat Glossa, aliique, Deniq; si quis letaliter aliquem vulneret, vulneratus autem per miraculum non moriatur, irregularis non erit, quia vulneratio mortem actu non intulit. erit tamen plectendus, ut homicida.

c Henr. l. 14. c. 14. n. 5.

d Coninch. de Sacr. d. 33. dub. 8. n. 60. lo. Prop. 3. p. 9. 5. de Irreg. dub. 8. n. 60.

6. Nos igitur sic expeditius ad propositum casum respondeamus. Vel secundus percussor ita percussit, ut statim Paulus, qui à primo percussore vulneratus fuerat mortuus sit ex percussione secunda, & tunc dico, Petrum primū percussorem irregularem non esse, Ratio mihi ma-

nifesta est, quia tunc nullo modo mors secuta est ex vi vulneris illati ab ipso Petro. Erit igitur tunc solus secundus percussor irregularis. At vero, si non statim sit mortuus, sed ex intervallo post aliquod scilicet tempus ab accepto utroque vulnere, Dico, Petrum, ut etiam secundum percussorem, esse irregularem. Ratio item mihi est manifesta, quia tunc mors non solum sequitur ex hoc secundo vulnere, verum etiam ex primo; duo enim vulnera lethali actione communi concurrunt ad eandem mortem inferendam, vel cerè accelerandam.

7. Quod si fingas casum rarissimum, quo certus sis, mortem ex intervallo secutam à solo secundo vulnere accidisse, libens dabo, secundum tantummodo percussorem esse irregularem. Certus, inquam, sis, nam, si adit dubium ex cuius vulnere percussus occubuerit, utiq; eritis irregulares, propter doctrinam toties a replicatam, quemlibet debere, ut irregularem in facto dubio homicidij se gerere.

a Ex C. Significatio a. de homic.

II. CASUS.

Plures eundem leviter vulnerantes.

8. Titius, Caius, Sempronius; sive mutuo consilio, sive separatim vulneraverunt Antonium, singuli leviter. Sed Antonius, sive ob feriam ex dictis vulneribus supervenientem, sive ex multo sanguine ex iisdem vulneribus, licet levibus, effuso, diem suum obiit. Omnes ne sunt irregulares?

9. Respondeo. Omnes, b quia certum est, omnes vulnerasse, & certum est ex illis vulneribus, veluti agmine facto, ex multis concausis, Antonium fuisse interemptum.

b Sumr. de Consid. 45. se. 3. n. 9. Sayr. de Cons. l. 7. c. 4. n. 14. lo. Prop. 9. 5. de Irreg. du. 8. n. 59.

III. CASUS.

Plures, qua graviter vulnerantes, qua leviter.

10. Plures aggredientes Antonium, illum vulnerant, partim graviter, partim leviter, cum appareat unum, vel alterum fuisse vulnus lethale; non apparet tamen à quo illud processit. Suntne Irregulares omnes?

11. Respondeo. Omnes pari modo esse Irregulares, quia omnes pariter sunt dubii de facto Homicidij.

12. Quid, si Titius unus ex his est certus non inflixisse lethale vulnus?

Respondeo. Si aggressio fuit ex compacto cum

lo associantibus, nisi hi essent adeo debiles, si-
ve Senes, siue Pueri, ut clarè appareat, associa-
tionem esse ad obsequia non facientia ad rixam.

IX. CASUS.

Occidens unum pro altero.

*a L. 5. in
Dec. c. 4. §.
3. n. 55.
b Ita Col-
lig. ex Fra-
goso de Re-
pub. Christo-
T. 2. l. 1. d. 2.
§. 1. nu. 36.
c Farin. in
A. T. decla-
rat. fol. 41.
col. 1. fno.
Et affertur
à Fragofo
apud Dia-
namp. 9. ar.
A. re. 31. fi-
no.
d Castrop.
de Cen. d.
6. p. 15. §. 5.
n. 4.*

27. De hoc ita *a* alibi docui. Qui dicunt
homicidium unius Clerici pro alio parere ex-
communicationem, dicunt, & parere Irregu-
laritatem ex delicto; jam enim tunc voluit ho-
mo occidere hominem. At, qui negant, parere
Excommunicationem, negant, parere Irregu-
laritatem, *b* &c.

Et paulò post. Sane Farinac. *c* affert declara-
tionem Cardinalium, quod mandans occidere
Petrum, si Mandatarius occidat Joannem, non
incurrit Mandans in Irregularitatem. At certè
par videtur ratio in Casu nostro. Utraque sen-
tentia probabilitatis fines videtur attingere.

30 Hæc ibi docui. Adde nunc illud: Si
quis cognovit, vel dubitavit, in aliquo loco
latere hominem quempiam, nesciens esse hunc
vel illum, nec sufficienter cavet, ne homo oc-
cideretur, & tamen occidit, Irregularem eum
fore per omnes, notat castropalaus, *e* quia
tunc jam is voluit hominem occidere, & de
facto occidit; non ita fuit in præcedente casu;
in eo enim occidens volebat interficere Petrum
determinate, non vero hominem quemcun-
que. Cum ergo Petrum non interfecerit, inter-
fecerit autem prius sine ulla deliberatione
Paulum, non est mirum, si probabile esse di-
ximus, occidentem tunc excusari ab Irregula-
ritate.

§. VIII.

*De Irregularitate ex Homicidio voluntario com-
misso moraliter, id est, orto ex Consilio,
mandato, &c.*

*c C. Sicut
dignum §.
Illi ibiq.
Doctores.*

SI mandes, homicidium fieri, vel ad illud
consilium des, exhorteris, suadeas, mo-
neas, consentias, uno verbo, quomodo-
cunque moraliter coopereris, unde occisio aliqua
sequatur, eris sine dubitatione Irregularis ex
homicidio per concursum positivum à te dire-
ctè, & voluntariè commissum (de casuali enim
dictum est supra §. 3.) Ratio est expressus *d*
Textus extendens Irregularitatem ex homici-
dio ad cooperantes ad illud,

2. Hinc, si Titio affecto injuria dicas: *Vere
leges nobilitum statuerunt, immitti existimati-
onem viri ingenui, nisi ultione deleatur injuria.*
Si mulieri referenti, se ex te concepisse, tu ip-
sam doceas, hoc, vel illo pharmaco solere ex-
pelli foetum animatum. Si Antonio mandan-
ti occisionem, sui adversarii, tu eum instruas
de modo, quo possit adversarius imparatus, vel
occulrè, vel per insidias occidi. Hinc, inquam,
fit, ut secuta ex vi prædictorum verborum oc-
cisione, tu in Irregularitatem incidas; prædi-
ctis enim loquendi modis moralis causa homi-
cidij es,

3. Quæres Primo. Si cui v. g. Titio, consi-
lium, mandatum, consensum, &c. dem, ut Pe-
trum occidat, quia v. g. me dictus Petrus gravi
affectu injuria: Sed deinde dictus Titius affectus
simili gravi injuria ab eodem Petro, Petrum
occidat, ero etiam ego Irregularis?

4. Respondeo, non eris, si tuus consensus
nihil operatus est, eris, si concausa fuit cum
Titio, vel ad occisionem patranda, vel ad
patranda promptius, & obstinatius. Patet ex
dictis. An autem fueris concausa, ex circum-
stantijs est à prudenti colligendum. Quid si id
dubium fuerit? Respondeo. De hoc dixi *cap.
quinto, paragr. unico.*

5. Quæres Secundo. Ita Casar ex meo consi-
lio, mandato, consensu, &c. occidit Brutum, ut,
si ego occisionem non suavissem, certo suavisset
alius; Ego ne Irregularis ero?

Respondeo. Quicquid sit, quoad alios effe-
ctus, certè loquendo de Irregularitate, per hoc,
quod alius suavisset, non effugere potes Irregu-
laritatem, quia tu nunc de facto moraliter ad
occisionem concurristi, Et sicut, si tu aliquem
physicè occideres quem etiam, te non occiden-
te, occideret alius, non vitares Irregularitatem,
ita, si moraliter occidisti.

De Irregularitate ex mandato.

6. Percurramus separatim, & in particulari
cooperationem ex mandato, & ex consilio,
quæ sunt præcipua capita positivi concursus
moralis; juxta horum doctrinam facile judicium
feres de alijs capitibus monitionis, suasionis, ex-
hortationis, &c. Nisi etiam velimus dicere, &
fortè ita est, omnem moralem concursum ad al-
terum ex his duobus reduci. Cum enim in eo
differat mandatum à consilio, quod mandatum
datur in gratiam Mandantis, consilium vero in
gratiam eius, cui consilium præbetur, simoncas
suadeas,

suadeas, roges, consentias, &c. ut fiat homicidium tuum commodum, dicitur illud fieri ex tuo mandato, si eadem facias, ut fuit homicidium, in commodum alterius, fieri illud dicitur ex tuo consilio. Scite id confirmat his verbis Bartolus. *a* Mandator dicitur ille, qui mandat delictum committi. *Propter se ipsum*, Mandatorem, & ad satisfaciendum voluntati suae. *Persuasor* dicitur ille, qui persuadet aliquid propter ipsum, cui fit persuasio, & ideo non curat, quibus verbis utatur, si ve dicat mando, sive quibus, sive quoque verbis. Haec Bartolus.

1. Bart. l. si mandator no. 2. de homicid. §. 1.

7. Jam vero de mandato hic loquentes, discernamus quatuor certa ab incertis item quatuor, sed praeterea ne omittas relegere, quae sunt §. 3. de concussa morali ad homicidium casuale prolata sunt, multa enim ibi dicta ad ea, quae hic disputantur, maxime faciunt.

8. Certum est Primo, te fore Irregularem, etiam si Mandatarius non servet modum, quem tu praescripsisti in occisione facienda: Jussisti v. g. occidi tuum inimicum in agro, media seculi explosione, vel ex veneno, tali, vel tali die; Ille vero occidit domi, gladio, alia die. Ratio est manifesta, quia tua jussio substantiam posuit mortis.

9. Certum est Secundo, si Mandatum sufficienter revocasti, & revocatio inno. vit Mandatario, ipse autem nihilominus occidit, te non esse Irregularem, quia revocatio mandato; quod sciat Mandatarius, nihil tui consensus in ipso remanet. Idque verum censeo, etiam si fide, & solis verbis, sed tamen sufficientibus, revocasti. Quando enim eiusmodi fideio non innotescit Mandatario (ut semper hic supponendum est) ipsa verba externa satis sunt apta ad extinguendum tuum mandatum: Si revocatio tui mandati non pervenit ad Mandatarium, te fore Irregularem, ne sit dubium, quia tunc tuum mandatum veniens in Mandatario, causa est mortis alterius.

10. Certum est Tertio, te non fore Irregularem, si constet, Mandatarium ex tua jussione, nec fuisse motum ad occisionem pattandam, nec factum esse animosorem, &c.

1. Et dicitur in consuetudine de homicid. §. 1. de homicid. §. 1. de homicid. §. 1.

11. Certum est Quarto, te non fore Irregularem, si mandasti, ut occideretur Petrus, Mandatarius autem per errorem occidit Paulum, quia, in occisione Pauli, tu nullum contentum praebuisti. Ita declaratum fuisse à Sacra Congregatione notavi supra §. septimo, no. 29.

Ignorantia, quod mandatum fuerit exceptum.

12. Jam incertum est Primo, an sim Irregularis, si mandavi tibi, ut homicidium committeres, sed nescio, an tu hoc meum mandatum exceperis, an non, sed respueris; occidisti enim nullo dato signo mandati excepti, vel repulsi. Quare ego nescio, an tu ex meo mandato, an ex tua voluntate hominem interfeceris.

Respondet, te esse Irregularem, quia, dum mandasti homicidium, jam suspicatus es de illo, & tamen non sufficienter illud cavisti, dum mandatum non revocasti, ut debebas. Quare tenebis de mandato; nam semper de mandato quis tenetur, quando, re integra, illud expressè, vel tacite non revocat. Ira Navarr. a & Jo. Prap. b

a Nav. in summa c. 27. n. 21. b Jo. Prap. q. 5. de Irreg. dub. 8. n. 63.

13. Quod si Mandatarius post multum tempus, ex nova causa, independenter à tuo mandato; occideret, vel occideret, postquam in amicitiam tu cum adversario rediisti, non est mirum, te non fore tunc Irregularem, quia per illud longum tempus, cum causa nova, vel per novam illam amicitiam à Mandatario cognitam, non praesumitur occisio facta ex tuo mandato, & per illam reconciliationem revocatum tacite censetur tuum dictum mandatum fuisse.

Mandatarius respuens, sed postea excipiens mandatum.

14. Incertum est Secundo, An, si Mandatarius respuat tuum acceptare mandatum circa tui inimici occisionem, deinde vero, te prius nesciente, mutato animo illud acceptans, tuum inimicum occidit, an, inquam, tu sis Irregularis.

15. Respondet, si tu, audita repulsa, sufficienter mandatum revocasti, dicens v. gr. Ne ergo in hoc negotio te commisceas. Ne contra Adversarium meum aliquid agas, &c. jam tu ex ejusmodi sufficienter revocatione liber eris mandati, atque ad eam regularitatis. Si vero sufficienter non revocasti, dicens v. g. Jam te video minus animosum, inveniam alium animosorem; tunc mandati reus eris, & Irregularis, ut potè, qui mandatum sufficienter, non revocaveris.

16. Si denique nihil dixisti, nec ullum dedisti signum, quo repulsam acceptare visus fueris, dico, te esse Irregularem, quia ex illo tuo silentio non censetur sufficienter revocatum esse mandatum: licet enim, qui tacet, consentire videatur, unde tu tacès visus fueris consentire repulsa,

pulsa, atque adeo illam acceptasse; non tamen propterea mandatum illud tuum extinctum fuit; perseveravit enim impressum in Mandatario, ex quo mandato occiso, ut hic supponimus, deinde consecuta est. Ita colligo ex Suarez, & aliis que.

a Suar. de Cens. d. 44. §. 3. n. 9. Maiol. de Irreg. l. 5. c. 48 §. 2. n. 3. Sayr. de Cens. l. 7. c. 2. n. 15.

Mandans sui mandati pœnitens.

17. Incertum est Tertio de eo, quem sui mandati pœnituit. Ego v. g. iussi, occidi Petrum, sed re integra, me valde huius pœnituit iussione, etiam facta Sacramentali Confessione tanti delicti, quia tamen admonere non potui Mandatarium longè à me distantem, contigit ut occiso patrata ab ipso fuerit ex vi mandati. Inquiro an sim ego Irregularis?

18. Respondeo affirmativè, quia non attenditur, ut alibi dixi, ad statum gratiæ, quem fortè nunc habes, sed ad causam homicidii, quam dedisti v. g. propinando venenum, at hic, per mandatum, licet sine tua presenti culpa non retractum, iam dedisti causam, &c. Ita communiter Doctores, b & Lessius c quidem notat, te in hoc casu incursum in excommunicationem, si fortè occisus fuit Clericus, quamvis per Pœnitentiam inveniaris in statu gratiæ, sicut etiam incurris in obligationem restitutionis, si quæ debetur ex tali homicidio.

b Suar. de Cens. d. 44. §. 3. n. 3. c Less. l. 2. c. 13. d. 3. n. 17. d Prates in manu. c. de Irreg. d. 4. c. 2. §. 17. n. 12.

19. Prates d hanc Lessii doctrinam renuit admittere; agnoscat enim in hoc casu discrimen, si quidem concedit, deberi restitutionem, & incurri Irregularitatem à te, quamvis contrito, & in statu gratiæ, ac non incurri dictam excommunicationem, quia non potest intelligere, quare ratione Ecclesia velit excommunicare, seu privare communione Sanctorum illum, qui est Dei amicus. Sicuti ergo ait non afficereris excommunicatione, si invenieris iam Beatus in Cœlis, propter illam causam, puta, quia es extra statum Viatoris; ita in presenti casu, propter amicitiam, quam habes cum Deo, es incapax excommunicationis.

e Bonac. de Irreg. d. 7. q. 4. p. 8. n. 15. Graff. de effectib. Cler. off. 6. n. 30. Sayr. de Cens. l. 3. c. 26. n. 23. Silv. v. excomm. 6. n. 5. Salas 2. 2. q. 20. tr. 7. d. 6. §. 8. n. 57. f L. 2. opusc. de Sacrif. Miss. r. 2. §. 4. n. 6.

20. Verum cum aliis Doctoribus e iudico, nullum agnosendum discrimen, dicendumque, te in prædicto casu, & obligationem restituendi, & Irregularitatem, & excommunicationem contrahere. Ratio est, quia ad terrorem alicuius, ut in simili alibi me f dixisse memini, punire, quasi invita, constringitur Mater Ecclesia, etiam amicos, ac sibi per Caritatem unitos, quando punitioni causam dederunt.

21. Ad illud, quod non potest intelligere Prates, adverto, plures esse effectus excommunicationis, ut diximus in ejus tractatione, inter quos est privatio suffragiorum Ecclesiæ, prohibitio non recipiendi, nec ministrandi Sacramenta, non communicandi in humanis, & divinis cum Fidelibus, &c. Dico igitur, quoad privationem suffragiorum Ecclesiæ, mihi videri probabilis excommunicatum contritum, de quo loquimur, dictis suffragiis privari, suffragiis, inquam, nomine Ecclesiæ factis, ut alibi a explicuimus, nam debemus hic abstrahere ab ea quæstione, in quo nam consistat Communicatio Sanctorum, de qua in Symbolo Fidei mentio fit. Atentiam, ut ibidem dixi, est probabilis, non privari. Quare in hoc peculiari effectu non multum repugno contra Prates. Verum quoad alios effectus excommunicationis externos, puta non recipiendi, nec ministrandi Sacramenta, non communicandi in humanis, & in divinis, non participandi sepulturam Ecclesiasticam, &c. non audeo dicere, esse probabile, excommunicatum contritum his non affici, sic enim facile eluderetur vis excommunicationis, cum quilibet facile se esse contritum persuadere posset, & sic se prædictis actionibus commiscere. Lege Salas l. c.

a L. 2. opusc. de Sacr. Miss. l. c.

b Suar. de Cens. d. 45. §. 4. n. 5. Turr. l. 3. de Cens. d. 64. d. n. 3. Gaj. Hur. de Irreg. d. 2. diff. 6. n. 24. Corinti. us apud Dian. p. 4. tr. 2. r. 14. c. Honor. l. 14. c. 16. n. 2. Sayr. l. 7. c. 2. n. 14. dicitur, huiusmodi mandatum, prohibendo expresse, ne Titius Caium interimeret; is tamen in sua pertinacia persistens; ad occisionem, me quidem sciente, sed non consentiente, processit: et tunc ego Irregularis?

Pertinacia Mandatarii nolentia acceptare revocationem Mandati.

22. Incertum est Quarto, de eo casu, in quo intercedit pertinacia Mandatarii. Ego v. g. mandavi Titio, ut occideret Cajum adventarium meum, sed deinde disertis verbis revocavi jusmodi mandatum, prohibendo expresse, ne Titius Caium interimeret; is tamen in sua pertinacia persistens; ad occisionem, me quidem sciente, sed non consentiente, processit: et tunc ego Irregularis?

23. Respondeo, Te Irregularem nonnulli pronuntiant, si id sciendo non admoneras Caium de suo periculo, cum possis, saltem per alium, quia secus ex vi tui mandati occideretur Caius. Verum puto cum aliis, e te non fore Irregularem, quia in tanta pertinacia Mandatarii, negandum est, occisionem fuisse secutam ex vi tui mandati; secuta enim est ex obstinata voluntate Mandatarii, solum remore, & accidentaliter te habente. Vide, quæ dicam mox numero 34. Quare licet in te ad sit obligatio Caritatis, ut, si possis sine tuo magno periculo, Caium admone-

b Suar. de Cens. d. 45. §. 4. n. 5. Turr. l. 3. de Cens. d. 64. d. n. 3. Gaj. Hur. de Irreg. d. 2. diff. 6. n. 24. Corinti. us apud Dian. p. 4. tr. 2. r. 14. c. Honor. l. 14. c. 16. n. 2. Sayr. l. 7. c. 2. n. 14. dicitur, huiusmodi mandatum, prohibendo expresse, ne Titius Caium interimeret; is tamen in sua pertinacia persistens; ad occisionem, me quidem sciente, sed non consentiente, processit: et tunc ego Irregularis? l. c. Farin. Frag. p. 2. v. 1. r. 11. n. 558. §. 579. Less. l. 2. c. 11. d. n. 3. n. Villal. tr. 23. diff. 20. n. 717. gol. de Irreg. c. 15. §. 5.

vere perfidum hominem, & juxta leges prudentiæ, & veluti in genere, ne, contra, Caius occidat Titium, vel quid simile damnum eveniat; tamen, quia ad id non obligaris ex Justitia; jam enim mandatum sufficienter ex parte tua revocasti, sed solum, si non admoneas, pecces contra Caritatem, non eris Irregularis, ut supra de peccante solum contra Caritatem universali dicitur dictum est.

Quatuor Casus similes prædicto.

24. Prædicto casui videtur affinis ille, quo mandans revocat quidem scilicet mandatum, sed mandatarius putans Mandantem non loqui serio, & ex animo, adhuc occidit hominem ex vi mandati, quod perseverare ipse putat. Affinis etiam est ille, quo Mandatarius acceptat revocationem, sed deinde oblitus talis revocationis, hominem occidit ex vi mandati accepti ante revocationem. Affinis est, & ille, quo mandans pœnitentia ductus sui mandati, non potest propter distantiam v. g. admonere Mandatarium de revocatione, potuit tamen admonere ipsum occidendum, ut sibi caveat, & tamen non admonet. Affinis, & ille, quo Mandatarius propter distractionem mentis, vel aliud, non percipit revocationem Mandantis.

Delogo. 13. de iust. 202.

25. Delugosa aut sibi videri in his quatuor casibus, secuta alterius morte, incurri a Mandante obligationem restitutionis, unde colligi posset, eum sentire, incurri etiam Irregularitatem; siquidem eadem culpa contra Justitiam in homicidio parit utrumque onus, & restitutionis, & Irregularitatis. Et quidem ita mihi videtur, quia, in omnibus his prædictis casibus, alterius occisio à tuo tandem mandato consequitur.

De Irregularitate ex consilio, seu suasione.

26. Multa, quæ in hac materia ad mandatum pertinent, pertinent ad consiliū, & quæ ad hoc, ad illud: ut propterea eadem doctrina proportionaliter sit mutuo utrisque accommodanda, sed adhuc sunt addenda, quæ sequuntur.

Suadeo, ut alio modo, ac volebas, occidas.

27. Suadeo tibi, ut interficias Antonium alio modo, quam illo, quo intendebas. Intendebas *Tamburinum de Sacramento.*

enim gladio, ego suasi, ut faceres veneno, vel contra; Reus ne sum Irregularitatis, secuta Antonii morte?

28. Respondeo, esse distinguendum; Si enim modus à te propositus facit occisionem celerio-rem, vel occidentem reddit animosior em, non effugies Irregularitatem; Si hæc, vel similia non adsint, effugies. Ratio est, quia Irregularitas solum incurritur, quando concurrit actio, seu suasio ad ipsam substantiam occisionis, vel ad eundem accelerationem.

29. Quære, si tibi suadeam, ut fiat occisio diverso quidem modo, quo volebas, sed, qui non afferat occisionem celerio-rem, nec te faciat audacior em, non video, unde Irregularitas mihi oriri in dicta suppositione possit.

Hinc, si tibi quis suadeat, ut occidas eras, quem volebas omnino hodie, non incurret Irregularitatem, quia sic potius conservat pro alio, quo tempore vitæ alterius, quam aufert posito semper, quod mors crastina non inferatur animosius ex illius consilio, quàm inferretur hodie.

Leges Div. an. p. 11. 17. 87. 42.

30. Quid si suadeam, ut occidas mitiorem morte, quæ sit celerior? Volebas v. g. occidere maleficio gravia tormenta afferente per annos: ego suasi, ut gladio occideres statim: Volebas confindere paulatim singula membra, ego suasi, ut occideres unico vulnere præcordiorum, &c.

31. Respondeo, Si id motus Caritate facias, Reum Irregularitatis facere non audeo, quia Pia Mater Ecclesia non videtur velle, tam acri poena punire consilium de minori malo, quod, ut alibi diximus, bonum quid est, Relege locum; ubi monuimus, quamvis non possis cooperari adjuvando malefactorem ad ipsam minus malum, v. g. ad verberationem loco occisionis; posse tamē suadere, ut potius quis verberet suum inimicum, quàm, ut occidat, confirmatur qui passim Doctores, & propter dictam rationem, asserunt, non incurere, nec excommunicacionem, nec Irregularitatem eum, qui suadet volenti occidere Clericum, ut potius eum verberet, vel ut potius mutilet, Ita igitur in casu nostro.

b. l. 5. in Decal. 1. 5. §. 4. an. 6.

32. Si vero suadeas malo fine, ut esset v. gr. quia vis, quantocius potes, turum inimicum extingui, vel occisi hæreditate potiri &c. te Irregularem facio, quia usui tibi esse non potest excusatio ducta ab intentione piæ Matris Ecclesie jam dicta.

c. Suar de Cons. d. 45. §. 3. n. 6. 3. Arila de Cons. p. 7. d. 6. §. 2. d. 3. concl. 1. Sayr. de Cons. l. 7. c. 3. n. 1. Dia. p. 4. 17. 2. re. 13. fine.

33. Si denique id suadeas motus sine indifferenti v. gr. ne is, qui occidit, incidat in manus Judicum, vel quid simile, non audeo te immu-

nem ab Irregularitate pronuntiare, quia non audeo interpretari, ad hunc etiā casum se extendere prædictam piæ Matris Ecclesiæ intentionem.

Pertinacia nolentis acceptare revocationem Consilij.

34. Suasi tibi multis usus rationibus, ut interficeres Antonium, sed deinde revocavi, omni, quo potui, conatu, hoc consilium, rationes, quibus innitebatur consilium, infirmando; Tu vero animo obfirmato retinens mente rationes quas proposueram, non mihi acquiescis, sed hominem occidis. Erone ego Irregularis?

Respondeo, id disertè explicui in a Decal. judicans, utrumque probabile, puta, te fore, teque non fore Irregularem.

Consilium de non appellando.

35. Quidam damnatus ad mortem intendebat ad Superiorem Judicem appellare: ego autem illi per meum consilium suasi, ne appellaret, unde ipse saltem citus, quam si appellasset, mortem subiit, Sumne ego Irregularis?

36. Respondeo. Te Irregularitatis damnat Henriquez, Sayr. Corneio, Gibalinus, Diana apud Leandrum. b Ipse tamen Leander distinguit: si tu ex Ministris Justitiæ es, v. gr. Judex, Capitaneus, &c. incurris Irregularitatem ex defectu lenitatis; si vero persona es privata, v. gr. Confessarius, Theologus, &c. non incurris. Ratio est, inquit, quia Ministri solum Justitiæ incidunt in Irregularitatem ex defectu lenitatis, eo modo, quo etiam nos aliquanto post explicabimus: Irregularitatem autem ex delicto solum incurunt ij, qui delinquent, occidendo, vel mortem accelerando, quales non sunt prædicti Confessarius, & Theologus, vel similes, qui solum consilium dare, supponuntur, non vero cogere.

37. Ego non omni ex parte assentior huic Leandri doctrinæ. Non primæ parti distinctionis: potuit enim Judex ille, vel Capitaneus persuadere omissionem appellationis non ut Judex sed ut privata persona, eo modo, quo consilium dare solet Theologus. De hoc ergo casu ita discurrendum tunc erit de Judice, vel Capitaneus, sicuti de personis privatis, Theologo, Confessario, &c. de quibus mox. Non secundæ, quia si Confessarius, & Theologus imprudenter darent consilium, delinquerent, atque adeo

accelerarent mortem injustè, unde effugere Irregularitatem non possent.

38. Dico igitur Ministrum Justitiæ, si, ut Minister prædictam omissionem appellationis, justè persuadeat, certum est, incurere Irregularitatem ex defectu lenitatis. Verum tum dictus Minister dans consilium, ut privata persona, tum dictus Theologus, & Confessarius suadentes Appellationis omissionem, si moveantur ad suadendum ex bonis, & rationabilibus motivis quod certè occurrere posset, quando Appellatio esset frivola, & perniciosa, non incurretur Irregularitas ex delicto, quia non peccatur, nec Irregularitas ex defectu, quia, ut sic non sunt Justitiæ Ministri, nec Milites in bello: justè, Si vero temerè, & sine ratione Appellationem removeant, etiam si non cogant, peccant. Quare ergo acceleratæ mortis Rei, & consequenter Irregulares non sint?

Consilium mortis propter bonum publicum.

39. Consilium dedi Petro, ut se exponeret periculo mortis pro bono publico, vel privato, cui se exponere licitè poterat, occisus est, & ego de mea Irregularitate ambigo.

Respondeo ne, quæso, ambigas, sed certo feias, te non esse Irregularem propter rationem valde similem ei, quæ dicta est numero 30. ut item quid simile dictum est *paragrapheo tertio, num. 13.*

De dubio in prædictis remissivè.

40. De hoc locutus sum satis in Superioribus, puta *cap. 5. §. unico.*

De Irregularitate ex Ratihabitione, seu Approbatione Homicidii.

41. De hac breviter, sed quantum, sufficit, alibi b dixi, & latè habes apud Gibalinum, e alioquo ab ipso citatos.

§. IX.

An contrahatur Irregularitas, quando quis negatvè se habet ad alterius mortem?

I. Diximus nuper, d'omittèrem facere, quod quis debet ex Justitia, ex qua omissione sequa-

a L. 6. in Dec. c. 4. §. 3. n. 3. & 4. Adde non fore doceri cum multis à Gibal. de Censur. disp. 5. §. 3. n. 26.

b Leandr. tr. 2. d. 7. de Irreg. q. 35.

Gibal. de Irreg. c. 4. q. 2. n. 19. paragrafo tertio, num. 13. Gibal. de Dec. c. 4. §. n. 7. e Gibalin. de Irreg. l. 4. §. 1. n. 49.

sequatur mors alicujus, fore Irregularem, omitterem vero facere, quod quis debet ex Caritate, unde similis mors sequatur, Irregularem non fore. Admonui tamen Gasp, Hurtadum, aliosq; quibus nunc adde Leandrum, a censere etiam illum, qui omittit ex Justitia, non fore Irregularem, atque addidi, & huc explicandum remisi, ut hæc sententia sit probabilis, dictam omissionem debere esse puram. Quare, quænam sit hæc puritas, hic enodandum venit.

2. Illa est omisio pura, cui nullus adjungitur actus positivus: illa autem non pura, cui positivus aliquis actus adjungitur. Exemplis res evadat clarissima.

Exempla pura omissionis.

3. Titius est Prætor Urbis, vel Custos Viarum, vel Dux exercitus, vel pretio conductus, vel ex consanguinitate obligatus, sive ex Caritate, sive ex Justitia ad defendendos suos: Verum in occasione aliqua illos nequaquam defendit, unde permittit aliquem ex his occidi. Peccat quidem graviter, sed non est Irregularis, quia hæc est mera omisio, cui non adnectitur ullus actus positivus. Idemque aliqui dicunt esse, etiam si dolo, & scienter illa mera permissio fiat, quia id non extrahit permissionem ab esse puro negativo, cui soli nequaquam Irregularitatem adnexerunt Canonæ, ut supra dixit hæc probabilis sententia.

4. Medicus, Nauclerus, Advocatus, Procurator, quamvis ipsi conducti fuerint, si nihil agendo, sive ob imperitiam, sive ob odium, perire sinant ægrotum, Navim, Clientem, non incidunt ex hac probabili sententia in Irregularitatem, licet peccent contra Justitiam. Quare Medicus, v. g. qui jam fortasse habuit, ante, pretium sui laboris suscipiendi, sive deinde curam Infirmi suscipere nolit, sive, ea suscepta, illam non exhibeat, sive urgentiore tempore deserat, unde moriatur Infirmus, peccabit quidem contra Justitiam, ut dixi, sed ex hoc peccato Irregularitatem propter ejusmodi puram omissionem, non contrahet. Ita præter citatos Valerius, & alique.

5. Judex capite damnavit tuum fratrem, sed si aliquam pecuniam offeras, is liberabitur, Grassator filium tuum inclusum apud se retinet, teque per internuntium monet, ut ei aliquot aureos mitas, secus filium occidet, Turca, vel Hostis tuum Patrem captivum interficere intendit, nisi tu illius mortem competenti pecu-

nia redimas, verum tu prædictas pecunias numerare negligis, vel omittis, non eris a (quia hæc est omisio pura) Irregularis, illorum morte secuta, etiam si supponamus ex Justitia te debere illas pecunias numerare. Dico (si supponamus) nam de hac b te alibi a me dictum est satis.

6. Inquires hic. Si Petrus tibi suadeat, ut prædictas pecunias ex Justitia debitas non numeres, erit Petrus, morte secuta, Irregularis? Idem quæri potest, si Petrus tibi suadeat, ne defendas aliquem quem defendere tenentis, vel, ne tu dives des elemosinam egeno, qui præ fame perit, vel, ne tu Medicus cures Infirmum, vel, ne tu molitionem mortis alicujus reveles, &c.

7. Respondeo, non esse, putat Ugolinus, e quia sicuti non es Irregularis tu, qui es principalis, & non numeras illam pecuniam, vel ad illas actiones pure negativè te habes, ita, & Petrus, qui hæc suadet. Verum non est audiendus, si suasio Petri fuit causa, ut v. g. pecunia illa non mitteretur. Ratio est, quia tunc mors illa merito tribuitur Petro dissuadenti; cum enim is non negativè se habeat (ut te habes tu, qui non mittis) sed maximè positivè per actum persuadendi, incurrit in Irregularitatem adnexam ex Sacris Canonibus actui positivo, ut modo diximus, & mox in exemplis jam ponendis clarius videbis.

8. Objicis. Mirum est, Petrum, qui se remotius habet ad mortem prædictorum, incidere in Irregularitatem, non vero te, qui immediatius.

9. Respondeo, non esse mirum, quia Petrus positivè se habet, cui actioni Sacri Canonæ conjunxerunt Irregularitatem; tu vero nihil agis, cui omissioni non est ab iisdem Sacris Canonibus ulla Irregularitas adjuncta.

10. Illud tamen adverte, si Petrus id persuasit bono fine v. g. ne Judicis justa sententia pecuniis impediretur, ne Grassatores, ad ejusmodi lucra extorquenda, assuescerent, nec hostes illa pecunia fortiores evaderent, Petrum non fore Irregularem, quia non est putandum, ecclesiam voluisse sub tanta poena recta & rationabilia consilia prohibere, ut in simili dictum est sæpè. Nam propterea, nec Irregularem fore, puto eum, qui deterreret amicum, ne à manibus Satellitum eriperet illum, qui damnatus ducitur ad mortem, quando id faceret, ne impediretur actus Justitiæ, vel ne amicus sic incidere in aliquod propriæ vitæ periculum.

c Vgol. ib. cui adhe- ret Leand. de Irreg. d. 10. q. 94. & seq.

Leand. de Irreg. d. 10. q. 87. & 88.

b G. Hurt. de Irreg. d. 1. d. ff. 9. n. 24. citans Vajqu. in manu. de Irreg. Turc. de Cas. l. 9. d. 63. an. 3. & probab. p. 1. q. 10. Prop. qu. 5. de Irreg. d. 10. nm. 29. & Dia. p. 4. tra. 2. r. 7. c. Valerius in d. ff. u. r. m. q. fori 7. Homicid. d. m. d. ff. s. adducens Silv. Pala. Caput. ita utiam Leand. T. 2. d. 27.

Exempla omissionis non pura, id est, actus alicuius adiuncta.

11. Notarius, Procurator, vel quicumque alius habet scripturam, qua visa, quis a morte liberaretur, ad vertens autem, eam perquiri ad dictum hominem salvandum, ipse eam non solum non profert, seu non ostendit, nam sic esset ommissio pura, de qua in præcedentibus numeris dictum est, verum etiam illam occultat, vel alio transfert, ut inveniri non valeat, vel lacerat, vel comburit, vel rogatus, negat, apud se illam servari, erit morte secuta, Irregularis, quia omissioni ostendendi scripturam adiungitur actus positivus illam occultandi, lacerandi, &c.

12. Testis non solum non se sistit Judici ad testificandum in favorem alicuius, qui hoc teste defuitus capite punitus fuit; hæc enim esset pura ommissio, verum etiam rogatus dixit, se nihil scire, Irregularis enim ex delicto, quia illi omissioni adiungitur hic actus positivus.

13. Amicus destinat te nuntium, ut Petrum admoneas, ipsi insidias parari a suo inimico. Tu vero non solum non admones (hæc enim esset pura ommissio, etiam si susceperis curam admonendi, & etiam si malo animo contra Petrum ipsum non admoneas) verum etiam literas, quas idem Amicus tibi consignavit ad Petrum, in quibus de istis insidiis ipsum admonebat, apud te retinisti, nec Petro reddidisti, Irregularitatem non effugies, si Petrus occidetur, quia illa retentio actus positivus est.

14. Dices: Illa susceptio curæ admonendi, nonne etiam est actus positivus? Cur ergo ommissio illi conjuncta non parit Irregularitatem?

Respondeo, quia susceptio ejusmodi, quamvis actio positiva, nimis remota se habet ad omissionem; neque enim susceptio curæ admonendi infert ullo modo mortem, sicuti, nec infert in Medico susceptio curæ infirmi, ut modo num. 4. dictum est.

15. Consultant aliqui Petrum occidere, tu assistis, tacesque, eris Irregularis, morte Petri secuta; illa enim taciturnitas in istis circumstantiis non est pura ommissio, sed, quia affert animum consultantibus, est tacitus consensus: idem resolve de assistentia amicorum, dum aliquis ex illis aliquem occidit, ipsi vero assistunt. Idemque resolve solet de Principe Ecclesiastico temporali Jurisdictione pollente, qui assistit, quamvis nihil dicat, executioni mortis, ipsa enim præsentia Principis auctoritatem dat exequentibus.

16. Mulier concepit à Petro, aitque, se vel abortum fœtus animati causare, id, quod audiens Petrus, tacet, unde mulier secuta voluntatis Petri facinus cum effectu aggressa est, fiet Irregularis Petrus propter eandem rationem numero præcedenti dictam, ut notat etiam Castropalaus.

17. Ambulat primo, quis de nocte per loca abrupta, Secundo, alius à naufraga navi ejetus jactatur in undis. Tertio, alius, per angustum pontem, flumē pertransire, tentat Quarto, alius ad tuæ domus januam confugit, quo persequente inimicum effugiat. Tu vero cum possis, nec facem præfers primo, nec secundo tabulam seu funem, nec tertio comitem te addis, nec quarto januam forte clausam aperis. Non eris Irregularis, si horum consequatur mors, quamvis ex odio ad hæc non exhibenda, mors fueris, quia hæc sunt puræ omissiones. At vero, si advertens ad eorum pericula, facem forte accensam extinguas, unde non cens primo, si tabulam, vel funem abreptum submoveas, unde non cens secundo. Si tabulata Pontis dissipas, unde noceas tertio; Si januam forte apertam claudas unde noceas quarto, Irregularis eris, postquam aliquis prædictorum pereat, quia hi sunt actus positivi. Excusæ nihilominus hunc quartum P. b. Prates, si januam claudat ob finem bonum, puta, se sua domus damnum aliquod patiat: quod certe solum intelligi debet de damno notabili, & ejus rationis, ad quod subeundum, te obligare, non præsumatur Ecclesiæ, jure modo dicta num. 10.

§. X.

De Irregularitate orta ex occasione factæ à Ministris Justitiæ, qua dicitur ex defectu lenitatis.

1. Occisio iusta, quantum ad nos in præsentia pertinet, vel sit à Ministris Justitiæ, vel à Militibus in bello iusto, vel ad defensionem sui. De singulis separatim; & in hoc quidem §. De Prima.

2. Conclusio certa est hæc. Judex Pontificæ inferior, qui in causa sanguinis fert sententiam justam de morte, vel mutilatione alicujus sit (certè secuta) Irregularis ex defectu lenitatis, quæ fuit in Christo. Percurre singulas clausulas.

II.

J U D E X

Sup. 1. n. 7.
b C. Sap. 1. q. 8. Osentent. de Clericis. ad. Manu. lib.

3. Quicumque (exipitur Summus Pontifex, qui, ut supra a vidimus, non est Irregularitati subiectus) Clericus, vel Laicus sive ordinariam, sive delegatam habeat potestatem, cum eadem sit ratio de omnibus, hic merito comprehenditur.

4. Illud nihilominus discrimen est inter Clericum, & Laicum, quod Laicus solum incurrit Irregularitatem, ceterum, iuste damnans, meretur. At Clericus, etiam iuste damnans, praeter Irregularitatem, quam contrahit, peccat; & quidem graviter, eo, quod graviter Clericus b prohibetur, ne se ingerat in causam sanguinis.

In Causa Sanguinis.

5. Hoc est, in causa mortis, vel mutilationis membri (de qua mutilatione mox expressius dicitur) id enim ex usu loquendi significat causa sanguinis. Hinc si sententia feratur de aliquo praefocando, vel veneno, fameve, sine effusione Sanguinis occidendo, erit nihilominus causa sanguinis. Contra, si feratur de sanguinis effusione, ut de verberatione usque ad sanguinem, sed sine periculo mortis, vel mutilationis, causa sanguinis non erit.

6. Quid si Judex aliquem iuste damnaverit erudo carceri, vel, ut eidem non porrigatur, nisi panis, & aqua, quo pacto, si statim is non obijt, certe ex eiusmodi angustijs illi (ut contingere non raro solet) accelerata est mors?

Farinac. prim. 27. n. 97. q. 4. Vide etiam Me. 2. de arbit. l. 1. c. 1. §. 1. n. 2. q. 1. Gou. Ver. To. 3. q. 1. n. 6. Ver. Quia carcer. Le. p. Des. Ar. in quist. 1. q. 58. n. 10.

7. Respondeo. Si, consideratis Rei viribus, eidem fuerint permessa necessaria vitae, nullam Irregularitatem timebit Judex, quia per accidens, tunc ille moreretur. At, si ea permessa non fuerint, vel carcer valde humidus fuit, unde, vel data esse, vel notabiliter accelerata iudicetur mors, erit Irregularis Judex ex defectu lenitatis, quando ad hanc, iuste Reum damnavit, puta, ut sensim moreretur; at ex delicto, quando iniuste & caeter.

8. Confirmo, quia Carceres foetidi, humidi, subterranei prohibentur, ut notat Farin. c. & solum conceduntur, quando quis per sententiam iustam ad mortem sensum suscipiendam condemnatur.

D. autem modo (notabiliter accelerata) nam ex ordinarijs carcerum Angustijs, parcoque victu diminui aliquid de viribus, & consequenter de vita, jam scimus, sed addimus, non

incurri tunc Irregularitatem ullam, quia, si iusta est condemnatio, iam permessa, immo requisita à Sacris a Canonibus est ea diminutio.

Fert sententiam iustam.

a C. Novim. de verb. signif.

9. Si enim iniusta est sententia, non ex defectu lenitatis, sed ex homicidio voluntario, secuta morte, fore Judicem Irregularem, nimis est ex dictis manifestum.

10. Sunt autem nonnulli, qui Judicem faciunt ex defectu lenitatis Irregularem, etiam antequam is sententiam mortis ferat. Sed immerito, quia licet, dum quis est Judex, non possit promoveri ad Ordines, quia est Curialis; potest tamen, Judicatu relicto, sed non est Irregularis, antequam sententiam sanguinis ferat, immo, neque antequam cum effectu sequatur mors.

11. Ideo Judex, ut, & Princeps, etiam delitescens sub Cortina, & omnes Ministri Justitiae, etiam infimi Satellites, si assistant executioni mortis in locis suae ditionis (nam in alienis sunt, ut supponimus, sicuti homines privati, non Ministri) Irregulares fiunt, quia ipsorum auctoritate mors inferitur. Privati autem alij, ut, & famuli mere ad obsequia Dominorum domestica addicti, etiam si cum Dominis assistant, immunes sunt ab Irregularitate, quia, ut item supponere debemus, nihil conferunt ad sententiam exequendam.

b C. Ex Lib. teria de Excessib. Praetorum.

12. Quid de Clericis? Respondeo. Idem dic, si assistant, ut auctoritatem praebent executioni, nam propter hanc rationem quidam Episcopus b Reus fuit Irregularitatis, quia interfuit cuiusdam furis suspendio; assistit enim in proprio territorio, unde, ut auctoritatem affert executioni. Verum, si Clerici quicumque ut, & Religiosi assistant alio fine, sive curiositatis, sive amicitiae, sive alterius causae gratia, ne timeant Irregularitatem, immo ex mera dicta assistentia, nec peccatum. Quod si Textus e aliqui videntur strictius loqui, vel satis explicari in alium sensum possunt, vel certe legitime desueverunt. d

c C. Sententia ne Cler. vel Monachi. d. Lege Mon. lin. d. iust. ap. Dianam p. 4. tract. 2. r. sol. 35.

De morte, vel mutilatione alicuius.

13. Cum non solum mors, verum etiam mutilatio membri alicui à Ministris Justitiae illata afferat ipsis Irregularitatem, ideo hic etiam mutilationis expressa fit mentio. De ea tamen se-

paratim infra paragr. 6. dicam. Nunc autem quatuor sunt difficultates, ad præsens argumentum facientia, dissolvendæ.

PRIMA DIFFICULTAS.

An Iudex pluribus sententijs plures condemnans contrahat numero distinctæ Irregularitates.

14. Respondeo, plures. Rætio est evidens, quia per plures actiones, puta per plures condemnationes occidit separatim plures; singulis autem occisionibus, suæ numero distinctæ Irregularitates correspondent.

15. Quod si multos Jurisdictionis actus Iudex ante sententiam exerceat contra hominem unum, tunc fateor unam ab ipso Irregularitatem contrahi, quia illi præcedentes actus unum quid faciunt cum una sententia. Nisi forte præcedentes actus tendant ad multilationem verbi gratia, & de facto fiat multilatio, & deinde alij actus consequentes tendant ad mortem, quæ ex intervallo inferatur, ut, si prius Reo manus abscindatur, & deinde ex intervallo idem Reus suspendatur; tunc enim duæ Irregularitates erunt, utpotè consequentes ad duas distinctas, etiam moraliter, actiones.

SECUNDA DIFFICULTAS.

An Iudex una sententiâ plures simul condemnans plures Irregularitates concipiat?

a Vgol. de Irreg. c. 5. § 9. n. 2.

16. Respondeo. Vgolinus *a* ait, tot concipere Irregularitates, quot numero homines (quamvis per unicam sententiam) morte puniunt: Sicut (ait) communis sententia docet, te per unicam sclopi explosionem pluribus excommunicationibus infici, si simul plures Clericos occidas.

b Bonac. de Cens. d. 7. q. 4. p. un. l. n. 26.

17. Bonacina *b* autem docet, posse probabiliter defendi, tunc fore unam numero Irregularitatem, sicuti existimatur una blasphemia, quando uno, eodemque impetu multæ proferruntur, & unicum peccatum unitate morali, quando quis unico Bombardæ ictu plures occidit.

18. Tu prudenter sic distingue: Si sit una sententia, unaque delicti causa, qua multi capite plectuntur, & item unus sit locus, unum.

que tempus, quo plectuntur, valde probabiliter una erit numero Irregularitas, quia tunc illa una sententia de pluribus occidendis, illæque omnes occisiones moralem unitatem habent, sicuti dicunt *a* aliqui probabile esse te incurrere unam nu. excommunicationem, si unica explosione multos Clericos occidas. At, si causa delicti sit diversa pro diversis, vel in diverso loco, vel in diverso notabiliter tempore, quamvis per unam sententiam (quia non apparet prædicta unitas) plures numero erunt Irregularitates, sicuti plures incurrat *b* Irregularitates, qui per intervalla nunc unum, nunc alium occidit.

19. Id, quod dictum est de Iudice, posset dici de occidente per unicam actionem plures. Si enim occidat quis plures per unicam actionem, puta per unam Bombardæ explosionem, unam contrahet Irregularitatem; plures vero, si ex intervallo notabili, juxta ea, quæ aliqui dicunt apud eundem Leandrum de simili multiplicatione Censurarum. Vide etiam *supra capite 14. paragr. tertio à numero decimo.*

TERTIA DIFFICULTAS.

An Iudex ferens sententiam, ut dua, v. g. manus Reo amputentur, ijs amputatis, duplici Irregularitate vinciatur, Quod idem queritur de abscindente physicè eidem duo membra.

20. Respondeo. Si ex intervallo notabili, duæ *c* Irregularitates enascuntur, si secus, una, id, quod eodem modo explicata, quo in difficultate præced. explicatum est de similibus.

QUARTA DIFFICULTAS.

An Iudex profereus sententiam sanguinis contra delinquentem, incurrat Irregularitatem, quando, ad executionem mortis, requiritur sententia alterius Iudicis?

21. Respondeo, esse distinguendum. Si enim posterior Iudicis sententia utatur processu, seu probationibus, seu sententia habita à prior Iudice, quia tunc uterque incurrat in Irregularitatem; Si non utatur, liber erit prior Iudex, & solus posterior in illam cadet, quia tunc prior Iudex nullo modo concurrens ad mortem. Non *e*

a Plures ap. Leand. D. Cens. d. 3. à 9. 39.

b Gibalin. de ju. dist. 5. q. 5. n. 15. sem. 41. c. 2. Sum. Op. ad q. 14.

c Vgol. de Irreg. c. 5. § 9. n. 2. p. un.

b G. S. ne. C. ticia. N. Cler. q. Monac.

Non est igitur audiendus Henriquez, a qui in hoc casu priorem Judicem liberat semper.

Ea (ideſt morte) certò ſequuta.

22. Quod mors debeat eſſe ſecura, ex dictis, ut modo nu. 10. innuit, nimis eſt manifeſtum. At illud hic valde notandum eſt, quod diximus (certò ſecura) id quod, cur addidimus, habes ſupra cap. 5. §. unico nu. 33.

De eodem Iudice, quoad Delegationem, quam altari conferi de occidendo, vel mutilando.

23. Præmittendum eſt Primo, Principem Sæcularem, ut item Prælatus Eccleſiaſticum habentes Jurisdictionem temporalem, ex quocunque titulo illam habeant, poſſe, & Eccleſiaſticum in cauſa languinis debere, illam delegare uni, Laico, vel pluribus, ut placuerit, dummodo ſint apti, idque, vel ad tempus, vel in perpetuum, & vel ad univerſas cauſas, vel ad aliquas, vel etiam ad unam, vel alteram, Patent hæc ex vulgatis Textibus, vulgataque doctrina de Delegatione, & Delegatione.

24. Dixi (uni Laico, vel pluribus) nam licet Prælatus Eccleſiaſticus Papa inferior Jurisdictionem ſpiritualem non poſſit delegare, niſi Clericis, at temporalem poteſt Laicis.

25. Dixi item (dummodo ſint apti) nam Irregularis ex defectu ſine dubitatione erit Prælatus, ſi deleget auctoritatem ſuam Judici, quem cognoscit imperitum, vel pravum, unde iniuſte quis morte puniatur, quia tunc Prælatus, gladium Jurisdictionis imperito porrigens, mortaliter occidere Innocentem, cenſendus eſt.

26. Quod ſi per occiſionem hic quæras. An Princeps Sæcularis poſſit Clericis delegare Jurisdictionem ſuam temporalem, ſicuti poteſt Laicis.

Reſpondeo, id prohibutum eſſe in Jure b his verbis, *Ne Clericus exercent Jurisdictionem temporalem, vel cauſas agitat Criminales ſub Principibus Sæcularibus, nec officia Vice Comitum, aut Praepoſiti Sæcularis obeat.*

27. Notat autem Primo Abbas, per hæc verba illicite acceptari à Clerico dictam Jurisdictionem, ſed tamen valide, unde valent ſententia ab ipſo data, etiam in cauſa languinis.

Ratio eſt, quia in Textu nulla clauſula eſt irritans delegationem, neque enim per hunc Canonem Clerici incapaces cuiusmodi delegationis redduntur.

28. Notat Secundo idem, ſi ſemel unam delegationem acceptaret Clericus ad cauſam criminalem, non peccare mortaliter, peccare ſi multas, quia, ait, ſic; non eſſet exercere, quod denotat frequentiam. Sed certe id non videtur verum, quia Canones graviter prohibent, ne Clerici ſubdantur Principibus Sæcularibus, eorum Jurisdictione utendo, quod certè fieret, etiam ſi ſemel acceptarent.

29. Nota tu denique Tertio, duplici modo poſſe Principem Sæcularem demandare Clerico cauſarum Judicia, Primo, conferendo ſuam Jurisdictionem temporalem ipſi Clerico, quo eiſdem conſtituat Judicem à ſe dependentem, & hoc priuſus prohibetur à Sacris Canonibus, ut dictum eſt, tum pro cauſis in genere, tum pro cauſis in particulari. Secundo, nihil conferendo de ſua Jurisdictione, nec conſtituendo Clericum Judicem à ſe dependentem, ſed volendo, ut aliqua cauſæ, eæ examinabuntur, ac iudicabuntur in ſuo Sæculari Tribunali, deſinerentur in Eccleſiaſtico, quo pacto dicitur, forum Eccleſiaſticum ampliari. Hoc autem non prohibetur, quia tunc Clericus ager ex Jurisdictione Eccleſiaſtica ampliata ad has, vel illas cauſas, non vero propriè ſub Principe Sæculari. Lege Molinam a Si tamen tunc dictus Clericus feret ſententiam languinis, fore Irregularem ex defectu lenitatis, ſecuto effectu, non eſt dubium, quia jam, ut Miniſteri Juſtitia ſe habet.

30. His ita explicatis, redeamus propius ad noſtra, & quæramus, an Episcopus v. gr. gaudens Jurisdictione temporali, ſi deleget hanc ſuam Jurisdictionem alteri, ut delegare certò debet ex dictis num. 23. & is delegatus aliquem poena capitali puniat, fiat ipſe Episcopus Irregularis: Eademque eſſe quæſtio, ſi reus appellaret ad ipſam Episcopum Delegantem, & is delegaret alium Judicem, qui ſimili modo morte puniret Reum.

31. Reſpondeo, Episcopum Delegantem, in utroque casu non fore ullo modo irregularem. Nec ſic deſinitur à Sacro b Textu. Et ratio definitionis fuit, quia ejuſmodi perſonæ Eccleſiaſticae bene fungi ob Reipublicæ bonum ſuo officio certè debent. Ergo, quando quidem ipſæ per ſe ſententiam languinis exercere-

a Mol. To
4. trac. 3. d.
8. nu. 10.

b C. Epif.
ne Clerici,
vel Monachi in 6.

re non possunt, secus enim essent irregulares, oportuit illis saltē concedere, ut vices suas aliis committerent. Idem Episcopus, seu quilibet ordinariā jurisdictione temporali pollens, potest propter eandem, immo majorem rationem, concedere statutum, & ius, per quod delinquentibus debeat mors; id enim postulat eadem recta suorum subditorum gubernatio, neque id continet sententiam sanguinis, sed est lex prohibens sub pœna sanguinis. Hæc lege plaribus apud Doctores. *a.*

a G. Hu. d. Hic habemus Henriquez, qui prædictam doctrinam nimis coerces, & Turrianum, qui ampliat nimis.

11. u. 42. Henriquez *b* afferendo Testimonium Navarri, ait, fore irregularem Prælatum habentem temporalem Jurisdictionem, si deleget causam capitalem particularis, Rei alicui Laytu. Sed immerito; hic enim Textus Irregularitatem Episcopum quendam pronuntiat, non quia delegaverit causam mortis particularem, sed quia auctoritatem præstitit executioni mortis illius hominis, quod est longe diversum, utpote cooperatio dans auctoritatem executioni mortis, est irregularitati subiecta.

13. n. 99. *Covarr. in Clem. Sifuriosus p. 2. §. 5. n. 8.* *33.* Turrianus *d* docet, posse prædictum Prælatum exhortari Judicem à se Delegatum, ut is exequatur pœnam capitalem, Si enim *c* Clericus potest hortari generatim Judicem ad servandas Justitiæ leges sine timore irregularitatis, & mandatum Delegato suo dare, de servandis Justitiæ legibus circa hanc causam particularem, cur non poterit mandare, ut pœnam latam de morte Judex exequatur: hoc enim mandatum exequendæ pœnæ jam satis involvitur in mandato illo de servanda Justitia in hac causa particulari.

4. c. 12. n. 6. *34.* Verum, est diligenter distinguendum; potest enim ejusmodi Prælatus generatim, & etiam speciatim exhortari de servanda Justitia in causis, & etiam in hac causa capitali, immo id etiam mandare, quia hoc concedunt Canones, cum sint ad actum ex se bonum, & remote se habentem ad occisionem. At mandare, ut Judex executionem mortis hujus Rei exequatur, si fiat auctoritative ita ut Judex exequens, ex vitalis mandati mortem Reo inferat, non potest prædictus Prælatus, quia sic ipse suâ auctoritate cooperaretur ad occisionem quæ est clara causa irregularitatis. Quod si non mandaret auctoritative, sed solum ita exhortaretur,

sicuti posset, si esset privata persona, nullam prorsus auctoritatem præbens, non erit Irregularis ex doctrina universalī mox afferenda, quia tunc non agit, ut Minister Justitiæ. Sed certe difficile id in praxi est, quia verba ejusmodi prolata à Superiore, semper, saltē regulariter, accipiuntur auctoritative, nam propterea rectè aliqui ex dicto *cap. ex literis de excessu Prælatorum*, monent, ut Prælatus abstinat, non solum ab impellendo Judicem ad ferendam sententiam sanguinis, dum agitur de causa particulari, verum etiam ab exhortando, ut aliquem puniat (quamvis taceat designationem pœnæ) quando delictum est dignum morte, quia, inquit, in utroque casu interponeret suam auctoritatem, atque adeo esset causa sententiæ sanguinis.

35. Multò minus potest Prælatus suo Delegato, vel Ministris suis dicere, ut homicidam hunc merentem suspendium suspendant, vel mutilent, quia sic auctoritatem præberet executioni mortis, vel mutilationis, incurreretque Irregularitatem ex defectu lenitatis, quæ ex occisione justa infligitur Ministris Justitiæ. Quidquid dicat Avila, *a* qui satis immeritò putat, hanc esse Irregularitatem ex homicidio injusto, immerito, inquam, quia hæc occisio justa est.

36. Propter eandem rationem, prædictus Prælatus, si proponat præmium dandum ei, qui grassatorem hunc determinatum capiat, eo deinde capto, & ex vivis sublato, erit Irregularis; *b* non verò erit, si grassatorem, nec explicitè, nec tacitè designet, sed solum in genere. Ratio est quia designando dat suam auctoritatem ad occidendum, quam non censetur dare, dum in genere grassatores extirpare curat.

37. Idem dic, si Prælatus, seu Princeps jubeat, seu edicat, ut sive vivus, sive mortuus ad se is grassator adducatur, immo etiam si id generatim dicat de grassatoribus: aliquo enim occiso, erit Prælatus Irregularis, quia clarè suam auctoritatem interponit. Immo in hoc casu putant Comitatus, & alique, ejusmodi Prælatum, vel Principem contrahere Irregularitatem ex homicidio injusto, quia iniquum, ejusmodi præceptum, semper est injustum, & peccatum contra Justitiam, cum sit de occidendo homine inaudito, nec confessio, seu in judicio non convicto. Dicunt (semper dicent) regulariter) nampuro, posse occurrere calum adeo clarum, grassatoremque adeo bono publico

plico manifestè nocentem (nullo remedio inter apparente avertendi malum) ut ejusmodi præceptum valde justum censendum sit, vade Irregularitas sit ex defectu lenitatis.

38. Quæres hic denique resolutionem sequentis casus, Episcopus pollens dicta temporali Jurisdictione dat auctoritatem Clerico, ut Clericus nominet Judicem Laicum, qui condemnat Reos, vel talem Reum poena sanguinis, e sitne secuta rei morte, Irregularis prædictus Clericus?

Respondeo. Si arbitrarij Clerici data fuit potestas elegendi Judicem prædictum, erit Clericus Irregularis, si verò solum Clerico commissum fuit, ut ipse renunciet, seu afferret Judici electionem factam ab Episcopo, Irregularis non erit. Ratio est, quia, in priori casu, ipse Clericus ex una parte cooperatur cum Judice ad deformationem, dando ei potestatem ad deformandum, & ex alia parte non excusatur ab officio temporalem Jurisdictionem habente, sicut excusari diximus Episcopum, id, ratione ejusmodi officij, concedentibus S. Canonibus. At in posteriori casu ipse Clericus nullam potestatem dat Judici, sed solum renunciat, seu admonet de potestate illi ab Episcopo tradita, quæ officij renuntiatio non est causa proxima sententiæ deformationis deinde secutæ. Ita Fatnac, & alii que contra Vgolinum. b

commississe homicidium, iidem Judices rem Proregi referunt, & ab eo recipiunt mandatum, ut inquirent de delicto, ac referant, quid invenerint, & præterea facultatem procedendi ex abrupto, Judices ergo cum Reum, vel ex probationibus, vel ex propria Confessione convicerint, morteque puniendum decreverint, referunt Proregi quid actum fuerit, qui sic præcipit. *Excellentia sua providet, & mandat, ut Petrus suspendatur?* quo mandato accepto, traditur Petrus Ministris suspendendus.

42. Episcopus ergo Gubernator, de quo agimus, advertens, si hoc modo uteretur, se in irregularitatem incidere, duo immutavit Primo, ut Judices in posteriore relatione post plenam probationem delicti ipsi Episcopo faciendâ, nequaquam referrent, quid ipsi de morte delinquentis statuissent. Secundo, ut ipse Episcopus alio modo subscriberet relationi Judicũ, quam alii Proreges consueverint, hoc est modo sequenti: *Illustrissima Dominatio sua providet, & mandat, ut Tribunal inquireat veritatẽ, & providet de iustitia. Quã commissione habitã, Judices si: decernebãt, Stante commissione Illustrissima Dominationis sua Tribunal Magna Regia Curia providet, & mandat, ut Petrus suspendatur, &c.* Quæsit ergo Episcopus, an, si dictæ mutationibus uteretur irregularitatem effugeret?

43. Divisi sunt Theologi, Et quidem ex nostra Societate P. Martinus & Prates nullo modo Episcopum irregularitatem effugere, contendit; effugere contendit Pater Franciscus b Bardi. Equidem dum latissimè ab ipsis agitatam hanc questionem lego, commendo diligentiam, admiror doctrinam, ingenium utriusque acre competitor: Sed mihi videtur unica facilitate rationatione questionem ex proximè dictis posse dissolvere, quã ipsi satis plures prosequuntur.

44. Formetur hoc argumentum, Prælatus gaudens temporal. Jurisdictione potest, immo debet, potestatem proferendi sententiam sanguinis Judic. Laico committere, ut clarè habet Textus, c & nos supra signate docuimus, non potest autem ipse eam proferre sine incurfu irregularitatis, morte secuta, sed Episcopus prædictus Gubernator per memoratam formulã, quã uti ipse intendit, proferit ipse sententiam sanguinis, & ex vi illius, & non alterius sententiæ Petrus suspenditur, ergo Episcopus est irregularis. Ecce argumentum P. Martini.

Formetur hoc aliud: Prælatus gaudens temporal. Jurisdictione potest ex S. prædicto Textu

a D. Prates in manu sc. de Irreg. d. 4. c. 2. §. 3. fol. 7. b Bardil. c

c C. Episcopi no Cler. vel Monachi in 6.

For. Chlo

Calder. in

1. ut. No

Clerici, vel

Monachi

no 9. fa-

noque 10.

And. ib.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

1. c.

immo debet, potestatem dictam committere, non potest autem ipse sententiā proferre, *Et*. Sed Episcopus Gubernator per memoratā formulam, qua uti ipse intendit, non profert sententiā sanguinis, nec ex vi illius formulæ, sed alterius sententiæ, quæ datur à Tribunali, Petrus suspenditur: Ergo Episcopus non est Irregularis, Ecce argumentum Patris Bardi.

45. Quæso ergo te, studiose Lector, non ne pronuntiabis, veram esse Minorem prædicti argumenti assumptam à Bardi, falsam verbo eam, quam Præses assumit, si perpendatur formula, qua uti intendit Episcopus Gubernator? Ita sane. Manifestè enim per immutationē illā factam ab Episcopo, novamq; illam recusam formulam Petrus non suspenditur ex vi commissionis datæ ab Episcopo, sed ex vi sententiæ latæ à Tribunali Patet, quia, si hæc à Tribunali non feretur, nunquam suspenderetur Petrus, unde clarè apparet, illam Episcopi Gubernatoris commissionem, seu verba, nihil aliud continere, nisi delegationem Jurisdictionis datæ ab Episcopo Judicibus in causa sanguinis, quam ipse dare Judici Laico sine timore Irregularitatis potest, immo à Sacro Textu dare compellitur.

46. Quòd autem Præses narrat, Episcopum noluisse acquiescere illis, qui eum ab Irregularitate immunem faciebant, undè obtinere à Summo Pontifice voluisse facultatem sic procedendi, nihil nobis officit; Episcopum enim Religiosissimum, teneraq; conscientiæ virum, ad majorem animæ tranquillitatem, id fecisse, putandum est.

Exceptiones duæ circa obligationem Prælati non ferendi sententiā in causa sanguinis.

PRIMA EXCEPTIO.

In causa Fidei, pro Inquisitoribus, & eorum Ministris.

De qua lege Emer. in Direct. Inquisit. p. 3. in formis. Et. Lege item Castr. T. 1. r. 4. d. 3. p. 14. nu. 10. Suar. de Conf. d. 47. sec. 1. nu. 13. Diana p. 4. r. 2. r. 10. Et. alios.

47. Sacri Inquisitores concluso processu convincente contra Hæreticum impœnitentē, vel Relapsam pronuntiant in eum sententiā definitivam, qua judicant, illum esse Hæreticum pertinacem, tum tradunt eundem potestati Sæculari, protestantes, seu enixè deprecantes, ut, citra sanguinis effusionem, mortisque periculum, illum puniat. Judices autem Sæculares, nullo viso processu & sine mora, prædictum Hæreticum sibi relictum, sive Laicus is sit, sive Clericus (qui certè prius erit degradandus) morte plectunt. Hæc est praxis Tribunalis à Sacris Inquisitionis, in qua quaeritur, an Inquisi-

tores, secutū Hæretici deformatione, et ut Irregulares?

48. Et quidem non esse, omnes Doctores conveniunt, sed unde, & quare, non conveniunt omnes. Ego judico, eos concurrere ad mortem, sed à Summo Pontifice ab Irregularitate liberari, tum propter expressa privilegia Inquisitoribus de hac re concessa, tum etiam fortè tacitè eo ipso, quod ipsis Summus Pontifex præcipit, ut sic, & sic procedant in causa Fidei tam Sancta, & ad Ecclesiæ puritatem maxime faciente. Atque ex hoc, quod Inquisitoribus tot privilegia concessa sunt, quibus impeditur Irregularitas, clarum mihi fit, non esse veram doctrinam Castropalai, & Suarj b dicentium, ideo Inquisitores non esse Irregulares, quia per dictas actiones si attentè considerentur, non concurrunt ad mortem; clarum, inquam, mihi fit: Si enim per illas actiones non concurrerent ullo modo ad mortem, non indigerent privilegio Pontificis ad Irregularitatem evitandā. Confirmatur manifestè, nā dum potestas Sæcularis non ex alio processu, nec ex alia sententiā, quàm ipsa ferat, Hæreticum impœnitentem capite plectit, tota occisionis causa moralis est processus, sententiā, & auctoritas Inquisitorum. Quæ ratione ergo incurrerent in Irregularitatem, si à Summo Pontifice per peculiaria privilegia non eximerentur ab illa?

49. Quæres. Si non adessent ejusmodi expressa privilegia, possemus ne illos liberare ab Irregularitate ex eo solo capite, quod modo indicatū est, puta quòd tacitè Pontifex, illos liberet, eo ipso, quod ipsis præcipit ut sic, & sic procedat?

50. Respond. Posse, docet Gambacurta in e simili. Is enim sermonem faciens de præcepto Greg. XIV. quo tenentur Episcopi, facinorosos non exceptos ad Ecclesiam confugientes tradere Curia Sæculari, docet, eos non incurrere in Irregularitatem, damnato ad mortem, occidit, dicto facinoroso, quia Gregorius eos ab illa expressè eximit, additque, probabile item esse eos non incurrere, etiam si Pontifex expresse non exemisset; satis enim tacitè eximit, dum sic fieri ipse jubet.

51. Confirmari id potest ex Ulgol. d. universali ter docente, eū, qui ex mandato Pontificis aliū interficit, non esse irregularem, quia jussio (inquit) Pontificis est Irregularis remissio.

52. Verū ego, quamvis id probabile Judicem in materia Fidei, immo, & in materia quacunq; Ecclesiastica; atque adeo in casu nostro

a Castr. l. 1. b Suar. l. 1.

c Per. Gatt. bencur. de Imm. Eccl. l. 2. c. 7. v. ab. Inquisit. g. 1. 10. 11.

d Per. Gatt. de Irreg. l. 1. c. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

capitur, vel ipse Malefactorem detinet, ut Judici sistat, vel locū, ubi later, ostendit, vel similia
 Respondeo. Hic inter accusatores est numerandus, desert enim Crimen Judici: impediri tamen posset Irregularitas, si ab ipso fiat protestatio, de qua mox num. 34.

Squillat. de oblig. Cler. p. 6. n. 93 Sayr. lib. 6. c. 18. n. 7.

6. Quid de illo, qui furem inveniens domi, vel videns furtum a sportari, clamat, alios convocans. *Ecce furem, Ecce furam, enim capite, enim capite.*

Respondeo, de hoc mox commodior erit sermo §. 13. n. 24.

7. Movit quidam Juris Canonici peritus hanc dubitationem. Clericus quidam existens in Ecclesia tradidit Episcopo Malefactorem, qui ad eandem Ecclesiam confugerat, contra quem Episcopus sententiam ritē tulit, cum non gaudere immunitate, unde cum capientes Judices sæculares legitimo suspensio punierunt. Dubitavit Juris Canonici professor, an Clericus incidit in irregularitate? Sed quidā doctus Theologus distinguit: Si Clericus ex se Malefactorem Episcopo tradidit, sciens, vel dubitans, de periculo ejus mortis, Irregularis erit, sed si, ne dubitavit quidē nullam Irregularitatem incurrit. At verò, si tradidit Episcopo, ipso Episcopo mandante, non erit Irregularis, quia, tunc egit ut Minister Episcopi. & ut unum faciens cum illo, quem Gregor. XIV. liberat ab Irregularitate, ut diximus modò §. 10 n. 52.

8. Ego, etiam si Clericus ex se tradiderit, semper excusatem ab Irregularitate, quia non tradit, ut Minister Justitiæ Sæcularis, puta, nec ut Satelles, nec ut Accusator, nec ut Delator, nec ut Testis, &c. At solos Ministros Justitiæ incurrit Irregularitatem hanc ex defectu lenitatis, mox latè confirmabimus. Adde traditionem hanc semper esse ex tacito mandato Episcopi, qui non vult in suis Ecclesiis Malefactores, immunitate non gaudentes.

De suis Malefactoribus, quoad malum illatum.

9. Suis (inquit Textus) Quare is, qui illum accusat, à quo in propria persona, vel propriis bonis læsus fuit, suum Malefactorem in omnium sententia accusat, unde, si Dominus, si Prælati Regularis, si Magistratus, cui ex officio incumbit curare bonum publicum, accusent cum debita protestatione eos, qui Servum, Religiosum Vassallum offenderunt, suum Malefactorem accusant, quia Servus, Religiosus Vassallus sunt respectivè de bonis Domini, Prælati, Magistrat-

us, Addit Bonacina b idem esse, si modo dicto accuset eam, qui offendit aliquem sub tua protectione existentem.

b Bonac. loc. mox citando.

10. At comprehenduntur ne hic Mater, Pater Consanguinei, ita ut, si hi accusent eos, qui filium, filiam, consanguineos, &c. offenderunt, & è contra, dicantur accusare, suos Malefactores.

Respondeo. unum mihi hic esse certum, alterū non item. Certū est comprehendī, si accusent de contumeliis, & injuriis factis contra prædictos: nā injuria facta filio, vel consanguineo judicatur esse Patris, vel alterius Consanguinei, & è contra. Quare, si accusent, rectè possunt dici accusare suos Malefactores. Incertum autem est mihi, si accusent de dānis illatis realibus, hoc est de bonis temporalibus, v.g. de pecunia per furtū sublatā. Cum enim pecunia Patris non sit pecunia Filii, & pecunia Consanguinei, multò minus, sit bonum reale alterius Consanguinei, non possunt furantes pecuniā ab uno ex his, dici Malefactores alterius. Quare Bonacina a cum aliis negant sine Irregularitate posse prædictos accusare, Sed Coninch b cœcedit: sēper cum debita protestatione. Ratio fortasè est, quia etiā quoad bona realia malum illatū meo Consanguineo, propter connexionem sanguinis potest dici meum. Qui autem hi consanguinei sint, qui possint suorum nomine venire, habes apud Clarum, & aliosque, qui suorum nomine venire, docent Parentes, Filios, Nepotes, aliosque ascendentes, descendentesque, quibus addunt Diana, & Coninch l. ec. fratres.

a Bonac. de Cons. d. 7. q. 4. p. 2. n. 7. q. 1. de Irreg. c. 6. §. 9. n. 4. b Coninch de Sacr. d. 18. d. 10. n. 92. l. 1. Prap. 3. p. 9. §. 5. de Irreg. d. 7. n. 101. Diana q. 4. r. 2. r. 33. c Clar. in praxi Crim. q. 14. n. 10. lo etiam Abb. c. de est. n. 7. de Testib. Felin. C. Cum dilectus. n. 9. de Accus. d. Gibal. de Irreg. c. 44. q. 3. n. 60. c. 47. scilicet. 2. n. 12. c. 15. c. Bonac. h. c. num. 3. Squill. l. 6. n. 94. Sum. de Cons. d. 47. §. 2. m. 7. contra Aug. 7. Hominis. §. 1. de do n. 6. c. contra Syl. v. 1. q. 8. abiq.

11. Plus addit Gibalinus. d. Putat enim quādo accusatio est necessaria, ad reparandum damnum injustè (de quo hic agimus) tertio cuique illatum (etiam si omitti accusatio posset sine peccato) non fieri civiliter accusantem Irregularem (intellige, si non est alia via illud reparandi) quia non præsumitur Ecclesia, voluisse impedire licitam defensionem, & auxilium Innocentium. Intellige item cum debita protestatione mox explicanda, saltē pro foro externo, ut habet idem Gibalinus ibidem.

12. Quæres. Si damnum mihi à Grassatore v.g. illatum alio modo mihi compensare, quam accusando, possum; possum nihilominus illum accusare, & servatis conditionibus præscriptis, Irregularitatem, secus Accusati deformatione, non incurere?

Respondeo, posse, immo, esse contra Caritatem aliquando sic pecces; non tamen in Irregularitate incidet, quia hic modus accusationis

late est à Sacris Canonibus concessus, si agatur de tuo damno, id enim non extendo ad alium; in quo agitur de damno illato alicui tertio, nam propterea modo num. xi. in casu damni alieni interposui illam parentem (intellige, si non est alia via, &c.)

Quoad malum inferendum.

13. Scio, Petrum parare insidias suo adversario. Ego id denuntio Judici, unde Petrus convictus deformatur, et ideo Irregularis? Scio Petrum moliri rebellionem contra Regem, Judi ei id denuntio, unde Petrus morte punitur, et ideo Irregularis? & sic de similibus.

14. Respondeo. Pro tota hac questione sit hæc regula. Si accusans accuset, de ferat, denuntiet compulsus lege Justitiæ, vel Caritatis, ne scilicet damno illo imminenti afficiatur Proximus, liber erit ab Irregularitate. Ratio Regularis est, quia lex hæc Irregularitatis, Christi mansuetudinem referens, non potest fuisse inducta cum damno Innocentium, obligans ad non manifestandos eos, qui mala moluntur contra Proximum, & quæ obliget ad non observanda præcepta Caritatis, atque Justitiæ. Quoties ergo quis ut observet dicta præcepta, accusat, observatio præcepti facit, ut ea accusatio, sistat, & conquiescat in honestate observationis præcepti, & valde per accidens censetur, quoad ipsum, consequens deformatio.

15. Fit autem accusatio, seu denuntiatio ex obligatione præcepti, si concurrant duo. Primo ut fiat de malo, quod in futurum imminet. Secundo, ut malum sive publicæ, sive privatas personæ non possit averti, nisi accusatione, vel delatione. Quare, si potest averti alio modo, vel si potest solum per denunciationem mali impendentis in genere sine designatione personæ, tu vero illo alio modo non utaris, sed designes personas, Irregularis eris, secuta deformatio, quia tunc, cito fuerit Denuntiatio ex motivo Caritatis, sive Justitiæ. Ita a Doctores.

16. Atque in prædicta delatione facta ex præcepto obligante non est necessaria protestatio, ut contra Cajetanum b reftius docet Molina, c hæc enim est remedium institutum à Sacris Canonibus ad removendam Irregularitatem, quæ alias ex delatione erat incurrenda. At ex delatione facta ex obligatione præcepti nulla unquam incurrenda est Irregularitas.

17. Ex dictis collige cum Suario, a tria discrimina inter accusantem in causa aliena, nam ad evitandam Irregularitatem accusare in propria causa quis potest. Primo, tum ob damnum sibi illatum modo supra dicto, tum ad præcavendum malum de futuro. Secundo, potest, etiam si damnum sibi illatum alia via reficere sibi posset, ut diximus n. 12. Tertio, potest in casu, quo ipsi licita est, & permessa accusatio, quamvis nequaquam obligans. At in causa aliena. Primo, non potest quis denuntiare, seu accusare, nisi de damno futuro imminente, & forte de damno illato, quod ex Gibalino indicavimus n. 11. Secundo, non potest, si alia via obviare valeat prædicto damno inferendo, quod est dicere, non posse, nisi addit accusandi, vel denuntiandi obligatio.

His adde, in propria causa, & in casu dicti numeri xi. omnino præmittendam esse protestationem, sed in aliena hac obligante, non dicitur, ut dictum modo est n. 16.

De Deferente malum leve, unde nihilominus mors accusati securi sit.

18. Quidam non multis ab hinc annis juste accusavit suum adversarium de levi crimine, vel in causa civili, cui nullo modo aliqua deformatio debebatur. Sed adversario detulso in carcerem plures alii accusatores apparuerunt emulantes gravissimos, tum criminum probationes, unde Reus capite punitus interit. Primus accusator fuitne Irregularis, si protestationem mox dicendam omisit?

19. Respondi, nequaquam fuisse, quia causa mortis non fuit accusatio illa levis, quæ ad summum fuit causa remota, & occasio. Ita Sayr. l. c.

20. Sed quid, si ab hoc levi Accusatore mors accusati prævisa fuisset, vel de ea fuisset dubitatum?

Respondeo, fore tunc ipsum levem accusatorem b Irregularem, si protestationem omisit, quia tunc prima accusatio conjuncta cum cæteris nō est levis, sed certe gravis, ut punitio orta esse præsumatur ab omnibus conjunctim, & illa prævisio facit, ut tua accusatio non sit amplius causa remota, sed proxima mortis, si enim prævidisti, debebas tibi cavere per Canon. can. protestationem.

20. Si propter improbitatem, vel malitiam mors infligeretur ei, quem accusasti de crimine levi, & prævidisti, vel dubitasti de morte, quis tunc mors oriretur conjunctim ex tua accusatione, & ex iniquitate Judicis, te Irregularem ex delicto facerem.

a Suar. l. v. s. n. 16.

b Sayr. de Cens. l. 6. c. 18, n. 6.

21. Quid, si accusatio fuit de crimine levi, tibi que leve detrimentum inferente, sed cui ex aliqua peculiari lege mors debeat? Explico, Solcat Duces Exercitus, vel Principes (utrum bene alibi a diximus) ob bonum, fortasse publicum, prohibere, ne quis furtum, etiam leve faciat sub pœna capitis, multis enim Militibus parvum furtum committentibus, de pauperari aliquando hominem contingit; Singulis enim sumentibus unum uvæ v. gr. racemum, depilatur tota vinea. Quæri ergo potest, an si Militem de hoc levi furto sine protestatione accuses, ejus morte secuta, Irregularitatem incurras.

23. Respondeo. Sine dubitatione incurris, quia ex tua accusatione jam cum illa lege, quam supponimus te scire, oritur occisio. Et quidem, si lex est justa, eris Irregularis ex defectu lenitatis, si injusta, certè eris ex delicto, quia ad occisionem injustam cum Judice injusto cooperaris.

24. Idem dic, si idem Laico furtum leve ex bonis Titij v. g. furetur, & aliud leve ex bonis Caij, & aliud simile ex bonis Antonij, &c. Nam, si illum quilibet ex his Latronem accuset sine protestatione, undè is ob multiplicata illa furta morte pleciatur, erit, propter eandem rationem Accusans Irregularis.

25. Prætes h. asserit Accusatorem propter leve sibi damnus è dicto levi furto illatum, etiam si præmittat protestationem, fore Irregularitatem, quia est contra Christi lenitatem, velle te prosequi causam mortis ob tam leve damnus tibi illatum. Adde, ideo protestatione præmissa, conceditur, posse accusare, ut tollatur occasio, ne iniqui grave damnus Clericis inferant, at, quod damnus est unius uvæ botri, vel unius oboli furtum pati?

26. Verum, posita justitia legis, hæc doctrina firma non est: clare enim, & absolute Sacer Textus ab Irregularitate liberat eum, qui juste accusat eum protestatione, quamvis deinde (Justitia tamen exigente) deformetur Reus. At, si lex prædicta est justa, juste accusat Clericus, justeq; condemnat Judex. Unde ergo, si præmissa rite est protestatio, subdendus sit Clericus Irregularitati?

Penes Sæcularem Judicem?

27. Si quis Ecclesiasticus habeat Jurisdictionem sæcularem, tunc accusare de causa sanguinis apud ipsum, est, eum accusare penes Judi-

cem Sæcularem, tunc enim Ecclesiasticus Prælatus, vel Judex ab illo in hac jurisdictione delegatus, Judex est Sæcularis.

28. Accusare autem apud Inquisitores hic locum non habet, quia supra vidimus ejusmodi Accusatorem eximi per Pontificis dispositionem ab Irregularitate.

29. Eo eodem modo accusare quempiam apud Judicem Ecclesiasticum, ut Ecclesiasticus Judex est, hic locum non habet, quia Judex Ecclesiasticus nunquam ad pœnam mutilationis, mortisve procedit.

Potunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de casero presumantur, id est, agunt civiliter, non criminaliter.

30. Ea appellatur causa criminalis, in qua examinatur, seu judicatur de crimine alicujus, ea civilis, in qua agitur solum de interesse.

Porro eadem causa criminalis dicitur agi criminaliter, si de crimine agatur in ordine ad illud puniendum, sive per pœnam Delinquenti corporaliter infligendam, sive per pœnam pecuniariam Fisci commodo attribuendam. Dicitur vero agi civiliter, si de crimine agatur in ordine ad refectionem damni illati, puta, ut tibi læso à latrone pecunia ab ipso tibi ablata reddatur, vel etiam ad cautelam, hoc est, ne iterum latro tibi damnus, injuriamque congeminet. Vide de his Doctores, &

31. His præmissis, dico Primo, Agenti criminaliter non prodest protestatio ad evitandam Irregularitatem, si mors accusati ex vi talis actionis consequatur. Ratio est, quia tunc protestatio esset contraria factis; si enim petitio, seu actio tua sit ad vindictam, quo modo cohererebit cum protestatione, per quam dicis te nolle vindictam?

32. Dico Secundo, ut evitetur Irregularitas ab Accusatore, seu Denuntiatore, tria concurrere omnino debent. Primum, actionem, quamvis ex se criminalem, non debere criminaliter intentari. Secundum, debere præmitti protestationem mox explicandam, quia ipsa est de forma necessaria, ac substantiali. Tertium, ut accusatio, seu delatio non sit, nisi de iis, quæ sunt necessaria ad prædictam actionem civiliter intentam.

33. Nota, quando in quodam Textu excusatur ab Irregularitate is, qui præterdens interesse, agit criminaliter, non esse contra prædicta.

a T. I. in Decal. c. 1. §. 3. d. n. 13.

b Prætes in manu sc. de Irreg. d. 4. c. 4. §. 6. n. 32. fol. 302.

a Clerici
præsumunt
c. 1. d. n. 13.
T. I. in
Crim. q. 1.
de accusat.
c. 1. d. n. 13.
T. I. in
Crim. q. 1.
de accusat.
c. 1. d. n. 13.
T. I. in
Crim. q. 1.
de accusat.
c. 1. d. n. 13.

procedit ad deformationem, vel coram Inquirentore, à quo per privilegia jam ablatam esse irregularitatem, non multo antea diximus, hic non comprehenderit.

7. Dixi (in causa sanguinis) quia in causis mere civilibus, ut item in causis, in quibus non est infingenda deformatio, potest Testis quis esse sine metu irregularitatis a nam, si deinde Judex ex hujus testificatione procedat, vel propter imperitiam, vel propter iniquitatem ad deformandum Reum, ipsi Judici imputabitur deformatio, non tibi, quando tu nullo modo praevidisti, nam, si praevidisti, nec sufficienter cavisti, te esse irregularem ex delicto supra diximus §. praeced. num. 21.

8. Dixi denique (excipe, nisi quis testificetur ex obligatione, &c.) nam tunc propter similes rationes, quas in simili diximus de Accusatore, a dicendum est, non incurri Irregularitatem.

a Sup. §. 11
n. 14. & 15.

b Navar.
conf. 18. de
Homic. V.
gol. de Irreg.
6. 7. n. 9. u.

9. Illud aliquando favere potest absolute testificanti in causa sanguinis. Nam si Judex ex alijs probationibus, nulla proorsus ratione ab ipsius Testimonio motus, sententiam sanguinis protulit, irregularitate b non afficietur testificans, quia tunc perinde est, ac si is nihil testificatus esset.

10. Advertat tamen Testis, sicuti idem debere adverti ab Accusatore diximus paragr. 11, num. 32. ne testificetur, nisi ea, quae ad causam civiliter intentandam, prosequendamque necessaria sunt. Si enim sufficit ad dictam civilem actionem testificari de furto, non potest testificari de delatione armorum prohibitorum, &c. At certe poterit, si non sufficit, puta quia non valeret probati furum esse commissum, nisi probaretur furem, ijs armis fuisse utum, &c.

c Covar.
c. c. n. 4. V.
gol. de Irreg.
c. 6. §. 9. n.
3. Bonac. de
Conf. d. 7.
q. 4. p. 3. nu.
8.
d Farin.
q. crim. 61.
n. 77. Felin
C. Cum de
cetero n. 2.
alique.

11. Inquires Testes incurrunt ne Irregularitatem, quando testificantur in causa sanguinis pro eo, qui cum protestatione superius explicata accusat suum Malefactorem, ut damnus resarciat, si forte nihilominus Judex Reum morti tradat.

12. Respondeo. Probabile est e incurrere, sed non minus probabile est, d non incurrere. Ratio prioris probabilitatis est, quia privilegium non incurrendi in irregularitatem, conceditur quidem accusanti, qui accusat in propria causa, at Testis testificatur in causa aliena, in causa enim propria nunquam quis admittitur ut Testis,

Ratio posterioris probabilitatis est, quia Cænon concedens id Accusatori, omnino debuit id concedere Testibus, secus quid juvaret Accusatori accusare, si deinde Testes retardarentur à testificando ex metu irregularitatis?

13. Hic autem advertite, Doctores citatos communiter supponere, etiam Testem debere praemittere suam protestationem: at certe non minus probabiliter dici potest, non debere, quia facta protestatio ab Accusatore, sub illa dari Testimonium à Testibus subintelligitur, quod est ad eiusmodi accusationem necessarium. Ex quo colligo, si in accusatione facta forte non fuit eiusmodi protestatio, tunc enim vero oportere à Teste praemitti.

14. Inquires Secundo, Testis metu gravi compulsus ad testificandum in causa sanguinis criminaliter, incurritne irregularitatem?

Respondeo. Si id faciat metu peccati in casibus supra allatis, urgente nimirum præcepto Justitiæ, vel Caritatis, non incurrere jam satis dictum est superius: At vero, si faciat ex metu extrinseco illato ab aliquo, quamvis Judice, illum cogente major est difficultas.

15. Dico tamen, cum a in Irregularitatem incurrere: sive juste fuerit, sive injuste incussus timor. Ratio est, quia semper cooperatio directæ, quæ est cooperatio Testium, quando ea est voluntaria, est causa inducens irregularitatem ex Sacris Canonibus: At metus non tollit voluntarium absolute, ut alibi cum Sancto Thoma fuisse probatum est; ergo, &c. Et ex alia parte hic supponimus, non ad esse nunc obligationem naturalem Justitiæ vel Caritatis juxta suprascripta §. præcedenti numero 14.

16. Neque obstat, metum gravem excusare à pœnis, & censuris, cum Ecclesia non intendat obligare Fideles cum tanta difficultate, quantam assert metus gravis, non obstat, inquam, quia hæc Irregularitas de qua loquimur, non est pœna, vel censura, quæ contrahatur ex culpa, sed sine culpa ex defectu lenitatis, quæ fuit in Christo Domino.

17. Scio à Diana, b alijsque probabilem vocari sententiam doctentem, hunc non fore irregularem, sed eorum rationes, si accurate expendantur, nihil consciunt,

18. Illud denique ne te hic prætereat, Testes (idem dic de Accusatore, Advocato ex officio, &c.) dum causa criminaliter pendet, non posse ad Ordines promoveri, quia si sint Viso-

a Henr. li.
14. n. 12. n.
9. Navar. de
Conf. d. 47
§. 3. n. 3. V.
gol. de Irreg.
c. 7. n. 3. d.
vol. de Cef.
p. 7. d. 3. §. 1.
2. G. Hurt.
de Irreg. d.
2. d. ff. 11.
nu. 4. c. 1.
Dian. p. 4.
11. n. 11. b
b Diana
l. c. §. 1. c. 1.
n. 1. d. 1. 8.
d. n. 10. n.
§. 10. Prop.
d. 1. de Ir.
reg. d. 1. 11.
nu. 10. 1.
Bonac. de
Conf. d. 7.
q. 4. p. 3. n. 1.
155

sua sententia sic concludunt. Ergo ab omnibus sive Ministris, sive non Ministris contrahitur.

Possent afferre omnes Textus, in quibus fundantur Adversarij in hac sua Minore firmanda, sed mea brevitas id tenuit, cum potissimum quilibet possit, si attente eos legat, cognoscere, nunquam in illis expresse contineri, quod ipsi volunt. Adde, satis debere cuique sufficere auctoritatem Doctissimi Patris Vasquez apud Turrianum, a & Gasp. Hurtadum b dicentis, in Jure non inveniri, pro non Ministris, impositam esse ejusmodi Irregularitatem.

a Turri. de
Cens. l. 9. d.
66. pub. 3.
b G. Hurt.
de Irreg. de
2. diff. 11. n.
14.

c Abb. in
C. Sentent.
no Clerici
vel Monachi.

d C. Sent.
no Cler. vel
Monachi.

11. Mihi autem Sacros Canones evolventi solum quædam definitio Clem. IV. & quidam Canon. Innoc. III. videtur utrunque contra nos asserri posse, quæ propter ea hic subscribo, & solvo. Figura autem casum cum Abbate, c & alijs, in hunc modum: Princeps quidam cum accepisset litteras à suo Ministro, in quibus monebatur, ut talem hominem facinorosum in tali loco latentem capi juberet, & capite punisi, dedit legendas suo Clerico. Is paruit, legitque unde homo ille morte mulctatus est: estne Clericus irregularis?

Respondet Abbas, esse, idque, quia sic definitur, inquit, Clem. IV. quia posita definitione, jam apparet, incurri Irregularitatem hanc, etiam à non Ministro Justitiæ, Clericus, enim ille Justitiæ Minister non erat.

Eadem definitio confirmari potest ex verbis Canonis Innoc. d. III. in quibus expresse prohibetur, ne quis Clericus litteras scribat, vel dicat pro vindicta sanguinis destinandas.

12. Verum hæc facile solvuntur, nam Primo de definitione prædicta Clem. IV. non constat. Proferatur eius authentica, & manus fortasse dabimus, Secundo, ea concessa, Clemens fortasse voluit sequi opinionem eæ ætate communem Canonistarum. Tertio, quis tibi affirmavit illum Clericum non fuisse Ministrum Principis in omnibus obsequijs, atque etiam in Criminalibus expediendis, scribendis, legendis?

13. Ad confirmationem, Respondeo, in eo, Textu, ut in alijs, prohiberi, ne Clerici sint ex officio Ministri Principum in rebus pertinentibus ad sententiam sanguinis, & merito, tum propter periculum, ne secuta executione sententiæ, sint Irregulares, quia tunc ad deformationem concurrerent, ut Ministri Ju-

stitiæ, tum, ne commisceantur negotijs secularibus.

Verba Textus hæc sunt.

Sententiam sanguinis nullus Clericus dicat, aut proferat, sed nec sanguinis vindictam exerceat, aut, ubi exercetur, intersit.

Et paulo post. Nec quisquam Clericus litteras dicat, aut scribat pro vindicta sanguinis destinandis, undè in curijs Principum hæc sollicitudo non Clericis, sed Laicis committitur.

Vides, Textus non clare loqui de quacunque cooperatione, sed de illa, quæ est ex officio. Certè ea verba (exerceat, in Curia Principum hæc sollicitudo, &c.) clare dictam officium ostendunt.

14. Stetit igitur, hanc sententiam, quæ non multis abhinc annis nova aliquibus vila est, jam nunc esse, ad modum probabilem, tum propter rationem dictam, tum propter auctoritatem tot Doctorum insignium, quæ eam hodie, ut probabilem prædicant, tum, quia innumeros serupulos à Fidelium conscientijs amovet, quos quidem serupulos à Sanctissimis piæ Ecclesiæ legibus fovendi, ceterendum non est.

15. Doctores autem eam sequentes plus quam triginta numerat, & citat Diana, a Patrem Vasquez omnium ante signatum, Turrianum: Delugo, b G. Hurtadum, c Lezzanum, Bassæum, Bannium, Cælestinum, Machadum, Setram, Clarium, Antonellum, Vericel, Joan. Pontium, Brunum, Constantinum à Castro, Guazzinum, Dicastillum, Carpentem, Escobar, Castropal. d Valentiam, Pellizzarij, Martinon, Remigium, ipsumque Dianam, quibus adde novissime Leandrum. e

16. Seiscitabitur Curiosus rationem convenientiæ, unde Legislator statuit solos Ministros Justitiæ esse dictæ Irregularitati subijciendos, non vero alios?

Respondeo. Mihi illa venit in mentem, quia Legislator judicavit cooperationem ad necem, quamvis justam, sed ex officio, minus habere lenitatis, cum, veluti ex habitu, ad occisiones illas parandas sit ex dicto officio paratus semper, unde, etiam si semel patravertit, ab altari tamen eum esse removendum censuit, quia patravertit ex habitu. At cooperantem sine peccato, & quidem non ex officio, cum non cooperetur ex habitu, idem Legislator judicavit, non esse alienum à Christi lenitate, unde, nec eum esse Irregularem.

Co.

Corollaria, quæ ex prædicta sententia colliguntur ad præxim.

17. Hinc ergo Primo, illi, qui vendunt (ait Gasp. a Hurrad.) aut donant ligna ad vivos comburendos, vel gladios, & fines, aliaque instrumenta ad interficiendos delinquentes, Faber lignarius, qui furcam erigit, Famuli non ministri Justitiæ, qui à Notario Ministro Justitiæ dicta a de punitione deformitatis scribunt; Illi, qui vendunt, vel donant arma Militibus ad Bellum justum, Servi non Ministri Justitiæ, qui adducunt equum Domino, qui est Justitiæ Minister, ituro ad locum supplicij, ut ibi auctoritatem tribuat Delinquentis occisioni. Illi, qui sive voce sive punitione instigant jumentum, quo interficiendus vehitur, quamvis hi videant, advertantque, inde mortem Delinquenti notabiliter accelerant, Confessarij, & quicumque alij dantes consilium poenitenti, Judici, aut cuilibet alteri officiali publico, etiam immediato executori, nempe Carnifici, ut occidant, vel cito occidant aliquem delinquentem, etiam hunc, vel hunc in particulari, etiam si Confessarius negat Judici, vel Carnifici Absolutionem peccatorum, nisi concurrant ad dictam sententiam mortis justè dandam delinquenti, Illi, qui privatim, sed non juridice petunt à Judice, ut justè occidat aliquem delinquentem, Hi, inquam, omnes non incurrunt in Irregularitatem, quia cum incurrant sine peccato, ut supponimus, non incurrunt, ut Ministri Justitiæ.

18. Quæres hac occasione, Quando quis prædictas, vel similes actiones cum peccato exercet v. gr. cum odio mortali contra Reum, cui procurat mortem, vel eius accelerationem, justè tamen dandam (nam si injustè, scimus tunc incurri, deformitate secuta, Irregularitatem ex delicto) eritne Irregularis?

19. Respondeo. Colligo ex b Turriano (& sic supponit Prates) e hunc fore Irregularem, & quidem ex delicto, Rationem hujus dicti puto ego, esse illam, quia omnis concursus ad occisionem, vel ad eius accelerationem à privato exhibitus, etiam in prædictis occisionibus ex se justus, est, ut à privata persona procedens omninò injustus, quia injustitiæ actus est procurare occisionem alicujus sine causa.

20. Quare, quando instigas v. gr. jumen-

tum, quo vehitur Reus, ut citius is moriatur, si quidem id facias ob causam, puta ob misericordiam, ne Reus diutius angatur, vel certè id facias nullo malo sine motus, non eris Irregularis, nec ex defectu lenitatis, quia non es Minister justitiæ, nec ex delicto, quia non peccas. Si vero idem facias motus ex odio, Irregularis eris ex delicto, quia id injustè facis; Es enim per actum externum injurius vitæ alterius, dum, cum sine malo, externè instigas verbi gratia jumentum, licet odium sit merè internum.

21. Neque dicas: Cur ergo Judex, vel quicumque Minister Justitiæ (ut nos docuimus in Superioribus) non evadit Irregularis ex delicto, si Reum merentem mortem condemnet, occidatque ex odio? Ne id dicas, inquam; clara enim est disparitas, nam Judex, alijque Ministri Justitiæ cum ex obligatione officij hæc faciant, non injustè faciunt, nec contra Justitiam peccant, licet peccent contra Caritatem ex dicto odio interno. Tu vero privatus, cum non ex officio illa facias, & cum ex alia parte eæ actiones non afficiantur bonitate Misericordiæ, vel alterius boni, seu, cum saltem non sint indifferentes; remanent in se peccaminosæ, & contra Justitiam.

Sed redeamus ad Corollaria.

22. Hinc Secundo, Confessarius (ait rectè Corneio apud Dianam a) inducens poenitentem juridicè interrogatum, ad faciendum delictum dignum morte (si quando, tamen est casus, in quo dictus Poenitens obligetur, de quo b alibi dictum est) & ille, qui persuadet Reo jam ad mortem damnato, ut acquiescat justæ sententiæ, nec velit injustè appellare, & ille Privatus, c qui Carnifici Reum suspendenti dicat: *En iste adhuc vivit*: ex qua occasione Carnifex redit ad Reum suffocandum: Hi, inquam, non sunt Irregulares, quia hæc non agunt, ut Ministri Justitiæ, nec (ut semper hic supponimus cum peccato,

23. Hinc Tertio, Ille (ait Verricelli d qui extra judicium privatim sollicitat Cognatos, vel Procuratores causæ, ut petant, fore iudicationem, aut poenam sanguinis justè instigendam, non est Irregularis. Et ille Cardinalis (ait e Diana) qui direxit causam criminalem tanquam privatus, consilium dedit, reaptavitque scripturam factam à Fisco &c. non incurrit, secuta Rei morte, Irregularitatem, quia, &

M 2

ille,

a Diana
p. 4. r. 2.
ref. 99.

b In nostro
Dical. lib.
3. c. 4. §. 2.

c Diana
ibidem.

d Verric.
rr. r. q. mor.
19. contra
Comit. Bo-
nac. & a-
lios.

e Dian. p.
11. r. 2. ref.
63.

lle, & hic Cardinalis hæc fecerunt extrajudicialiter, & tanquam personæ privatæ, nec illam scripturam Cardinalis nomine proprio suscipit, nec ullum Advocati munus exercuit in judicio.

a Tur. l. c. 24. Hinc Quatto, (ait Turrianus *a*) si quis sine peccato dicat Reo, *Pergamus citius, vel Ascende citius scalas* non incurrit Irregularitatem, idque propter dictam rationem. Idem colligit ex eodem Turriano Diana de eo, qui dicit Reo: *Suppono caput, ad excipiendum scilicet, unde is citius supponit, & de eo, qui orat Carnificem, ut aliquid aptet, quo sic citius Reus moriatur* (tale judicarem, si ores, ut Carnifex aptet pulverem sulphureum in pectore Rei, qui est vivus comburendus) & de eo, qui dat consilium capiendi viam brevioram ad locum supplicij, vel excitando Ministros, dicat horam esse tardam, vel populum nimis detineri.

b Gibal. de Irreg. c. 4. q. 13. n. 61. 25. Hinc quinto. Qui detegit Malefactorem (ait Gibalinus *b*) vel clamat, ad esse latronem, ut is comprehendatur, vocando v. gr. famulos, vicinos, custodes in auxilium, ut capiant furem, non est Irregularis, si fur resistens occidatur, vel à Judice morte damnetur. Adde, non esse præsumendum Ecclesiam velle fovere latronum, & similia insolentias, quæ certe foverentur, si propter timorem Irregularitatis non possent homines clamare, vel detegere eiusmodi delinquentes, Ne tamen hæc sint, ut ab Accusatore, &c.

Et paulo post, hoc est num. 61. Qui clamore (ait) excitat vicinos in furem, qui capitur, & Judici traditur, ab eoque occiditur, non fit Irregularis, quia ipsemet, ut diximus, potuit eum furem capere, & Judici tradere.

Excipe, nisi, quando sic manifestans esset Accusator, vel Testis necessarius ad cognitionem causæ, vel alio modo id faceret, ut constitutus ad hæc, vel similia, Minister Justitiæ, ut ex supradictis constat.

c G. Hurt. l. c. n. 43. 26. Hinc Sexto. Medicus (ait supra citatus *c* Hurtadus) aut Chirurgus, si juxta artem curet, mutilave, quamvis ex ea mutilatione, aliave curatione, præter intentionem, eveniat mors, non fiet Irregularis, quia Irregularitas lata est pro Justitiæ Ministris non pro Medicis, idque etiam si eiusmodi Medicus sit Clericus in Sacris, quibus, ut supra nos vidimus, vetitum est Chirurgiam exercere. Fiet tamen Irregularis ex delicto, si cum culpa mortali ex

imperitia, vel negligentia, ut ibidem diximus, occidat, mutilave.

27. Quod dictum est de Medico, dic de Ministrante infirmis, qui si eos verat ex latere ad laeas, vel transferat de lecto ad lectum, vel erigat, vel iidem cibum porrigat, licet ex his actionibus mors, præter intentionem, sequatur, eæque fiant cum cautela, quæ à prudentibus adhiberi solet, non incurrit Irregularitatem, quia prædicti, Justitiæ Ministri nequaquam sunt.

Deciduntur ex prædicta doctrina Casus aliqui peculiares.

Detegens casu Delinquentem.

28. Colloquebatur (ut refert *a* Navarrus) *a* Nav. quidam de Muliere interfecta, cujus delicti *Conj. 13. de* Auctor ignorabatur: aderat Religiosus, qui *Homie. 16. 5.* nihil aliud cogitans, interrogavit, an illa mulier esset ea, quam ipse viderat ante tres dies executam cum suo viro extra Urbem? Admiranda sanè humani ingenij sagacitas. Hæc merita interrogatio delata est à quodam ex instantibus ad Judicem, qui inquis de eo viro deprehendit, illum fuisse interfectorem, & non multo post extremo supplicio eundem adjudicavit.

29. His relatis, quærit Navarr. An Religiosus ille fuerit Irregularis? Respondetque *b* Navar. *l. c. cui subscribitur* nequaquam, quia remotissimè se habuit interrogatio illa ad condemnationem. Rectè, sed addere poterat allatam doctrinam, quia hic Religiosus, Minister non erat Justitiæ. *Mol. T. 4. r. 3. d. 74. n. 2.*

Detegens signum, inde cognitus fuit Delinquens.

30. Satellites deprehenderunt hominem de nocte ferentem occultè sub pallio vas argenteum, suspicati que sunt, illud fuisse furto ablatum, unde mane de die illud exposuere palam in foro, ut, comparente fortè Domino, suumque esse probante, convinceretur fur, pœnamque deformationis, nempe manus dex: eræ amputationem, juxta illius loci leges, subiret. Porro apparuit Dominus, clarissimisque Testibus ostendit vas esse suum, convictusque tur pœnam luit. Est ne Dominus, qui nullam protestationem præmisit, Irregularis? Quid etiam de Testibus, qui fuerunt ij Aurifices, qui vas construxerant?

31. Respon-

31. Respondeo, ex dictis §. 11. & 12. clarè sequitur Dominum, si accusaverit, tum Testes esse Irregulares. At aliqua apparens difficultas est. An, si Dominus non accusaverit, sed solum dixerit sine protestatione, *Hoc vos est meum, & Aurifices dixerint: Hoc vos nos construximus pro hoc Domino.* inciderint in Irregularitatem? Et nihilominus ex ibidem dictis colligi potest non esse Irregulares, Ratio est, quia dicta Domini, & Aurificum, non sunt propriè Testimonium contra Reum; si enim, qui aliquod indicium manifestant extra Judicium, sed quo Judex deinde utitur ad inquirendum de Reo, ejusque delicto, vocantur quidem aliquando Testes, sed valde impropiè, Testis enim propriè est ille, qui intra judicium de aliqua re testificatur, & in Criminalibus quidem semper in præsentia Judicis, ut ex Authentica a habet Glossa, b

Mittens ad Iudicem inter signa, quibus Latro convictus est.

32. Scholaris quidam, ut narratur in *Cap. Tuano de Homic.* à fure in hospicio suo vulneratus, cum per inter-nuncios interrogatus fuisset à Judice, ut diceret, si quid sciret de fure, vel traderet inter signa, si quæ haberet, misit illicultrum, quem à fure abutulerat, & Soutarres, hoc est calceos, quos, ne pedum strepitus audiretur, sibi fur abstraxerat, atque in scholæ domo reliquerat. His receptis à Judice signis, furi amputata sunt à Satellitibus virilia, oculique item eruti. Fur autem ex dolore commotus, nec potum sumpfit, nec cibum, & sic de medio est sublatus. Contraxitne Scholaris Irregularitatem?

33. Respondeo. Et quidem Covarr. c habet illam doctrinam, ut si indicium, quod quis dat Iudici, pertineat ad cognoscendum Auctorem delicti, ut est in casu proposito, non facit Irregularem eum, qui indicavit, si verò pertineat ad delicti commissi probationem facit Irregularem. Sed hanc doctrinam admittere non possum, quia æquè ex utrisque his indicibus procedit Judex ad condemnandum Reum.

34. Ego igitur cum Glossa citata, & ex his hæcenus allatis puto, hunc Scholarem, ex vitalis indicij à se dati in Irregularitatem non incidisse, quia sic, nec fuit Accusator, nec Testis in judicio; solum enim aperuit extra judicium, quid factum fuit, aperuit, dixi, nam ipse,

nec accusavit, nec querelam deposuit, nec ullam denuntiationem fecit contra Reum. Quare Pontifex Summus merito ipsum pronuntiavit liberum ab Irregularitate.

35. Atque hæc quoad Irregularitatem ex defectu lenitatis, quam prædictus Scholæ ex missione illorum signorum poterat timere propter secutam mutilationem virilium, & oculorum effossionem illius latronis. Nam quoad Irregularitatem ex delicto ob mortem, quam latro sibi conscivit ex occasione sumpta à pœna mutilationis, quam Satellites ei inflixerunt, manifestum nimis est, scholarem illam non incurrisse, ejus enim mortis causam valde remotam ipsum fuisse, vel puer videt.

Episcopus tradens Ministris iustitia corpus occisi.

36. Occiditur Petrus, ejusque cadaver in Ecclesia, vel simili loco Ecclesiastico sepelitur. Judex autem, ut procedat, ad inquirendum de delicti Auctore, vel ad processum contra aliquem melius confirmandum, vel, ut constet de corpore delicti, petit, ut ejusmodi cadaver exhumetur, inspiciaturque. Potest ne Episcopus sine metu Irregularitatis licentiam ad id concedere?

37. Respondeo. Possè, ajunt nonnulli, ad aliquid aliq. b debere. Sed profecto, si petitur cadaver, ut constet de corpore delicti, vel ad inquirendum contra personam indeterminatam, quis scilicet delicti Auctor fuerit, omnes consentiunt posse Episcopum licentiam concedere, quia id solum esset quid remotum ad sententiam fortè mortis consecutam. At difficultas vertitur, an possit, quando cadaver requiritur, ut confirmetur suspicio, vel completur probatio contra aliquam personam particularem. Sunt v.g. indicia contra Titum, petitur verò corpus Petri interempti, ut videatur, an vulnus datum conveniat cum gladio, quem Ministri invenerunt sanguine aspersum apud delinquentem, vel quid simile. Et nihilominus quamvis antiquiores putaverint, tunc non posse Episcopum licentiam concedere, ne concurrat proximè ad processum sententiæ sanguinis contra personam determinatam; tamen ex prædicta doctrina, quod Irregularitas ex defectu lenitatis non incurritur,

tur, nisi à Ministris Justitiæ, sequitur, posse sine Irregularitatis timore, quia eorum, quod facit Episcopus, etiam positivè concedendo licentiam; non facit, ut Minister Justitiæ, puta, nec ut Judex, nec ut Accusator, nec ut Testis in judicio criminali; &c.

a Congr. Ep. 22. Novemb. 1619 apud Gavantum in man. a Epi. V. Sepult. in Addit. n. 7.

38. Est tamen notanda monitio Congregationis à Cardinalium super negotia Episcoporum, quæ apud Gavantum sic habet. *Non debet Episcopus dare licentiam exhumandi corpus ad hoc, ut Laici sumant in iudicia in Criminalibus.*

Episcopus tradens copiam renuntiationis Clericatus.

39. Titius renuntiavit coram Episcopo Clericatum (idem esset, si Episcopus aliquem verbaliter degradasset) & deinde graviter deliquit, unde à Judice Sæculari comprehensus est. Nunc petit idem Judex ab Episcopo, vel ejus Ministris copiam ejusmodi renuntiationis, vel degradationis, ut scilicet certus de non Clericatu Titii illum illegitimè morti adjudicet: potest ne Episcopus, vel ejus Ministri eam copiam tradere?

40. Respondeo. Diana loc. cit. postquam vilus est affirmasse, quod possit, addit: sed tu cogita. Ego verò cogitarem, si prædictam hæcenus doctrinam nescirem, vel eam improbabilem judicarem. Nunc verò, cum videam Episcopum, vel ejus Ministros tradendo copiam talis renuntiationis, vel depositionis, non fungi munere Ministris Justitiæ Sæcularis, nec Accusatoris, nec Testis in judicio, censeo, probabile esse, quod possint. Non ita esset, si traderent eidem Curie Sæculari processum sortè ab ipso Episcopo factum de homicidio commisso à Clerico; illum enim processum eum fecerit Episcopus, ut Minister etiam ipse Justitiæ, si deinde occideretur delinquens, concurrente, quamvis solum ex parte; ejusmodi processu, nequaquam ab ipso Irregularitas evitaretur.

Judex Ecclesiasticus dans Laico Epistolas quasdam, &c.

41. Judex Ecclesiasticus potest ne sine incurtu Irregularitatis dare Judici Laico quasdam Epistolas, inventas apud Reum, quibus idem Judex Ecclesiasticus probaverat dictum Reum commisisse homicidium proditorè, atque adeo immunitate nequaquam gaudere?

Respondeo, non posse. Ratio principalior est, quia Ecclesiasticus dare utiliter non potest has Epistolas, nisi etiam det processum, seu partem processus, quo appareat, eas Epistolas inventas esse apud Reum; at omnes Doctores clamant, processum Judici Laico non posse dari ab Ecclesiastico, ut supra §. 10. n. 21. vidimus. Lege Tancredi, qui latè hoc prosequitur, sed hujus nostræ solidæ rationis non meminit.

a Tancred. 2. q. 1. mor. tr. 5. q. 1. sequenti.

§. XIV.

De Irregularitate contracta à Militibus in Bello

I. **S**i injustum sit Bellum, omnes pugnantes, Simmo omnes cooperantes, quales sunt conducentes Milites, custodientes Sarcinas, animantes exhortantes, afferentes cibos (jurant enim hi omnes ad occisiones, etiam si ipsi immediate arma non tractent) esse Irregulares, vel uno dumtaxat occiso, patet ex supradictis, Nihilominus Doctores non ita rigidè loquentes de aliquibus ex his, vide apud Dianam. *a Diana 1. tr. 7. Ref. 3.*

2. At verò, si Bellum sit justum, distinguendum est, an ejusmodi Bellum sit aggressivum, seu offensivum, an merè defensivum.

Et quidem in hoc posteriore nullus, nec Laicus, nec Clericus est Irregularis, etiam si aliquem propriâ manu occidat, quia, defendere Patriam, est de jure naturæ, & jus Ecclesiasticum in illa necessitate non obligat, cum id, vel sit, vel reducat ad defensionem propriam; quando tamen non exceduntur limites necessariæ defensionis, quod mox §. seq. latius explicabimus.

3. In priore autem Belli justis genere, nempe offensivo, pugnantes propriâ manu, si aliquem occidant, mutantur, sunt Irregulares ex defectu lenitatis, quia tunc occidunt, ut Ministri publici exercentes justam vindictam contra hostes. At, si propriâ manu non occidant, licet hortentur, vel etiam pugnent, aliove modo cooperentur ad hostium occisionem, Irregularitatem non incurrent. Ratio est, quia Sacri & Canones non conjunxerunt Irregularitatem ex defectu lenitatis in Militibus, nisi illis, qui manu suâ occidunt, vel vindictam Deformationis per se exquirunt.

4. Illi item, sive Laici, sive Clerici, qui ob honestam causam Bello assistunt v.g. ad componendam pacem, ad Confessiones excipiendas,

a Diana 1. tr. 7. Ref. 3.

b Exr. 1. q. 2. dist. 51. Lige 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ad

ad Infirmos curandos, &c. non incurrunt Irregularitatem, quia tanta pietas boni illius operis non est punianda Irregularitate, immo propter eandem rationem locum hæc habent, etiam in Bello iniusto, quamvis inde Militum animus, ut notat Hurtadus, augeatur.

5. In prædictis unum est addendum de Clericis. Recole enim, ipfis esse prohibitum in Jure à propria manu pugnare (intellige ex dictis, in Bello non merè defensivo) & quidem sub ea prohibitione comprehendi, etiam si sine Ducis exercitus, & illi præsent, rectè cum multis notat Diana.

6. Dico igitur Primo, si Clerici in dicto Bello iusto aggressivo neminem immediate deformant, nulla eos Irregularitate innodari. Nam non ex delicto, quia Clericis non est prohibitum hortari in Bello iusto; Neque ex defectu lenitatis, quia hanc solum contrahunt Ministri Justitiæ, quales non esse Clericos, jam dixi.

7. Dico Secundo, probabile esse, eosdem fore Irregulares ex delicto, si propria manu pugnantes aliquem deformant. Ratio est, quia cum ipsi tunc non sint Ministri Justitiæ, iniuste deformant. Id paulo ante à in simili me dixisse, memini. Verum cum Castropalaos addo, esse probabilius, hos peccare quidem, non obediendo Sacris Canonibus, qui vetant Clericis pugnare propria manu, ac non esse Irregulares ex delicto, sed solum ex defectu lenitatis. Ratio est, quia etiam ipsi tunc occidunt, ut Ministri Justitiæ, hoc est, ut Ministri Principis dantis valde somnibus pugnantis auctoritatem, ut iuste occidant, esto, Clericus peccet acceptando talem auctoritatem.

8. Dico demique Tertio, mihi satis esse probabile, si Pontifex det tibi, etiam Clerico, facultatem, ut occidas in Bello iusto aggressivo, implicite tollere à te incursum in Irregularitatem, ut notat ibidem Castropalaus, cum tunc Pontifex agat, ut Pontifex, & Ecclesiæ Caput. Id, quod & nos innumis paragrapho decimo, numero 22.

§. XV.

De Irregularitate, qua oritur ex propria Defensione excedente terminos, &c.

Quando quis aliquem deformat ad suam suarumque rerum notabilis momenti

defensionem cum moderamine inculpatae tutelæ, id est nihil facies supra id, quod morali modo necessarium est ad ejusmodi defensionem, non evadit Irregularis; sicuti nec esset excommunicatus, si ob similem defensionem percuteret Clericum. Hæc veritas, quamvis olim in dubium verteretur, nunc claris verbis habetur in Jure.

Si furiosus (inquit Textus) aut infans, seu dormiens hominem mutilat, vel eadat nullam ex hoc Irregularitatem incurrit. Et idem de illo censumus, qui mortem aliorum vitare non valens, suum occidit, vel mutilat invasorem.

2. Quare qui, ut propriam, vel etiam alterius innocentis vitam, vel membra servet, vel ut grave vulnus sibi, vel eidem innocenti infligendum caveat, quique ut propria, vel proximi bona magni momenti, vel honorem, & famam tueatur, alium occidit cum moderamine inculpatae tutelæ, hoc est, alio remedio uti non valens, non est Irregularis.

3. Quando tamen quis excedit limites suæ defensionis, ut, si potens se defendere alio modo, verbi gratia verberando, vel mutilando, occidit nihilominus. Is Irregularis erit ex delicto, quia deformat iniuste, ut ex prædictis patet. Erit autem hoc homicidium casualis, quia se defendens non intendit directe alium occidere, sed se defendere. Hæc & alia minutiora facillè invenies apud Doctores; sed tres casus ad hæc illustranda non sunt à me prætermittendi.

Parochus suos excitans ad Bellum iustum.

4. Quidam Parochus, quæ verbis, quæ aris campani pulsato signo, incitavit suos Parochianos, ut se defenderent ab incurssione quorundam hominum, qui oppidum devastare intendebant, ex quibus oppidum multos occiderant. Estne Parochus Irregularis?

5. Respondeo Delugo dasset, seu supponit, Parochum incidisse in Irregularitatem. Lezzana negat. Ego ex dictis manifeste colligo, non incidisse. Primo, quia ad defensionem innocentis Patriæ pugnatum fuit. Secundo, quia Parochus neminem propria manu occidit, &c.

Sacerdos alium occidens ad propellendam injuriam.

6. Ugo linus hic lepide quærit de quodam Sacerdote, qui occidit hominem, à quo, arrepta

a. C. Si furiosus, Clericus, de Homicidio.

b. Legè Gialini, de Irreg. c. 4. § 3. à n. 10. § 18.

c. G. Hur. l. c. d. ff. 10. Gidal. l. c. q. 2. Delug. & Lezz. l. mox citan. aliquo ab eisdem citati.

d. Delugo l. 2. Resp. mor. du. 9. c. Lezz. conj. 23.

f. Vol. c. 29. §. 2. n. 3. Barba

Mer. p. mor. i. G. mih. G. Hur. l. c. d. ff. 12. Irregul. num. 43. Ex multa de Jus V. de Cl. & ex multu Cas. p. au. 13. §. 1. Dian. p. 10. n. 2. 161. In supra §. 11. 3. ex Curatio. Castropalaos. In supra §. 11. 3. ex Curatio. Castropalaos. In supra §. 11. 3. ex Curatio. Castropalaos.

Barba, trahebatur, & illum à se aliter extricare non poterat, nisi eundem occidendo; Respondetque huic Sacerdotem esse Irregularem, quia non agebatur de vita.

Irreg. c. 4. q. 3. num. 15.

Verum Gibalin. a negat ejusmodi Irregularitatem, & merito, quia gravissima erat ea injuria, ad quam averendam licetè potuit Sacerdos ille injuriantem occidere.

Occidens sibi insidias parantem.

ibidem

7. Idem Gibalin. b duo mihi difficilia intrepide, & sine distinctione affirmat. Primo, eum, qui sibi insidias parantem avertit, occiditque, nec peccare, quia se defendit, nec consequenter esse Irregularem. Secundo, eum, qui injustum invasorem fugientem in continente sequitur, occiditq; v. g. post alapam impactã, nec peccare propter eandem rationem, nec Irregulari fieri. Hæc, inquam, duo sic absolute dicta mihi apparent difficilia. Nam ego lib. 6. in Decal. c. 1. §. 1. n. 15. pro priore ex prædictis casibus, ne tunc peccaretur, requisivi, ut proximè, & in procinctu paret quis alium occidere, & §. 3. num. 3. pro posteriore casu dixi, id non esse in praxi recipiendum, Relege locum,

Ut effugiam periculum vite, evitare aliquando possum Irregularitatem.

c. Delug. de Inst. d. 8. se. 6. n. 86.

8. Brevis propono casum, quem proponit Delugo c. Veneno infecit Petrus ficus comedendas à suo inimico, Verum casu advenit amicus, & comedit, Petro vidente, eoque ne suum crimen proderet, tacente. Estne Petrus hujus amici injustus homicida, atque adeo Irregularis?

ibidem ibi.

9. Respondet Delugo d non esse, quia ex una parte hujus amici mors præter Petri intentionem prius evenit, & ex alia, Petrus non fuit injusta causa mortis amici, quia cum tanto suo periculo manifestandi suum delictum, non tenebatur illum monere de Veneno.

Vir occidens uxorem inventam cum adultero, &c.

c. In Tract. de excom. Si quis suadente.

10. Huc reduci id potest: pertinere enim videtur ad defensionem honoris proprii. Equidè de hæc quoad Excommunicationem, si tunc in fragranti crimine occidatur Clericus adulter, agitur alibi, e nunc vero loquendo de Irregularitate, puto, propter similes rationes, quæ

ibidem dicuntur, esse probabile non incurere Irregularitatem, de quo argumento plura habes apud Dianam. a

a Diana p. II. tr. 6. res. 28.

§. XVI.

De Irregularitate, qua oritur ex mutilatione.

1. Non solum, qui occidit hominem, vel Numetiam, qui ejus membrum aliquod mutat, (ut sæpè in Superioribus per occasionem insinuat) in pœnam Irregularitatis incurrit, ejus prius speciei, est ea, quæ incurritur ex homicidio, ita ut sicuti ex homicidio injusto, sive voluntario, sive casuali incurritur Irregularitas ex delicto, sic ex injusta simili mutilatione. Et sicuti ex homicidio justo incurritur à Ministris Justitiæ Irregularitas ex defectu lenitatis, ita ex eadem simili justa mutilatione. Quare omnes modos, varietatesque, quas supra haberi diximus ab Irregularitate ex morte secuta, dic pari modo, haberi ex mutilatione, nam propterea sæpissimè utrumque comprehendimus sub uno nomine *Deformationis*.

2. Unum tamen, vel alterum discrimen esse inter Irregularitatem ex Homicidio, & Mutilatione mox apparebit §. 17. num. 25.

Porro illæ duæ quæstiones propriæ sunt hujus loci. Primo, quid intelligatur nomine membri, cujus mutilatio Irregularitatem inducit, Secundo, quid nomine mutilationis.

3. Adverte autem, aliud esse loqui, Primo, de eo cui ob mutilationem membrum aliquod deest. Secundo, aliud de eo, qui sibi ipse membrum amputat. Tertio, aliud de eo, qui alteri membrum mutilat. De Primo, & Secundo egimus supra capite octavo, paragrapho primo, & secundo, hic autem solum de tertio agendum est. Relege locum, ubi maximè advertendum dixi, non valere argumentationem ex uno istorum ad aliud, ut ibidem explicui.

2. Cujus membri mutilatio alteri facta Irregularitatem pariat?

b. S. Paul. ad Rom. 12. c. Arist. de part. anim. l. 1. c. 1.

4. Membrum est corporis animati pars, non quæcunque, sed illa, quæ proprium, ac distinctum munus gerit in corpore, juxta illud ad b Rom. Omnia membra non eundem actum habent, & juxta doctrinam Aristot. c dicentis, operatio

quidam Anachoreta præcidit sibi Auriculam, ne ab Ægyptiis advocaretur ad Episcopatum. Sentiit ergo Antonius, Auriculam esse membrum, quandoquidem ejus abscissio debebat illum ab Episcopatu retrahere.

17. Confirmat Tertio, quia, secus, qui alteri Nasum abscinderet, non esset Irregularis, quod nemo concedet. At ita se habet Nasus ad odores excipiendos, atque ad odorandum, sicuti Auricula ad audiendum.

18. Verum rogo te, studiose Lector, ne rem hanc incertam dicas in posterum. Probabilissimum enim est, Auriculam, sicut & Nasum, non esse membra, sed membrorum partes (Nasum dico, non Nares, id est totum organum olfaciendi, hoc enim esse membrum distinctæ operationis, jam dictum est modo) Ratio hujus probabilitatis est, quia Auricula, & Nasus coadjuvant ad audiendum, atque olfaciendum secundario dumtaxat, & minus principaliter, cum sine his audire possis, & olfacere: Ex quo solvitur Giani ratio principalis.

19. Ad confirmationem primam, quicquid Speculator respondere potuisset, satis ipsi fuit, per suam responsionem abscindere radicem, totius quæstionis, dicendo, tunc nondum fuisse poenam Irregularitatis inductam.

Ad confirmationem secundam, sicuti Anachoreta ille erravit, sanè bona fide (nisi ad peculiarem Sancti Spiritus impulsum confugas) amputando sibi Auriculam, cujus ipse, ut cæterarum corporis partium, Dominus non erat, sic erravisset, si putavisset id, quod Glianus contendit. Fateor autem Anachoretam, si Canones sciebat, sique tunc prodierant, rectè potuisse putare, se Irregularem fieri, sibi Auriculam abscindendo: ad Irregularitatem, enim incurrendam, satis est per Sacros Canones, si sibi quis partem membri abscindat, qualis est Auricula, cum tamen, si alteri abscindat, debeat abscissio esse membri, non membri partis, ut modo dictum est num. 4.

20. Ad confirmationem tertiam jam ex dictis patet.

*2. Fill. tr. 19.
c. 9. n. 136.
Suar. de
Cens. d. 44.
Jo. 2. n. 9.
Turr. de
Cens. l. 9.
disp. 67.
dub. 2.*

Incertum est Tertio, An alteri amputans partem membri sit ab Irregularitate semper immunis.

21. Respondeo, quandoquidem multi nimis multa hic congerunt, ego hanc brevem regulam ex variis Doctorum dictis colligo. Quando tanta, & tam notabilis est mutila-

tio partis membri, ut ratione dictæ mutilationis id, quod remanet, non possit absolutè dici illud membrum, seu quando id, quod remanet, habere physicè, & absolutè non potest usum, ad quem ejusmodi membrum institutum est à natura (ut si cui v. g. omnes quinque digiti à manu amputentur) toties ejusmodi amputatio dicitur, & erit amputatio membri efficiens Irregularitatem in amputante, secus, non item. Ratio regulæ est, quia amputatio tantæ partis est vera, & absoluta amputatio membri, cum amputetur id, quod principaliter facit ad usum membri, cui similis non est amputatio Auriculæ, vel Nasi, de quæ modo n. 18. dictum est.

Hinc mihi difficilè fuit numero nono assentiri illi, qui dicebant amputantem brachium, vel crus illi, qui manu, vel pede carebat, non esse Irregularem, difficilè, inquam, fuit. Cum enim brachium, & crus sint magna pars membri in servientis ad eorum membrorum usum, qua ratione, qui illud alteri amputet, Irregularis non erit?

22. Idem propter eandem rationem dico de amputante manum ei, qui omnibus caret digitis, & de eo, qui à carente pedum digitis, ipsum pedem fecerit.

23. Quid de eo, qui alterius pollicem, & indicem detruicat?

Respondeo, idem dici debere, quia manus sic amputata sit notabiliter, ne dicam ex toto, inepta ad munus suum exercendum, quicquid in oppositum sentiat a Gibalino; nam propterea idem dico, tum de eo, qui tres digitos minores simul cum parte manus ipsius correspondente alteri abscindit; jam enim hoc pacto fit manus inepta ad res tractandas, tum de eo, qui omnes ferè dentes alteri excutit, &c.

Quid veniat nomine Mutilationis?

24. Quod illa mutilatio, quæ tollit membrum, inducat Irregularitatem certi juris est, ut ex dictis liquet, & nulla quæstione dignum. At illud dignum est, ut inquiratur, an sola debilitatio membri qua illud fiat ineptum ad operationes proprias, membro tamen non abscisso, faciat te, qui illud debilitasti, Irregularem, quasi ex mutilatione æquivalente?

25. Aliqui b absolutè affirmant, te Irregularem facere, quia, inquit, paria sunt aliquid

non n. 1. aliq.

non esse, atque inutile esse; ergo pari poena est plectendus, qui facit, ut non sit membrum, atque, qui facit, ut sit inutile.

Suarez a vero distinguit: Vel ita debilitasti alterius membrum, ut, licet ineptum remaneat ad operationes proprias, juvat tamen in corpore, vel ita, ut omnino aridum a te sit redditum, & nihil prorsus juvet. Si priore modo debilitasti, non es Irregularis, quia verè non abscidisti membrum: Si autem modo posteriore, Irregularis es, quia moraliter, & æquivalenter tanta arefactio privans vita membrum illud, est moralis amputatio.

26. Sed nec illi placent, nec Suarj licet ingeniosè excogitata distinctio. Aio enim absolute, in utroque, & in quolibet alio simili casu, quo non separetur physicè membrum à corpore, hanc Irregularitatem non induci. Ratio est, quia, ut toties docuimus, Irregularitas non est inducenda, nisi adsit expressum jus: at jus nullibi morale, vel æquivalentem abscissionem Irregularitati subjicit, sed physicam abscissionem, detractionem, amputationem, &c.

27. Scio aliquando idem reputari in Jure b Civilii uxorem non habere Maritum, & illum inutilem habere, & in Canonico eadem reputari de Prælato inutili Ecclesiæ, ac de nullo, sed hæc disponuntur, quoad aliquos effectus ex Juris fictione, quæ non potest procedere, quoad Irregularitatem, quæ expressa debet esse in jure, & pro qua Jura nunquam aliquid simile finxerunt. Et quidem signatè dixi (quoad aliquos effectus) nam cæterum, nec uxor potest propter virum inutilem matrimonium inire cum alio, quia nimirum durat vinculum, neque Episcopo inutili datur successor, sed solum à coadjutor, &c. ut videas, non in omnibus paria reputari, non esse, & inutile esse.

28. Dices: In Jure Canonico dicitur causa esse Irregularitatis mutilatio, & detractio: ne igitur altera ex his vocibus sit superflua, illud (detractio) significabit debilitationem, quasi æquivalentem detractionem.

29. Confirmatur, quia in eodem Jure mutilatio ræmbri, & sanguinis effusio idem censentur in ordine ad incurrendam excommunicationem à percussente Clericum, non ob aliud, nisi, quia hæc duo sibi invicem æquivalent, Ergo idem in casu nostro, &c.

30. Respondeo, non esse novum in jure ob

majorem explicationem duas poni voces synonymas, idemque significantes. Adde Primo, nimis longè petitam esse hanc significationem, ut detractio significet debilitationem.

Adde Secundo, in odiosis non posse à propria significatione vocis ad impropiam deflecti. Adde Tertio, Codices emendatos allati Textus habere (mutilare, & occidere).

31. Ad confirmationem nego causalem. Ratio enim illius incursum in excommunicationem est, quia sive mutilatio, sive sanguinis effusio semper supponuntur fieri per percussorem, cui ex Jure annexa est excommunicatio.

32. Dices Secundo. Qui aridum reddit alteri membrum v.g. manum, illum Irregularem reddit, ergo, & ipse Irregularis est.

Respondeo. Huic objectioni satis responderi potest ex dictis modo n. 12.

33. Ex his sequitur eum, qui manum, pedes, vel aliud membrum arefacit totaliter, vel auditum, visumque, imino mentem, rationisque discursum alteri tollit, si membrum non amputet, licet, ut certum est, gravissimè peccet, non tamen Irregularitatem contrahit, quia sic, neque occidit, neque mutilat.

34. Sequitur item, cum, qui sibi debilem vel aridum omnino reddit membrum, si illud non abscindat, vel, sic, se deformem, ineptumque ad Ecclesiastica munera non faciat, non fore Irregularem, quia nec membrum, nec partem membri sibi abscindit. Quam doctrinam hic decernendam remisi supra cap. 7 §. 2. n. 17.

35. Sed jam superest curiosa quæstiuncula pertinens quidem ad præcedentia, sed huc commodius transmissa. Inquiri enim, an si quis ab altero abscindat membrum inutile v.g. manum aridam, incurrat in Irregularitatem annexam mutilationi?

36. Respondeo. Suarez sua utitur distinctione, aitque si membrum, quantumvis omnino inutile, vivat tamen eum, qui illud ab se abscindit, fieri Irregularem, quia verè mutilat corporis humani membrum, si autem non vivat, sed est omnino aridum, & siccum, Irregularis non fieri, quia tunc, perinde esset, ac si is membrum abscinderet à cadavere.

37. Equidem tanti viri doctrinam venor, sed ei, acquiescere non possum; ejusmodi enim amputatorem semper fore Irregularem, puto, quia semper membrum humanum, seu hominis detruncat, cui detruncationi Sacri

Canones Irregularitatem addixerunt, nihil distinguentes. Nec verum est, perinde esse membrum arefactum ab homine vivo recidere, ac recidere à cadavere, qui est homo mortuus: membrum enim, quamvis arefactum, aliquid facit ad integritatem hominis vivi, & quamvis nihil faceret, cenè mutilum absolute vocare non potes illum, qui membrum, licet arefactum habet.

38. Qui plura membra alicui mutilat, an plures incurrat Irregularitates, supra dixi §. 10. à n. 14.

Qui item dubitat, se mutilasse, an Irregularitatem te cenere debeat, dixi item supra cap. 5. §. 10. n. 10.

§. XVII.

Quis dispense in Irregularitate ex Homicidio.

Diversi Juris est dispensatio Irregularitatis ex defectu lenitatis, quæ ex dictis incurritur à Ministris Justitiæ, & à Militibus in Bello offensivo justo, & dispensatio ex homicidio injusto casuali, & dispensatio ex homicidio injusto, & denique dispensatio Irregularitatis ex mutilatione. Separatim igitur de singulis est dicendum.

2. Cum autem hic loquamur de dispensatione, ejus natura semper requirit causam, adverte, quoties nos dictum sumus, hunc, vel illum posse dispensare, semper intelligendum esse cum causa proportionata ad gravitatem Irregularitatis, juxta ea, quæ dicuntur in Tractatu de Dispensatione. Hanc monitionem hic apposui, propter frequentes dispensationes quæ circa Irregularitatem ex Homicidio expediuntur, ceterum in omnibus dispensationibus prædictis, & in posterum dicendis, eam esse apponendam, discretè pronuntio.

Quis possit dispensare in Irregularitate ex defectu lenitatis?

3. Summum Pontificem posse, nimis est manifestum, Quid Primo, de Episcopo?

4. Decem & octo Doctores enumerat, licet eos non sequatur, a Pasqualigo, docentes, posse Episcopum dispensare in Irregularitate ex defectu lenitatis: Ducunt autem hi proba-

a Pasqu. q. mor cont. 3 q. 226.

tionem allatæ doctrinæ à concessione Episcopis data à Tridentino, a concessionemque esse datam, ita deducunt.

5. Datur Episcopis facultas dispensandi in omni Irregularitate, præter illam, quæ est ex Homicidio injusto voluntario: sed Irregularitas ex defectu lenitatis non est ex Homicidio injusto voluntario, ergo de illa datur facultas Episcopis.

6. Vides, fundamento, quam apparenter solido, ii Doctores innuntur? Quod tamen, etiam indiligenter, expensum mihi, tibi, aliisque levissimum apparebit. Falsa enim omnino est dicti Argumenti Major; Siquidem Tridentinum non dicit Episcopis dari facultatem dispensandi in omni Irregularitate, præter illam, quæ est ex homicidio injusto voluntario, sed dicit, dari facultatem dispensandi in omni Irregularitate proveniente ex delicto occulto. At Irregularitas ex defectu lenitatis, nequaquam est ex delicto. Profer, Amice, Tridentini verba:

Licet Episcopi in Irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & ea, quæ est deducta ad forum contentiosum dispensare.

Cum igitur Tridentinum solum disponat de Irregularitate ex delicto, relinquit Irregularitatem ex occisione justa dispositioni antiquorum Canonum, quæ soli Pontifici, ut omnes scimus, reservatur, ut nobiscum sentium viginti tres Doctores citati ab eodem Pasqualigo, quibus adde ipsam b Pasqualigum, alios q. 6.

7. Neque mirum, si ejusmodi potestate fruatur, tum Commissarius Cruciatæ, tum in ordine ad suos, Prælati Regularium, pro his enim aliqui putant (an probabiliter, dicitur alibi) adesse Pontificis concessionem, quæ non est pro Episcopis.

8. Dicit Diana e ex Lessio, d per Epicheiam concedi id etiam Episcopis; sed Respondeo, te nimis gratis fingere hanc Epicheiam universalem circa concessionem ejusmodi dispensationis, quæ res universaliter non admodum est necessaria. Epicheia autem solum in necessariis quibusdam casibus insolitus locum habet. Nec auctoritatem Lessii obtendas; is enim id non dicit in libris de Justitià a se editis, sed in posthumis quibusdam commentariis, certe non magnæ auctoritatis mihi, & aliis.

Quia du. 6. n. 11

Qua possit dispensare in Irregularitate ex Homicidio injusto casuali?

9. Maxime recolendum est, quod nam sit homicidium casuale, quod merè voluntarium, nam casuale fit non ex directa voluntate occidendi, sed aliud intendendo, quale etiam supra diximus, esse homicidium factum in sui defensionem, excedendo limites debitos; tunc enim non intendit quis alium occidere, sed se defendere. Voluntarium autem fit ex directa voluntate occidendi, quale non ex probabiliore sententia diximus paragrafo 6. numero 5. non solum esse homicidium ex insidiis, & alias praefconsultatum, sed etiam factum in tixa subitanea, quamvis illud fieri in eo tantum calore intendatur. Id, inquam, maxime recolendum est, ut bene intelligatur, quantum se extendat ea potestas, quae sola est ad dispensandam Irregularitatem ex homicidio casuali, non autem ex homicidio voluntario.

10. Iam vero potestatem dispensandi in Irregularitate ex homicidio casuali occulto, & non deducto ad forum contentiosum, praeter Pontificem, de cuius potestate dubitare, esset in meritis caecutiae, inveniri apud Episcopos respectu suorum ovium, est a certum ex Tridentino sess. 24. c. 6. de Ref.

At vero dispensationem ex eodem homicidio casuali publico non esse apud dictos Episcopos, nisi ipsis committatur à Pontifice, disponit idem Tridentinum sess. 24. c. de Ref. Eius verba haec sunt: Si quis propter homicidium casuale, vel causa defensionis incidit in irregularitatem, cui iure quodammodo Dispensatio ad omnes Ordines, Beneficia & Dignitates debeatur, ipsius causa committatur loci Ordinario, aut, ex causa, Metropolitana, qui, non nisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter, dispensare possit. At, si irregularitas contracta sit propter homicidium voluntarium, carebit perpetua spe dispensationis, &c. Nota illud (causa cognita & probata, &c.) id enim significat, Concilium hic loqui de homicidio casuali publico.

Non est igitur credendum à Marchino absolute concedendum posse Episcopum dispensare Irregularitatem ex homicidio casuali publico, seu notorio, ut merito cum aliis non creditur Leander. c.

11. Illud tamen hic habet ex Henriquez, in Diana p. 11. hac Irregularitate ex homicidio casuali, quamvis publico, & deducto ad forum contentio-

sum, posse ab Episcopo dispensari ad Minores Ordines, & ad simplex Beneficium; Cum enim de his directe non agat Tridentinum, servandum est Jus commune, quod haec Episcopis concedit. An quoad eosdem Minores idem dicere possimus in Irregularitate ex homicidio voluntario, dicam mox numero vigesimo secundo.

Qua possit dispensare in Irregularitate ex Homicidio voluntario.

12. Falsum, & nulla ratione firmum iudicandum cum communi sententia est contra Abbatem, Irregularitatem ex homicidio voluntario esse inductam Jure Divino. Quare in illa posse dispensare Summum Pontificem, indubitatum est.

Quod si in aliquibus Textibus haec dicitur indispensabilis, ideo dicitur, quia difficillime obtinetur, & cum quibusdam oneribus v. g. ut dispensatus abstinere ab altari per triennium, ut non celebret in loco delicti, ut ingrediatur in Ordinem aliquem Religiosum, &c.

Lege Pyrrhum & Corradum, & Marcum b a Pyrrh. Leonem, qui referunt, explicantque formulam petendam huiusmodi dispensationis sive immediate à Summo Pontifice, sive, quando homicidium est occultum, per Pœnitentiarium, sive per Datarium, quando est publicum. Leo in pra-

13. Circa illam conditionem, quam solet Pontifex apponere, ne Dispensatus celebret in loco delicti, dubitatum nudius tertius fuit, an excludantur Suburbia. Occidisti v. g. hominem Panormi, ob omnes dispensationem celebrandi, sed non in Loco delicti, potesne celebrare in Ecclesia v. g. Capue notum, vel S. Theresiae, vel S. Antonii, quae sunt extra muros Civitatis?

14. Respondeo cum Diana, b posse, siquidem in modis suburbia non veniunt sub nomine Civitatis, esto veniant in favoribus. Idem in lege latius disputatum, & limitatum quoad Interdicta.

15. Vides autem in hac responsione à Diana supponi, idem esse (in loco delicti) atque (in Civitate, ubi commissum est delictum) Quoniam vero in rigore non idem est, Locus, ac Civitas, ideo rursus dubitatum fuit, An prohibitus celebrare in loco delicti excludat alia loca ejusdem Civitatis? Occidisti verb. gr. hominem in Vicinia Domus Profes-

sa, vel in Parochia Sancti Nicolai, &c. potes
ne celebrare in Templo Parochiae Sancti An-
tonij sito in eadem Civitate, sed non in eod-
em vico, quo in loco, commissum fuit deli-
ctum?

a Pyrh.
Conrad. l.
5. de Dis-
pens. c. 1. n.
15.

16 Respondeo, Pyrrhus & Conradus vide-
tur favere sententiae affirmanti, sic enim habet:
*In Dispensatione hac imponitur aliquando, ut
Orator in loco commissi delicti, & quandoque
(quod idem est) in Ecclesia loci, ubi commissum est
delictum, nunquam celebret. Quod si fuerint dua
Ecclesia aequè viciniores loco delicti, intelligitur de
utraq; ut declaravit Clemens. VIII. Hæc Pyrr-
hus. Ubi vides ipsum putare idem esse (in loco
delicti) atque (in Ecclesia loci, ubi commissum
est delictum) unde quis argumentari sic pos-
set: Si prohibitio sit, ne Orator celebret in Ec-
clesia loci delicti, potest in alia Ecclesia remo-
tiore; Ergo, si prohibitio sit, ne celebret in lo-
co delicti, poterit in alia Ecclesia remotiore,
quam vis existente in eadem Civitate.*

17 Sed profecto mihi id non probatur; am-
plius enim quid est in loco, quam in Eccle-
sia, & puto nomine loci intelligi, in hac materia
dispensationis Irregularitatis ex homicidio to-
tam Civitatem. Esto enim, in Jure Civili relega-
tus ab aliquo loco non intelligatur relega-
tus à tota Civitate; tamen in nostra materia Ir-
regularitatis clarè apparet, Pontificem nolle, ut
Dispensatus celebret in loco, ubi cum aliorum
scandalo facilè sciatur, homicidam celebrare;
facilè autem, & sciretur, & videretur à Civi-
bus, qui modo in unam eiusdem Civitatis Ec-
clesiam, modo, in aliam confluere, ad audien-
dum Sacrum, solent.

DE EPISCOPO.

18. Certè Episcopus nihil potest circa dis-
pensationem Irregularitatis ex homicidio vo-
luntario injusto, sive publicum sit, sive occultum,
quia absolute omnem Irregularitatem
ex homicidio injusto voluntario promanantem
excipit Tridentinum, quale etiam est homi-
cidium in subita rixa, ut diximus num. 9.

19. Sunt aliqui, qui dicunt homicidium
injustum voluntarium, si sit occultum, vel
non inducere Irregularitatem ullam, vel si in-
ducatur, eam esse dispensabilem ab Episcopo.

20. Utrumque dictum est nimis falsum, nam
quoad prius, omnes Canones edicunt, omnes-
que Doctores dicunt absolute oriri Irregulari-

tatem ex homicidio injusto voluntario: At
non ne homicidium occultum, homicidium
est? Verum de hoc dixi universaliter supra
cap. 5. §. unico.

21. Quoad posterius: Cum Concilium Tri-
dentinum discretè, & absolute dicat, Episco-
pum non posse dispensare in Irregularitate ex
homicidio voluntario, nec distinguat, de no-
to, vel ignoto, de occulto, vel publico, qua
veritate poteris affirmare solum publicum à
Concilio Episcopo denegari?

22. Sed potestne Episcopus Irregularem
hunc ex homicidio voluntario dispensare, sal-
tem ad receptionem Minorum Ordinum, & ad
usum jam antea receptorum, & ad Beneficium
simplex? Dico Irregularem hunc, nam de Ir-
regulari ex homicidio casuali jam diximus pau-
lo antea num. 12.

23. Respondeo, non a posse. Ratio est, quia
Tridentinum b licet videatur initio limitare
potestatem Episcopi dispensandi in hac Irre-
gularitate ad Sacros Ordines, deinde tamen
addit: *Omni Ordine, ac Beneficio, & Offi-
cio Ecclesiastico perpetuo careat*: quæ certè locutio
omnium ordinum, etiam Minorum usum, &
receptionem, & omnium Beneficiorum acqui-
sitionem, etiam simplicium comprehendit.
Non est tamen improbableem mentem Tri-
dentini fuisse, ut Episcopus possit usum Minorum
Ordinum antea receptorum huic Irregulari
concedere, non vero receptionem aliorum.
Beneficiorum autem simplicium acquisitio-
nem, ideo concedere Irregulari huic non po-
test Episcopus, quia Tridentinum sub eadem
clausula confertur prohibet Irregulari Benefi-
cium curatum, ac simplex. Quoniam ergo cer-
tum est Episcopum non posse dispensare ad
Curatum, nec ergo ad simplex poterit. Lege
Henrici. c. alioque, nec omittas Gasiam,
d qui notat Pensionem, licet Ecclesiasticam,
cum non sit propriè Beneficium, homicidam
hunc ab illius receptione nequaquam excludit
id, quod nos etiam diximus supra cap. 6. §. 3. nu.
decimo.

Qui possit dispensare in Irregularitate ex
Mutilatione.

24. Quod possit Summus Pontifex nimis
est manifestum. An possint Prælati Regula-
rium, vel Commissarius Cruciatæ infra uni-
versaliter, & ferè remissivè.

25. Quoad

a Bard in Bulla Cruce p. 3. tr. 2. p. 2. se. 4. b Supra in Tr. de Casib referu. c. 13. à n. 21. c Dian. p. 11. Tr. 4. R. 3. d Dian. p. 11. Tr. 4. R. 3. Dian. p. 11. tr. 2. R. 26. sine. V. etiã Tr. 6. R. 4. c Bruno de Privil. Regul. t. 5. pro. p. c. 4. f Castr. de Cens. d. 6. p. 11. Lezzan. V. Irreg. C. Priv. Soc. V. Dispens. à n. 2. Don. tr. 5. q. Reg. 36. c. tr. 11. q. 9. Dian. p. 11. tr. 2. à Ref. 1. usq. ad 30. Bru. no l. c. tr. 4. g Toto Tit. de Bigam. non ordi. nandis & plura in dist. 24. h Li. 8. de matrim. Tr. 5. c. 7. i C. Decorsii de Bigam.

jus minutiorem explicationem. Lege apud Bardi, & aliosque ab eodem citatos.

3. Quid autem possit Confessarius electus ab eo, qui Bullam Cruciatam accipit, diximus latè in b Superioribus.

4. Denique quoad Religiosos, vel loquimur de Prælati, & Confessariis Regularibus comparatione Sæcularium; & Ajo, saltem pro praxi, tenendum esse, nullam eos habere potestatem in dispensanda Irregularitate quacunque, quicquid aliqui dicant e apud Dianã, quos ipse merito non sequitur: esto idem Diana d alibi concedere illis aliquid videatur, & esto multa benigniora concedat, immo pluribus contendant s Bruno.

Vel loquimur de iisdem Prælati in ordine ad suos Subditos, & Ajo, quemlibet ex his sua debere Privilegia consulere, eorumque limitationes, si adsint, quæ videre possunt apud Ca. stropal. f aliosque.

CAPUT XVI.

De Irregularitate ex Bigamia.

§. I.

Pramittitur quid, & quotuplex sit Bigamia.

I. I dicuntur g proprie Bigami, qui cum sint baptizati, duo, vel plura valida matrimonia successivè contraxerunt, & consummarunt (in quo consistat, Matrimonium esse consummatum h alibi diximus.) Neque ergo sola sponsalia, vel sola Matrimonia tantummodo rata propriam Bigamiam constituunt, tunc enim proprie ea constituitur, quando quis dividit carnem suam in plures: Cujus rei ratio alia non est, nisi, quia congruum visum fuit Ecclesiæ, ut sicut ipsa Ecclesia unica Sponsa est Christi, ita ejusdem Ministri non dividerent carnem suam in plures uxores, si autem dividerent, essent Irregulares Irregularitate, quam Sacri à Canones vocant ex defectu Sacramenti, id est ex defectu significationis, seu hujus determinatæ rei Sacræ, id est unicæ conjunctionis Sacræ, seu Spiritualis Christi cum Ecclesia.

Porro in univèrsum Bigamia in tres distinguitur Classes. In veteram, quæ est, quam nuncto præcedate diximus. In Interpretati-

vam, quæ est illa, quæ afficitur, qui Matrimonium contrahit, consummatque cum vidua, vel cum violata ab alio, vel cognoscat suam uxorem, quæ cum aliquo adulteraverit. In similitudinariam, quæ est, quando quis post solenne Castitatis votum in aliqua Religione contrahit Matrimonium cum quacunque, etiam virgine.

§. II.

Bigami sunt Irregulares.

I. Bigamos ergo sive verè, sive interpretativè, sive similitudinariè ab Ordinibus recipiendis esse repellendos, atque adeo Irregulares esse, nimis est in Jure manifestum.

Et quidem potest quis propter Bigamiam affici pluribus Irregularitatibus specie diversis, ut si sit Bigamus ex vera, si ex Interpretativa, si ex similitudinaria, &c. atque has esse omnino speciatim explicandas, si fortè earum dispensationem petas, certum sit, ut univèrsaliter aliquanto inferius b admonebo. Adverte tamen, si quis una Bigamie specie laboret, sed ex multis actibus solum numero distinctis, contraxerit v. g. tres, quatuor plures Nuptias, adverte, inquam, hunc unam dumtaxat Irregularitatem incurrisse; Sicuti unam contraxit Affinitatem cum Maria v. g. ille, qui cum ejus Sorore multas, repetitasque copulas habuit, Lege Sanchez, aliosque citatos à e Diana, cui certè multum Sapientium schola debet ob varietatem sententiarum, quas eruditè in lucem eduxit, à Theologis expendendas.

2. Manifestum item est, eosdem Bigamos privari usu Ordinum receptorum.

3. Manifestum est denique, eosdem, post incurtam Bigamiam, nullum posse acquirere Beneficium Ecclesiasticum.

4. Quæres: Ordinatus, cui superveniat Bigamia, gaudetne privilegio fori, & Canonis?

Respondeo, sub necessaria distinctione. Ordinatus in Sacris nullum Clericale privilegium amittit, ut rectè notat Sayrus: d at Ordinatus in Minoribus utroque prædicto privilegio privatur, immò iisdem Ordinatis in Minoribus, si ipsi vadant Bigami, sub excommunicatione ferèda prohibetur delatio habitus, & Tôsuræ Clericalis, Clericalis, inquam, nam, si quis Bigamus fiat Religiosus cõversus, poterit ferre habitum, immò, & Tonurã Religionis, ac superpellicem.